

Zhezu Kirisi Sentanra nda

ZHAN

la yɔnlɔɔ

Sewe wi nawa senre

Ki sewe ɲa Zhan wo wila wi yɔnlɔɔ. Zhan wo naa wi ndɔ Zhaki wi ni pàa pye Zhezu wi pitunmbolo ke ma yiri shyen poro pele. Poro naa pe to Zebede wi ni pàa pye ɲgbanra wɔfenne wa Galile lɔgbɔɔ ki ni. Naa Zhezu wila kaa pe yeri, a pè sigi tunɲɔ ki yaga mɛɛ taga wi na. Mbege le le ko sanga wo na, a pè si pye Zhezu wi wenne jembele. Wa Zhezu Sentanra nda Zhan wì yɔnlɔɔ ti ni, wi suu yɛera mege ki le wa, ɛɛn fɔ wila para wi yɛɛ wogo na ma yo fɔ: «Lere ɲa wi yen ma Zhezu wi ndanla» (13.23; 19.26; 20.2, 7; 21.20). Wila ko pye ma mbege naga fɔ wùu yɛɛ tirige.

Naa pàa Zhezu wi kan wa tiparaga ki na, wila ki yo Zhan wi kan ma yo wila wi nɔ Mari wi kala li yɔngɔ wi kan (19.25-27).

Laga ki Sentanra nda ti ni, Zhan wi yen naga nari we na ma yo fɔ Zhezu wo wi yen Yenɲele na li yen To li pinambyɔ nunɲba pe we. Yenɲele lili pinambyɔ Zhezu wi torogo laga dunruya wi ni wi pan wi ku we kapere ti kala na, jaɲgo lere ɲa fuun ka taga wi na, wi yinwege ɲga wa yenɲele na ki ta, ko ɲga ki yen kɔsaga fu (3.16). Zhan wì yarilegere senre yo we kan, nda ti woro wa Sentanra seweɛle taanri sanmbala pe ni.

Zhan wi yen naga nari we na fɔ Zhezu wila para wi «wagati» wogo na (2.4; 7.30; 8.20; 12.23, 27; 13.1; 16.32; 17.1). Ki wagati wi yen na Zhezu wi kunwɔ wogo ko nari konaa wagati ɲa wi yaa ka gbɔɔwɔ ta naa wa yenɲele na we.

Sentanra nda Zhan yɔnlɔɔ ti yen ma kɔn ma yiri kɔnsagbɔɔ shyen. Wa ti kɔnsagbɔɔ kɔɲbanɲga ki ni, kagala ɲgele Zhezu wila pye sanni wi «wagati» wi sa gbɔn, wè ke yan wa (1--12). Zhan wìgi yo wa we kan paa yege ɲga na Zhan Batisi wila serɛya yo Zhezu wi wogo na konaa paa yege ɲga na Zhezu wila wi pitunmbolo kɔɲbanmbala pe yeri. Wège yan fun fɔ Zhezu wila kari karisaga legere na wa Zheruzalemu Zhufuye fetiye pe na. Zhezu wila para lelere ni, konaa ma pe naga yaara ta ni, nda ti yen kagbɔɔ yɔn. Zhezu wì kafɔnɲɔlɔ legere pye fun. Zhan wì ki kafɔnɲɔlɔ kɔlɔshyen wɔ wa ke ni, mbege naga we na fɔ kaselege ko na, Zhezu wo wi yen Yenɲele li pinambyɔ we.

Wa Sentanra ti kɔnsagbɔɔ shyen wogo ki ni, naa Zhezu wi wagati wila kaa pan ma gbɔn, kagala ɲgele wila pye, Zhan wi yen na ke yuun we kan (13--21). Pe mbaa Zhezu wi gbo pilige ɲga ni ki yembine li yege, wila li

wi fɔrɔɔfenne ke ma yiri shyen pe ni, ma kotogo sogowo senre yo pe kan konaa ma Yenjele yenri pe kan. Mbe taga wa ko na, Zhan wi yen naga yuun we kan paa yege nga na Zhezu wila ku, ma yen ma yiri wa kuulo pe sɔɔwɔ konaa maa yege naga wi fɔrɔɔfenne pe na.

Wa sewe wi kɔsaga yeri, Zhan wi yen naga yuun paa yege nga na Zhezu wila fili wi fɔrɔɔfenne pe ni wa Tiberiyadi lɔgbɔɔ ki yɔn na konaa senre nda wila yo Pyeri naa Zhan pe wogo na.

Sewe wi yen ma kɔɔnlɔ yege nga na

Zhezu wo wi yen Yenjele li senre re 1.1-18

Zhan Batisi wi serɛya konaa Zhezu wi fɔrɔɔfenne konɔbanmbala wele 1.19-51

Zhezu wi kacɛn kagala kɔlɔshyen konaa wi tunngo nga wì pye kpenɔgbelɛngbe 2.1--12.50

Zhezu wi senyoro ma sara konaa Yinne kpoyi li panga ye 13.1--17.26

Zhezu wi kunwɔ naa wi yenme ma yiri wa kunwɔ pi ni 18.1--20.31

Zhezu wila fili wi fɔrɔɔfenne kɔlɔshyen ni wa Tiberiyadi lɔgbɔɔ ki yɔn na 21.1-25

**ZHEZU WO WI YEN
YENJELE LI SENRE RE**

1.1-18

1 ¹Fafafa, sanga ɲa ni dunruya wi fa da, Senre* tìla pye wa. Tìla pye wa Yenjele li ni ma pye Yenjele. ²Ɔja pe yinri Senre wila pye wa Yenjele li ni maga le wa fafafa na dunruya wi fa da. ³Yenjele li yaara ti ni fuun ti gbegele wo fannga na. Yaara nda fuun ti gbegele, ko ka si gbegele na wo ma. ⁴Yinwege kila pye wo ni. Ki yinwege kila pye na yanwa kaan leele pe yeri. ⁵Ki yanwa pi yen na yiin mbele pe wa wɔwɔ pi ni pe kan. Eɛn fɔ, pee yenle pi na.

⁶A Yenjele li si naɲa wa tun, paa pye naa yinri Zhan. ⁷Wo wila pan paa serɛfɔ yen na yanwa pi senre yuun, leele pe ni fuun pe ta pe taga pi na wi senre ti fannga na. ⁸Zhan jate wo ma wila pye ki yanwa we. Eɛn fɔ, wo la pan mbaa pi serɛya wi yuun. ⁹Ki yanwa po pila pye yanwa jembe we, mba pi pan laga dunruya wi ni, na yiin leele pe ni fuun pe kan.

¹⁰Ɔja pe yinri Senre wila pye laga dunruya wi ni. Wo fannga na Yenjele làa dunruya wi gbegele. Konaa ki ni fuun, dunruya woolo* pe suu jen. ¹¹Wila pan wi woolo pe kɔrɔɔ, eɛn fɔ, wi woolo pe sila yenle wi na. ¹²Konaa ki ni fuun, jenri mbele paa yenle ma taga wi na, wì fannga kan poro yeri pe pye

Yenŋele li piile. ¹³ Pee pye Yenŋele piile lere selomɔ na, kii pye senwee pyɔ nandanwa kala, nakoma naŋa fanŋa na. Een fɔ, Yenŋele lo li pe pye li piile.

¹⁴ Senre tila pan ma pye senwee pyɔ, ma cɛn laga we sɔgɔwɔ. Wi yen ma yin yinme naa kaselege ki ni. A wɔɔ gbɔgɔwɔ pi yan, mba Pinambyɔ nunŋba pe wì ta wi To Yenŋele li yeri we. ¹⁵ Zhan wìla para wi senre na, ma gbele ŋgbanga ma yo fɔ: «Ŋa mìla wi senre yo ma yo wi yaa pan na puŋgo na, wowi ŋa we. Wi mege kì gbɔgɔ ma we na wogo ki na, katugu wìla pye wa, na pe fanla se.»

¹⁶ We ni fuun wè we tasaga ta wa wi yarijende legere ti ni, ma yinme ta ma tagala pi yeɛ na. ¹⁷ Yenŋele làa li lasiri wi kan we yeri Moyisi wo fanŋa na. Een fɔ, Yenŋele li yinme naa li kaselege tì pan Zhezu Kirisi wo fanŋa na. ¹⁸ Lere fa Yenŋele li yan yenle ni fyew. Een fɔ, Pinambyɔ nunŋba ŋa wi yen Yenŋele, ma pye wa Tofɔ wi ni, wo wì Yenŋele li cɛnlomɔ pi naga we na.

ZHAN BATISI WI SÈREYA KONAA ZHEZU WI FɔRɔGɔFENNE KOŊGBANMBALA WELE

1.19-51

Zhan Batisi wi senyoro re

(Mati 3.1-12; Maki 1.1-8; Luki 3.1-18)

¹⁹ Sereya ŋa Zhan wìla yo wowi ŋa we, naa Zheruzalemu ca Zhufuye* pàa saraga wɔfenne* poro naa Levi setirige piile* pele tun wa wi yeri ma yo pe saa yewe pe yo fɔ: «Ambɔ wi mboro?»

²⁰ Zhan wì sila je mbe pe yɔn sogo. Een fɔ, wìla ki yo maga filige pe kan jɛŋge ma yo fɔ: «Mi ma mi yen Kirisi* we.»

²¹ A pè suu yewe ma yo fɔ: «Kì pye ma, ambɔ wi mboro? Mboro ma yen Eli* we le?» A Zhan wì si pe pye fɔ: «Ayoo, wo ma mi.» A pè suu pye fɔ: «Yenŋele yɔn senre yofɔ*† wowi mboro le?» A Zhan wì sho naa fɔ: «Ayoo, wo ma mi.»

²² Kona, a pè suu pye fɔ: «Ambɔ wi mboro? Ki yo we kan we ta we saga yo mbele pè we tun pe kan. Yinŋi maa yuun maa yeɛ wogo ki na?»

²³ A Zhan wì si Yenŋele yɔn senre yofɔ Ezayi* wi senre ti yo pe kan ma yo fɔ:

«Muwi mi yen naŋa ŋa wi magala
li yen na yinrigi wa gbinri*
wi ni na yuun fɔ:

†1.21: Mishe 3.23; Dete 18.15.

«Ye we Fɔ wi konɔ li gbegele li sin jenge†!» »

²⁴ Pitunmbolo* mbele pàa tun wa Zhan wi yeri, Fariziye* poro pele la wele. ²⁵ A poro suu yewe ma yo fɔ: «Na kaa pye mboro ma ma yen Kirisi we, nakoma Eli, nakoma Yenjele yɔn senre yofɔ we, yingi na, a ma nɛɛ leele pe batize*?»

²⁶ A Zhan wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Mi wo na, mì ye batize tɔnmɔ ni, ɛɛn fɔ, lere wa yen laga ye sɔgɔwɔ, ye si wo jen. ²⁷ Wila paan wa na puŋgo na. Mi yere woro ma yala jenge mboo sawira manda ti sangala.»

²⁸ Ko kagala ŋgele koro la pye na piin wa Betani ca†, wa Zhuriden gbaan wi keɛ sanŋga ki na, wa laga ŋga Zhan wìla pye na leele pe batize we.

Zhezu wi yen Yenjele li Simbapyɔ

²⁹ Ki goto pinliwe pi ni, a Zhan wì si Zhezu wi yan wila paan wi kɔrɔgɔ, mɛɛ yo fɔ: «Ye wele, Yenjele li Simbapyɔ* wowi ŋa we, wo wi yen dunruya woolo pe kapere ti laga fɔ pe na. ³⁰ Wo mɪla para wi senre na ma yo fɔ: Naŋa wa yen na paan wa na puŋgo na. Wi mege kɪ gbɔgɔ ma we na wogo ki na, katugu wila pye wa, na pe fanla se. ³¹ Mi jate mi sila ki lerefɔ wi jen. ɛɛn fɔ, mì pan na leele pe batize tɔnmɔ ni, jango mboo naga Izirayeli* woolo pe na poo jen.»

³² A Zhan wì sigi sereya wi yo ma yo fɔ: «Mì Yinnekpoyi li yan lì yiri wa Yenjele na na tinri paa ketene yen, ma pan ma cɛn wi na. ³³ Mi sila wi jen. ɛɛn fɔ, Yenjele na lìlan tun mbe pan mbaa leele pe batize tɔnmɔ pi ni, lìgi yo na kan ma yo fɔ: «Ma yaa ka Yinnekpoyi li yan lì tigi ma koro lere wa na, ko fɔ wo wi yaa leele pe batize Yinnekpoyi li ni.» ³⁴ Ki wogo m̀igi yan, mi nɛɛ ki sereya wi yuun fɔ wo wi yen Yenjele li Pinambyɔ we.»

Zhezu wi fɔrɔgɔfenne konɔbanmbala kanɔgurugo wele

³⁵ Ki goto pinliwe pi ni, Zhan wìla pye wa ki laga ki na naa, wo naa wi fɔrɔgɔfenne* shyen ni.

³⁶ Naa wìla kaa Zhezu wi yan wila toro, a wì sho fɔ: «Yenjele li Simbapyɔ wi ŋa!» ³⁷ A Zhan wi fɔrɔgɔfenne shyen pè si nda wìla yo ti logo, mɛɛ taga Zhezu wi na. ³⁸ A Zhezu wì si kanŋga ma wele, mɛɛ pe yan pè taga wi na. A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yingi yaa jaa?»

A pè suu pye fɔ: «Arabi!» Ko kɔrɔ wo yen fɔ: «We Nagafɔ!» «Ma tugu se yeri?»

³⁹ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ye pan we kari, ye yaa saga yan!»

A pè si pinle wi ni ma kari, mɛɛ saa wi tugusaga ki yan. Yɔnlɔ kila koro jenri mbe si kɔ. A pè si koro wa, ma yɔnlɔ sanŋga ki pye wa wi ni.

†1.23: Eza 40.3.

†1.28: Kiti 7.24.

⁴⁰ Ki leele shyen mbele pàa Zhan wi senre ti logo ma taga Zhezu wi na, pàa pye na wa yinri Andire. Wila pye Simo Pyeri wi nɔsepɔ lenaŋa. ⁴¹ A Andire wì si kari gben ma saa wi nɔsepɔ Simo wi yan, ma suu pye fɔ: «Wè Mesi* wi yan.» Ki mege ki kɔɔ wowi ŋa fɔ: «Shɔfɔ».

⁴² A wì si kari Simo wi ni wa Zhezu wi yeri. Naa pàa ka saa gben, a Zhezu wì suu wele ma suu pye fɔ: «Mboro pe yinri Simo, Zhan pinambyɔ we. Eɛn fɔ, yingɔ pe yaa lɔɔn yinri Sefasi, ko kɔɔ wo ŋa sinndelege.»

⁴³ Ki goto pinliwe pi ni, a Zhezu wì si yere ki yerewe mbe kari wa Galile tara. A wì si saa fili Filipu wi ni, ma suu pye fɔ: «Pan ma taga na na, ma pye na fɔɔɔɔfɔ.» ⁴⁴ Pa Filipu wila yiri wa Betisayida ca. Ko ca nuŋgba ko kila pye Andire naa Pyeri pe ca ye fun. ⁴⁵ Ko puŋgo na, a Filipu wì si saa Natanayeli wi yan, ma suu pye fɔ: «Naŋa ŋa Moyisi wila para wi senre na wa lasiri* sewe wì ni, a Yenŋele yɔn senre yofenne* fun pè para wi senre na wa pe woolo pe ni, wòo yan. Zhouzefu pinambyɔ Zhezu wowi, ŋa wì yiri wa Nazareti ca we.»

⁴⁶ A Natanayeli wì suu pye fɔ: «Yarijɛŋge mbe ya yiri wa Nazareti?»

A Filipu wì suu pye fɔ: «Ta paan we kari, ma saa yan ma ye.»

⁴⁷ Naa Zhezu wila kaa Natanayeli wi yan wila paan wi kɔɔɔɔ, a wì sho fɔ: «Ŋa yeɛn, wi yen Izirayeli woo kaselege na, nambara suu ndanla.»

⁴⁸ A Natanayeli wì suu yewe ma yo fɔ: «Màla jen mele?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mòò yan na wa figiye* tige ki nɔɔ, na Filipu wi fɔɔn yeri.»

⁴⁹ Kona, a Natanayeli wì suu pye fɔ: «Nagafɔ! Mboro ma yen Yenŋele li Pinambyɔ we. Mboro ma si yen Izirayeli woolo pe wunluwo* we.»

⁵⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Naa mòò pye ma yo mòò yan na wa figiye tige ki nɔɔ, ko ma kì ti mà taga na na le? Ma yaa ka kagbɔɔɔ kele yan naa mbe we na lo na.»

⁵¹ A Zhezu wì sho naa fɔ: «Kaselege ko na, mla ki yuun ye kan, ye yaa ka yenŋele li yan lì yenge, mbe meregeye* pe yan pe yen na nuru na tinri Lere wi Pinambyɔ* wi na†.»

ZHEZU WI KACEN KAGALA KOLSHYEN KONAA WI TUNŊGO ŊGA WI PYE KPEŊGBELEŊGBE

2--12

Jayire nda tìla pye
wa Kana ca ki ni

2¹ Naa ko kagala koro la kaa toro, ki pilige taanri wogo ki

†1.51: Ki verise wi yen na para na kee Zhakobu yariyanga ko yeri, Zhene 28.12-13. Meregeye pe yaa kaa tunŋgo piin Zhezu wi kan, mboo kan wila kagbɔɔɔ naa kafɔnŋɔɔ piin.

na, pàa pye na jayire piin wa Kana ca, wa Galile tara. Zhezu wi nɔ wila pye wa ki jayire ti na. ²Pàa Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne* pe yeri ki jayire ti na fun. ³Ma pe ta wa, naa duven wila kaa kɔ, a Zhezu wi nɔ wì si saa wi pye fɔ: «Leele pe duven wì kɔ.»

⁴A Zhezu wì suu pye fɔ: «Jele, nga mi yaa pye, mboro ma ma yaa ki yo na kan. Na wagati wi fa gbɔn gben.»

⁵Kona, a Zhezu wi nɔ wì si saa tunmbyeele pe pye fɔ: «Wiga ka yo ye kala na fuun pye, ye li pye!»

⁶Sinndɛere cɔgbɔrɔ kɔgɔlɔni la pye wa, nda Zhufuye* pàa tege na kori wa ti ni na wunru, ma yala pe sherege kɔngolo ke ni. Litiri nafa tijere, nakoma cɛnme naa nafa (120) wi mbaa ya mbe ti nuɔgba nuɔgba pyew ti yinyin tɔnmɔ ni. ⁷A Zhezu wì si tunmbyeele pe pye fɔ: «Yege cɔgbɔrɔ nda ti yin na kan tɔnmɔ ni!»

A pè siri yin tɔnmɔ pi ni fɔ wa ti nuɔgbogolo ke na. ⁸Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yiɔgɔ, yege tɔnmɔ mba pa ko jenri, ye saa kan jayire to wi yeri.»

A pè si pa ko ma saa pi kan wi yeri. ⁹A jayire to wì si tɔnmɔ mba pila kanɔga duven pi sho maa nene. Wi sila ki duven wi yirisaga jen. Eɛn fɔ, tunmbyeele mbele pàa ki tɔnmɔ pi ko poro laga jen. Kì kaa pye ma, a jayire to wì si japɔlɔ wi yeri, ¹⁰ma suu pye fɔ: «Lere pyew, duven taan wo wi ma keli ma yeɛle leele pe na gben. Na paga ka wɔ legere, pe ma sila tipeɛn wi yeɛle pe na. Eɛn

fɔ, mboro ma duven taan wi tege fɔ yiɔgɔ.»

¹¹Ko kila pye Zhezu wi kafɔnnɔ kɔngbanna na wila pye we. Pa wila li pye wa Kana, wa Galile tara, ma ta maa gbɔgɔwɔ pi naga wi fɔrɔgɔfenne pe na. A pè si taga wi na.

¹²Ko jayire to punɔ na, a Zhezu wì si kari wa Kaperinawu ca, wo naa wi nɔ, naa wi nɔsepiile konaa wi fɔrɔgɔfenne pe ni, ma saa piliye jenri pye wa.

Zhezu wila kari wa Zhufuye sherigo gbɔgɔ ki ni

*(Mati 21.12-13; Maki
11.15-17; Luki 19.45-46)*

¹³Naa Zhufuye pe Paki* feti wila kaa na yɔngɔ, a Zhezu wì si kari wa Zheruzalemu. ¹⁴A wì si saa leele pele yan wa sherigo gbɔgɔ* ki ni, paa pe nere, naa simbaala, naa ca ketengele pere, naa penjara surufenne pele ni fun pè cɛn pe tabaliye pe tanla. ¹⁵Kona, a wì si manda le mari pye sapige, mee pe ni fuun pe purɔ ma pe yirige wa sherigo gbɔgɔ ki ni, ma pinle pe simbaala naa pe nere ti ni, ma penjara surufenne pe penjara ti gbɔn mari jaraga, mee pe tabaliye pe jaanri. ¹⁶A wì si ca ketengele perefenne poro pye fɔ: «Ye ye yaara ti le ye yiri ti ni! Yaga kanla To wi go ki pye janla go!»

¹⁷A wi fɔrɔgɔfenne pè si nawa to senre nda ti yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenɔjele senre sewe wi ni ti na fɔ: «O, Yenɔjele, ma go ki yen mala ndanla

ndanlawa mba ni, pi yen paa kasɔn yen nala sori wa na kotogo na†.»

¹⁸Kona, a Zhufuye pè suu yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi kafɔnnɔ ma mbe ya pye, mbege naga we na fɔ ki kologo yen ma yeri maga pye ma.»

¹⁹A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ki sherigo gbɔɔɔ nga yege jan, mi yaa ki kan fɔnŋɔ na piliye taanri!» ²⁰A Zhufuye pè suu pye fɔ: «Yeɛ nafa shyen ma yiri kɔgɔlɔni pè pye ki sherigo gbɔɔɔ nga ki kanga ki na. A mboro sho ma yaa ki kan ma piliye taanri!»

²¹Ɛɛn fɔ, sherigo gbɔɔɔ nga senrɛ Zhezu wìla pye na yuun, ko kila pye wi wire re. ²²Naa Zhezu wìla kaa ku ma yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, a wì fɔrɔgɔfɛnnɛ pè si nawa to senrɛ nda wìla yo ti na. A pè si taga Yenŋɛɛ senrɛ sɛwɛ wo naa Zhezu wì senyoro ti na.

Zhezu wi leele pe nawa kagala ke jen

²³Sanga ŋa ni Zhezu wìla pye wa Zheruzalemu Paki feti wi na, a lelegere si taga wi na, kafɔnŋɔlɔ ŋgele wìla pye na piin paa yaan ke kala na. ²⁴Ɛɛn fɔ, Zhezu wi sila taga pe na, katugu wìla leele pe ni fuun pe nawa kagala ke jen. ²⁵Wi sila jori pe lere senrɛ yo wi kan, katugu wì lere wi nawa kagala ke jen.

Zhezu wo naa Nikodemu kala le

3¹Fariziye* naŋa wà la pye wa, pàa pye naa yinri Nikodemu. Zhufuye* pe fanŋga fɔ wo wa

lawi. ²Yembinɛ la ni, a wì si kari Zhezu wi kɔrɔɔ ma saa wi pye fɔ: «Nagafɔ! Wège jen ma yo Yenŋɛɛ lo lɔn tun ma pan maa we nari; katugu kafɔnŋɔlɔ ŋgele maa piin lere se ya mbaa ke piin, na Yenŋɛɛ li woro wi ni.»

³A Zhezu wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, na pee lere ŋa se naa fɔnŋɔ, wi se ya Yenŋɛɛ li wunluwɔ* pi yan.»

⁴A Nikodemu wì suu pye fɔ: «Lere ŋa wì le makɔ, pe yaa wi se naa fɔnŋɔ meɛ? Wi se si ya ye wa wi nɔ wi lara wuu se naa fɔnŋɔ!»

⁵A Zhezu wì suu pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, na pee lere ŋa se tɔnmɔ po naa Yinnekpoyi lo ni, wi se ya ye wa Yenŋɛɛ li wunluwɔ pi ni. ⁶Leele paga ŋa se, wi ma pye senwee, Ɛɛn fɔ, ŋa ka se Yinnekpoyi lo ni, wo ma pye yinne. ⁷Ko ka kɔɔn pari, naa m̀ yo ki daga pe ye ni fuun ye se naa fɔnŋɔ we. ⁸Laga ŋa ka tifelege ki ndanla, pa ki maa gbɔɔn na kee. Ma maa ki tinme po taa, Ɛɛn fɔ, k̀ yiri laga ŋa na na kee laga ŋa na, maa ko jen. Lere ŋa fuun ka se Yinnekpoyi li ni, pa wi wogo ki ma pye ma fun.»

⁹Kona, a Nikodemu wì si Zhezu wi pye fɔ: «Ko wogo ŋa ko mbe ya pye meɛ?»

¹⁰A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mboro yen Izirayeli* tara woolo pe nagafɔ, mɛɛ sigi kagala ke jen! ¹¹Kaselege

†2.17: Yuuro 69.10.

ko na, mila ki yuun ma kan: Ɔga wè jɛn, ko waa yuun na ye kaan. Ɔga wè yan, ko senre waa yuun na ye kaan. Eɛn fɔ, konaa ki ni fuun, ye woro na jaa mbe yenle we sɛɛya wi na. ¹²Mila yuun ye ni kagala ngele kaa piin laga tara na koro senre na, yee taga na na, na mi ka kaa yuun ye ni kagala ngele kaa piin wa yenjele na koro senre na, ye yaa taga na na mele? ¹³Lere fa lugu mbe kari wa yenjele na, ndɛɛ Lere wi Pinambyɔ* ɲa wì yiri wa yenjele na ma tigi laga tara na we.

¹⁴«Yege ɲga na Moyisi wila tuguyenre wɔɔɔ ki yirige kanɲgaga na wa naayeri, wa gbinri* wi ni, ki pyelomɔ nunɲba pi na fun, ki daga pe Lere wi Pinambyɔ wi yirige wa naayeri, ¹⁵janɲo lere ɲa fuun ka taga wi na†, wi yinwege mbakɔɔ ki ta. ¹⁶Katugu dunruya woolo* pe Yenjele li ndanla jɛnge, fɔ a li li Pinambyɔ nunɲba wi kan, janɲo lere ɲa fuun ka taga wi na, wiga ka ku. Eɛn fɔ, wi yinwege mbakɔɔ ki ta. ¹⁷Yenjele lii li Pinambyɔ wi tun laga dunruya wi ni wi pan wi kiti kɔn senweele pe na. Eɛn fɔ, lùu tun, janɲo dunruya woolo pe shɔ wi fanɲa na.

¹⁸«Lere ɲa wì taga Pinambyɔ wi na, kiti se kɔn wo na. Eɛn fɔ, lere ɲa wii taga wi na, kiti kɔn wo na makɔ, katugu wii taga Yenjele li Pinambyɔ nunɲba wi na. ¹⁹Ki kiti wi pango ki ɲga: Yanwa pì pan laga

dunruya wi ni, eɛn fɔ, a wɔwɔ pì leele pe ndanla ma wɛ yanwa pi na, katugu pe kapyere ti yen ma tijanga. ²⁰Lere ɲa fuun wila kapege ki piin, yanwa pi woro ma ki fɔ wi ndanla fyew. Wila yenle mbe pan wa yanwa pi na, janɲo kapyere nda wila piin tiga ka yiri funwa na. ²¹Eɛn fɔ, lere ɲa wi maa tanri kaselege ki na, wi maa paan wa yanwa pi na, janɲo paa ki yaan jɛnge fɔ wi yen naa kapyere ti piin na Yenjele li gbogo.»

Zhan wila Zhezu wi gbɔgo

²²Ko punɲo na, Zhezu wo naa wi fɔɔɔɔfenne* pe ni pè si kari wa Zhude tara. A wì si koro wa ma wagati pye wa pe ni. Wila pye na leele pe batize*. ²³Zhan fun wila pye na leele pe batize wa Enɔ ca, wa Salimu ca ki tanla; katugu tɔnmɔ legere la pye wa ki laga ki na. Leele pàa pye na kee Zhan wi kɔɔɔɔ, a wila pe batize. ²⁴Ki sanga wi ni, kila yala pe fa Zhan wi le wa kaso gben†.

²⁵Pilige ka, Zhan fɔɔɔɔfenne pèle la pye na kendige woo Zhufuye naɲa wa ni mbe yɛɛ jogo mbe pye kpoyi* wa sherege kono li ni ko wogo na. ²⁶A pè si kari Zhan wi kɔɔɔɔ ma suu pye fɔ: «We Nagafɔ, wele! Naɲa ɲa wila pye ma ni wa Zhuriden gbaan wi keɛ ɲga na, ɲa màa pye na sɛɛya wi yuun wi kanɲɔɔ, wila leele pe

†3.15: Nɔmbu 21.8-9.

†3.24: Mati 14.3; Maki 6.17; Luki 3.19-20.

batize yingɔ. Leele pe ni fuun paa kee wi kɔɔɔɔ.»

²⁷ A Zhan wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Lere se ya yaraga ka ta, na Yenɲele li sigi kan wi yeri. ²⁸ Yoro jate ye mbe ya mbege sɛɛya wi yo fɔ m̀igi yo ma yo fɔ: «Mi ma mi yen Kirisi* we. Eɛn fɔ, Yenɲele làa mi tun wa wi yege wi†.» ²⁹ Japɔɔ wo wi yen ɲa piɔ wi ma pye wi woo. Eɛn fɔ, japɔɔ wi wɔnɔ wi ma pye le wi tanla na nuru wi yeri. Nayinme ma pye wi yeri fɔ jɛngɛ japɔɔ wi senɛ nda wila yuun wila nuru ti kala na. Pa na nayinme pi yen ma fun, p̀i yeɛ yɔn fili yingɔ. ³⁰ Ki daga wo mɛge ko mbaa yinrigi, mi na wogo ko mbaa tuun.»

ɲa ẁi yiri wa Yenɲele na ma pan

³¹ ɲa ẁi yiri wa naayeri ma pan, wo wi yen leele pe ni fuun pe go na. ɲa wi yen laga tara na, wo yen tara na woo, tara na kagala koro senɛ wi maa yuun. Eɛn fɔ, ɲa ẁi yiri wa naayeri, wo wi yen leele pe ni fuun pe go na. ³² ɲga ẁi yan konna ɲga ẁi logo, to wila yuun. Eɛn fɔ, lere si yenle wi sɛɛya wi na. ³³ ɲa ka yenle wi sɛɛya wi na, wo maga jen ma yo Yenɲele li yen na kaselege yuun. ³⁴ ɲa Yenɲele li tun, Yenɲele li senɛ to wila yuun, katugu Yenɲele li li Yinnekpoyi li kan wi yeri, li sili taanla. ³⁵ Pinambyɔ wi yen ma Tofɔ wi ndanla, a ẁi yaraga pyew ki le wi kee. ³⁶ Lere ɲa ka taga Pinambyɔ

wi na, yinwege mbakɔɔ ki yen wi wogo. Eɛn fɔ, na ɲa si taga wi na, wo se kaga yinwege ki ta. Eɛn fɔ, Yenɲele li nanɲbanwa pi yaa koro ki fɔ wi ni.

Zhezu ẁila para

Samari tara fenne jɔ wa ni

4 ¹ Ko puɲgo na, a Fariziye* p̀e sigi logo ma yo Zhezu ẁila pye na fɔɔɔɔfenne* legerɛ taa na pe batize* ma we Zhan wi na. ² Ma si yala, Zhezu wo jate ma wila pye na leele pe batize. Eɛn fɔ, wi fɔɔɔɔfenne poro p̀aa pye na pe batize. ³ Naa Zhezu ẁila kaa ki wogo ki logo, a ẁi si yiri wa Zhude tara mɛɛ sɔngɔɔ wa Galile tara. ⁴ Wi karisaga, kila daga wi Samari* tara ti pari wi kari.

⁵ A ẁi si saa gbɔn Samari* tara ca ka ni, pege yinri Sikari. Zhakɔbu ẁila kere nda kan wi pinambyɔ Zhouɛfu wi yeri†, pa ki ca kila pye wa ti tanla. ⁶ Pa Zhakɔbu kɔɔ ẁila pye wa ki laga ki na. Naa Zhezu ẁila kaa tanga ma te, a ẁi si saa cɛn wa ki kɔɔ wi yɔn na. Yɔnɔfugo sanga la wi.

⁷ A Samari tara fenne jɔ ẁa si pan mbe ko, a Zhezu ẁi suu pye fɔ: «Tɔnɔ pa kan na yeri mbe wɔ.»

⁸ Ko sanga wo ni, Zhezu wi fɔɔɔɔfenne p̀aa kari wa ca nawa sa yaakara ɔ. ⁹ A Samari tara fenne jɔ ẁi si Zhezu wi pye ma yo fɔ: «A! Mboro yen Zhufuye* woo, muu yen

†3.28: Zhan 1.20-26.

†4.5: Zhene 48.22; Zhouzu 24.32.

Samari tara fenne woo, mele, a ma nee tonmo yenri na yeri?»

Jele wila ko yo ma, katugu Zhufuye pe sila pye na yenlegi mbaa kanungbanga piin Samari tara fenne pe ni. ¹⁰ A Zhezu wi suu pye fo: «Ndee ki pye Yenjele li yarikanga maga jen, konaa na wila ma yenri tonmo pi ni mboo wo, ndee ki pye maa jen fun, mboro ma jen na wo yenri tonmo ni, wi jen na yinwege tonmo kan ma yeri.»

¹¹ A jele wi suu pye fo: «Na fo, kolɔ yarikogo woro ma yeri, kolɔ jate wi yen ma jugo. Ki yinwege tonmo ma yaa pi ta se suu ko? ¹² We tele Zhakɔbu wo wigi kolɔ na wi kan we yeri. Wo jate wuu tonmo pa wo. A wi piile naa wi yaayoro ti pa wo. Maa ki sonri ndee ma we Zhakɔbu wi na wi le?»

¹³ A Zhezu wi suu pye fo: «Lere na fuun wila ki tonmo mba pi woo, wɔgɔ yaa kaa yigi naa fonngɔ. ¹⁴ Een fo, tonmo mba mi yaa kan, na ka pa wo, wɔgɔ soo yigi naa fyew; katugu tonmo mba mi yaa kan wi yeri, pi yaa kannga mbe pye pulugo wa wi ni mbaa fuun mbe yinwege mbakɔgɔ ki kan wi yeri.»

¹⁵ A jele wi suu pye fo: «Na Fo*, ki tonmo pa kan na yeri mboo wo, jango wɔgɔ ka kanla yigi naa, mbe songɔrɔ mbe pan mbe ko laga naa!»

¹⁶ A Zhezu wi suu pye fo: «Kari ma soon polɔ wi yeri ye pan laga!»

¹⁷ A jele wi suu pye fo: «Nanja woro na yeri.»

A Zhezu wi suu pye fo: «Kaselege ko ma yo ma yo nanja woro ma yeri; ¹⁸ katugu nanja kanngurugo wo ma cen wi yeri. Ma yen na yeri yingɔ, ma polɔ ma. Kaselege ma yo.»

¹⁹ A jele wi suu pye fo: «Na Fo, mɔɔ wele mɔɔ yan, Yenjele yon senre yofɔ* wo wawi mboro. ²⁰ Faa woro Samari tara fenne pa we teleye pa pye na Yenjele li gbogo laga ki yanwiga nga ki na. Een fo, yoro Zhufuye wele, ye ma yo laga nga leele pe daga mbaa Yenjele li gbogo, ko ki yen Zheruzalemu† we?»

²¹ A Zhezu wi suu yon sogo ma yo fo: «Jele, taga senre nda mi yaa yo ti na! Wagati wa na paan, ye yaa kaa Yenjele na li yen To li gbogo, ki se kaa piin laga ki yanwiga nga ko na, nakoma wa Zheruzalemu. Ki kala na, leele pe maa Yenjele li gbogo laga nga na ko woro yaraga. ²² Yoro Samari tara fenne wele, nga ye maa gbogo, ye sigi jen. Woro Zhufuye, nga we maa gbogo wege jen; katugu wege jen ma yo pa showɔ pi yiri wa Zhufuye pe yeri.

²³ Een fo, wagati wa na paan, ki wagati wi gbɔn mako yere, Yenjele li gbogofenne jembele pe yaa kaa li gbogo yinne naa kaselege ni; katugu mbele pe maa li gbogo ko gbogolomɔ po na, poro li yen na jaa. ²⁴ Yenjele li yen yinne. Ki kala na, mbele paa li gbogo, ki daga paa li gbogo yinne naa kaselege ni.»

²⁵ Kona, a jele wi suu pye fo: «Migi jen ma yo Mesi* wi yaa ka

†4.20: Dete 12.11; 1 Wunlu 9.3; Yuuro 132.13-14.

pan, Mesi ko kɔrɔ wo ɲa Shɔfɔ. Na wiga ka pan, wi yaa ka kagala ke ni fuun ke yege yo mbe we kan.»

²⁶ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mi ɲa mila para ma ni, muwi.»

²⁷ Ko sanga wo ni, a Zhezu wi fɔrɔgɔfenne pè si sɔngɔrɔ ma gbɔn le wi na. Naa pàa kaa wi yan wila para jele wi ni, a kì si pe pari. Eɛn fɔ, wa kpe sila ya mboo yewe mbe yo fɔ: «Yingì maa jaa wi yeri? Nakoma yingì na ma nɛɛ para ki jele ɲa wi ni?»

²⁸ Kona, a jele wì suu cɔkogo ki yaga le mɛɛ sɔngɔrɔ wa ca, ma saa ki yo ca woolo pe kan fɔ: ²⁹ «Ye pan ye sa naɲa wa wele! Kagala ɲgele fuun m̀ pye, wì ke ni fuun ke yo mala kan. Ye yo Kirisi* wo ma?»

³⁰ Kona, a leele pè si yiri wa ca nɛɛ kee Zhezu wi kɔrɔgɔ.

³¹ Ko sanga wo ni, Zhezu wi fɔrɔgɔfenne pàa pye naa yenri na yuun fɔ: «We nagafɔ, pan ma ka ma!»

³² Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaakara ta yen na yeri mbe ka, nda yee jɛn.»

³³ Kona, a fɔrɔgɔfenne pe nɛɛ pe yeɛ yewe na yuun fɔ: «Lere wa pan ma yaakara kan wi yeri wi le?»

³⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na yaakara to ti yen mbaa na tunvɔ wi nandanwa kala li piin, mbe tunɲo ɲga wì kan na yeri ki pye mbege

yɔn fili. ³⁵ Yoro wo na, ye maa ki yuun ma yo fɔ: Kì koro yenɲe tijere yarilire ti kɔnsanga wii gbɔn. Eɛn fɔ, mila ki yuun ye kan, ye yege yirige ye keere ti wele. Yarilire ti le makɔ. Ti kɔnsanga wì gbɔn. ³⁶ ɲa wila yarilire ti kɔn, wila wi sara wi taa makɔ na yarilire ti gbogolo, nda ti yen yinwege mbakɔgɔ woro, janggo yarilire lugufɔ wo naa ti kɔnfɔ wi ni, pe pinle paa yɔgɔri ja†.

³⁷ Yomiyele na pe maa waa ma yo fɔ: «Wa ma yarilire ti lugu, wa ma kaa ti kɔn,» li yen kaselege. ³⁸ Ko ki yen paa ye wogo ki yen. Kere nda yee ti tunɲo pye, m̀ ye tun ye sari yarilire ti kɔn. Pele wele pàa ti tunɲo pye, a yoro nɛɛ tɔnli taa wa pe tunɲo ki ni.»

³⁹ Kì Samari ca woolo pe legere la taga Zhezu wi na, jele wila senre nda yo ti kala na, fɔ: Kagala ɲgele fuun m̀ pye, wì ke yo mala kan.

⁴⁰ Naa ki ca woolo pàa kaa saa gbɔn wa Zhezu wi na, a pè suu yenri ma yo wi koro wa pe ni. A Zhezu wì si koro wa pe ni ma piliye shyen pye wa. ⁴¹ A leele pèle taga Zhezu wi na naa legere ma we kɔnɲbanmbala pe na, senre nda wila pye na yuun ti kala na. ⁴² A pe nɛɛ jele wi piin fɔ: «Yingɔ senre nda mà yo, to nunɲba ma ti ti wè taga wi na. Eɛn fɔ, woro jate wòo senyoro ti logo we

†4.35-36: Keere to ti yen leele mbele pàa yiri wa ca na paan mbe Zhezu wi yan we. Yarilire nda ti le, a ti kɔnsanga wì gbɔn, to yen naga nari fɔ sanga wì gbɔn leele pe yeɛ kan Yenɲele yeri pe gbogolo wa li wunluwɔ pi ni. Yarilire kɔnfɔ wo wi yen ɲa wila leele pe piin, a paa kanɲgi na tari Yenɲele li na mbe yinwege mbakɔgɔ ki ta. Yarilire lugufɔ wo wi yen ɲa wila keli ma yenɲele senre ti yo leele pe kan we.

ye. Wège jèn ma yo kaselege wo wi yen dunruya woolo* pe Shɔfɔ we.»

Zhezu wila legbɔɔ wa pinambyɔ sagala

⁴³Naa Zhezu wila kaa piliye shyen pye wa ki laga ki na, a wì si yiri wa, mɛɛ kari wa Galile tara. ⁴⁴Katugu Zhezu wo jate wila ki yo ma yo fɔ: «Paa la Yenŋele yɔn senre yofɔ wi gbogo wa wi tara jate ti ni†.» ⁴⁵Naa wila kaa saa gbɔn wa Galile tara, a ki tara woolo pè suu yigi fɔ jenge; katugu poro fun pàa kari wa Zheruzalemu Paki* feti wi na, kafɔnŋɔɔlɔ ŋgele Zhezu wila pye, pàa ke yan.

⁴⁶A wì si kari naa wa Kana, wa Galile tara. Pa wila tɔnmɔ pi kanŋga duven† wa ki ca ki ni. Gboforoneri wi legbɔɔ wà la pye wa ki laga ki na, wi pinambyɔ la pye na yaa wa Kaperinawu ca. ⁴⁷Naa ki legbɔɔ wila kaa ki logo ma yo Zhezu wì yiri wa Zhude tara ma pan wa Galile tara, a wì si kari wì kɔrɔɔ, ma saa wì yenri ma yo wi kari wa Kaperinawu, wi saa pinambyɔ wi sagala wi kan, wo la pye na kuun. ⁴⁸A Zhezu wì suu pye fɔ: «Na ye woro na kafɔnŋɔɔlɔ naa kagbɔɔlɔ yaan, ye se yenle mbe taga na na fyew.»

⁴⁹A legbɔɔ wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Na Fɔ, shokari wa na go, sanni na pinambyɔ wi sa ku.»

⁵⁰A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ta kee, ma pinambyɔ wì sagala!»

A ki naŋa wì si taga Zhezu wi senre ti na, mɛɛ kari. ⁵¹Maa ta wa konɔ wila kee, a wi tunmbyeele pè si pan maa fili, ma suu pye fɔ: «Ma pinambyɔ wì sagala.»

⁵²A wì si pe yewe wi pinambyɔ wila sagala wagati ŋa ni wì ni. A tunmbyeele pè suu pye fɔ: «Yunmbaan yɔnlɔparaga ki na, a wi witiwerewe pì si kɔ.»

⁵³Kona, tofɔ wì sigi jèn ma yo ko wagati wowi Zhezu wila wi pye ma yo wi pinambyɔ wì sagala. Wo naa wi go woolo pe ni fuun pe ni, pè si taga Zhezu wi na.

⁵⁴Ko kila pye Zhezu wi kafɔnno shyen wolo na wila pye, naa wila yiri wa Zhude tara ma sɔngɔrɔ wa Galile tara we.

Zhezu wila naŋa murugu wa sagala

5¹Ko pungo na, Zhufuye* pàa pye na pe sherege feti wa piin, a Zhezu wì si kari wa Zheruzalemu ki feti wi na. ²Ma si yala, wa Zheruzalemu, titegbɔɔgɔ kà la pye wa tɔnmɔ ni, wa Simbaala yeyɔngɔ ki tanla. Pàa pye naga yinri Eburuye senre ti ni Betesida. Tongbo kanŋgurugo la pye le ki laga ki na. ³Yambala legerɛ la pye ma sinle wa ki tongboolo pe ni. Fyɔɔnlɔ naa jeɔgɔlɔ fenne, naa muruguye la wele. [Pàa pye na tɔnmɔ pi singi pi tin; ⁴katugu wagati legerɛ na, we Fɔ* wi merege* wà la pye na tinri wa ki titege ki ni, naga tɔnmɔ pi

†4.44: Luki 4.24.

†4.46: Zhan 2.1-10.

tinni. Na tɔnmɔ piga tin mbe kɔ, yaɲa ɲa fuun ka keli mbe ye wa pi ni, ali mbege ta wi yama pi yen yege o yege, wi ma sagala.] ⁵Wa ki laga ki na, naɲa wà la pye wa na yaa, wi yama pila ta wi na yeɛ nafa ma yiri ke ma yiri kɔlɔtaanri. ⁶Naa Zhezu wila ka saa wi yan wì sinle, a wì sigi jen ma yo yama pì mɔ wi na. A wì suu yewe ma yo fɔ: «Maa jaa mbe sagala le?»

⁷A yaɲa wì suu pye fɔ: «Na Fɔ, lere woro na yeri mbanla tirige wa tɔnmɔ pi ni, na pi kaa tinni sanga ɲa ni we. Mi ka sila ɲgbeli mbe yo mi yaa tigi wa sanga ɲa ni, wa ma keli ma tigi na na wa.»

⁸A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yiri mɔɔ furugo ki le, maa tanri!»

⁹Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a ki naɲa wì si sagala. A wì suu furugo ki le nee tanri.

Ɛen fɔ, ki wogo kila pye cɛnpilige* ko ni. ¹⁰Ki kala na, a Zhufuye pè si naɲa ɲa wila sagala wi pye fɔ: «Nala wi yen cɛnpilige ye, mbe yala we lasiri* wi ni, kii daga mɔɔ furugo ki le.»

¹¹A wì si pe pye fɔ: «Lere ɲa wilan sagala, wo wilan pye ma yo mbanla furugo ki le mbaa tanri.»

¹²Kona, a pè suu yewe ma yo fɔ: «Ambɔ wɔɔn pye ma yo mɔɔ furugo ki le maa tanri?»

¹³Ɛen fɔ, naɲa ɲa wila sagala, wi sila wi sagalafɔ wi jen; katugu Zhezu wila yiri le ma kari janwa ɲa wila pye wa ki laga ki na wi kala na.

¹⁴Ko puɲgo na, a Zhezu wì si saa ki naɲa wi yan wa sherigo gbɔgɔ* ki

ni, ma suu pye fɔ: «Wele! Yingɔ mà sagala. Maga ka kapege pye naa, janɲo kala la mbɔɔn ta naa li we yama po na.»

¹⁵A ki naɲa wì si kari ma saa ki yo Zhufuye pe kan ma yo Zhezu wo wila wi sagala. ¹⁶Ki pye ma, a Zhufuye pe nee Zhezu wi jɔlɔ, katugu wila ki kala li pye cɛnpilige ko ni. ¹⁷Ɛen fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na To wi yen na tunɲgo piin pilige pyew, mi fun, mi yen na tunɲgo piin.»

¹⁸Ki senre ti kala na, Zhufuye pàa pye naa gbosaga jaa naa ma we. Cɛnpilige ɲgasele na wila jɔgɔ lo nungba kala la ma. Ɛen fɔ, wila ki yo naa ma yo Yenɲele li yen wi To, naa ye taanla li ni.

Yenɲele li Pinambyɔ wi fanɲga ye

¹⁹A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, Yenɲele li Pinambyɔ wi se ya yaraga ko ka pye wi ye fanɲga. Ɔga wì yan wi To wi yeri wila piin, ko wila piin ce. Kala na fuun Tofɔ wila piin, lo nungba lo Pinambyɔ wila piin. ²⁰Katugu Pinambyɔ wi yen maa To wi ndanla, a wila ɲga fuun wi maa piin ki nari wi na. Wi yaa ka kagala keke naga Pinambyɔ wi na naa, ke tugbɔlɔ ke we ɲgele koro na, ke ta ke ye pari. ²¹Yege ɲga na Tofɔ wi maa kuulo pe yenni na yinwege ki kaan pe yeri, ki pyelɔmɔ nungba pi na fun, Pinambyɔ wi kaa jaa mbe yinwege ki kan mbele yeri, wi

maga kan pe yeri. ²²Tofɔ wi woro na kiti kɔɔn lere na. Eɛn fɔ, wì kiti kɔngɔ ki ni fuun ki le Pinambyɔ wi kɛɛ; ²³janngo leele pe ni fuun pe maa To wi gbogo yege nga na, paa Pinambyɔ wi gbogo ma fun. Lere ɲa woro na Pinambyɔ wi gbogo, kona, kì cen wi woro na wi To ɲa wùu tun wi gbogo.

²⁴«Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan fɔ: Lere ɲa kanla senre ti logo mbe taga na tunvɔ wi na, yinwege mbakɔɔ ki yen wi yeri. Kiti se ka kɔn wi na. Eɛn fɔ, wì wɔ wa kunwɔ pi ni ma yinwege ta. ²⁵Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, wagati wa wa na paan, wì yere gbɔn makɔ, kuulo† pe yaa ka Yenɲele li Pinambyɔ wi senre ti logo. Mbele pe yaa kari logo, poro yaa yinwege ta. ²⁶Katugu yege nga na fannga ki yen na To wi yeri wila yinwege ki kaan, ki pyelɔmɔ nunɲba pi na fun, wì fannga kan Pinambyɔ wi yeri wila yinwege ki kaan. ²⁷Wì fannga kan Pinambyɔ wi yeri wila kiti kɔɔn; katugu wo wi yen Lere wi Pinambyɔ* we. ²⁸Ko ka ka ye pari, katugu wagati wa wa na paan, kuulo mbele pe wa fanra ti ni, pe yaa kaa magala li logo. ²⁹Pe yaa ka yiri wa pe fanra ti ni. Mbele pè kajɲɲe pye, pe yaa ka yen mbe yiri mbe yinwege ta. Mbele pè kapere pye, poro yaa ka yen mbe yiri kiti wi to pe na.»

Kagala ɲgele ke yen na Zhezu wi fannga ki nari

³⁰«Mi se ya yaraga ko ka pye na yee fannga. Mi yen na kiti wi kɔɔn na yala senre nda mila nuru Yenɲele li yeri to ni. Na kiti kɔngɔ ki yen ma sin, katugu mi woro nala yee nandanwa kala lo jaa, fɔ ndɛɛ na tunvɔ wi nandanwa kala lo. ³¹Na mi kaa sereya wi yuun na yee jate wogo na, na sereya wi se pye kaselege. ³²Eɛn fɔ, wawi wi yen nala sereya wi yuun. Migi jen ma yo nda wila yuun na kanngɔɔ, ti yen kaselege. ³³Yàa leele tun wa Zhan† wi yeri, wila sereya wi yo ma yala kaselege ko ni. ³⁴Mi woro naga jaa lere mbaa na sereya wi yuun. Eɛn fɔ, mi yen naga kagala ɲgele ke yuun, janngo ye ta ye shɔ. ³⁵Zhan wila pye paa fitanla yen ɲa pè mu wila yiin. A yè yenle ma yɔɔri wagati jenri ni wa wi yanwa pi ni. ³⁶Eɛn fɔ, sereya wa yen na yeri, wo gbɔɔ ma we Zhan woo wo na. Kagala ɲgele mila piin, koro ɲgele na To wì kan na yeri mbe pye mbe ke yɔn fili, ke yen na para na kanngɔɔ, naga nari ma yo na To wo wilan tun. ³⁷Na To ɲa wilan tun, wo fun, wi yen nala senre yuun. Ye faa magala li logo fyew, ye fa suu yan yenle ni fyew. ³⁸Ye woro nala senre ti yinri mberi tege wa ye nawa, katugu ɲa wì tun, yee

†5.25: Laga ki laga ɲga ki ni, kuulo pe mbe ya pye leele mbele pè punngo wa pe kapere ti ni ma pye paa gboolo yen Yenɲele li yege na poro. Pe mbe si ya pye mbele pè ku wa pe kapere ti ni poro.

†5.33: Zhan 1.19-27.

taga wi na. ³⁹Ye maa Yenjele senre ti kara jenje, katugu ye maa ki sɔnri ye yaa yinwege mbakɔɔ ki ta wa ti ni. To siri ti nɛɛ para na kanngɔɔ we. ⁴⁰Ɛɛn ɔ, konaa ki ni fuun, ye woro na jaa mbe pan na kɔrɔɔ mbe yinwege jenje ki ta.

⁴¹«Mi woro na jaa leele poro mbaa na gbogo. ⁴²Ɛɛn ɔ, m̀i ye jen. M̀igi jen ma yo Yenjele lii ye ndanla. ⁴³M̀i pan na To wo mege na, yee yenle na na. Ɛɛn ɔ, na lere wa ka pan wi yɛɛ fannga, ye ma yenle wo na. ⁴⁴Mbaa gbɔɔɔ jaa ye yɛɛ yeri, ko yen ma ye ndanla. Ma si yala, gbɔɔɔ mba pi ma yiri wa Yenjele na li yen nunɔba li yeri, ye woro na po jaa. K̀i pye ma, ye mbe ya taga na na mele? ⁴⁵Yaga kaa ki jate ndɛɛ muwi mi yaa ka ye le kɛɛ na To wi yɛge na. Moyisi ɲa yè ye jigi wi taga wi na, wo wi yaa ka ye le kɛɛ. ⁴⁶K̀i pye ye taga Moyisi wi na, anme mi fun, ye jen na taga na na, katugu wila wi sewe senre ti yɔnɔɔ na kanngɔɔ. ⁴⁷Ɛɛn ɔ, pa yee si taga wi sewe senre nda ẁi yɔnɔɔ ti na, ye mbe ya taga na senre ti na mele?»

Zhezu wila nambala waga kanɔurugo (5 000) kan pè ka

(Mati 14.13-21; Maki

6.30-44; Luki 9.10-17)

6 ¹Ko punɔ na, a Zhezu ẁi si kari wa Galile lɔgbɔɔ ki kɛɛ sanɲa ki na, pe maa ki yinri naa Tiberiyadi lɔgbɔɔ. ²A janwa gbɔɔ là si taga wi punɔ na; katugu kafɔnɲɔɔ ɲgele wila pye na piin

na yambala pe sagala, leele p̀aa pye na ke yaan. ³K̀i kaa pye ma, a Zhezu ẁi si lugu yanwiga ka na ma saa cɛn, wo naa wi fɔrɔɔfenne* pe ni. ⁴Zhufuye* Paki* feti wila yɔnɔɔ makɔ. ⁵Naa Zhezu wila kaa wele ma janwa gbɔɔ li yan laa paan wi kɔrɔɔ, a ẁi si Filipu pye ɔ: «We yaa yaakara to ta se mbe lɔ, mbe si ki janwa ɲa wi kan wi ka?» ⁶Wila ko yo, mbe ta mbe Filipu wi wa mbe wele, katugu ɲga wi mbaa pye, wila ki jen makɔ.

⁷A Filipu ẁi suu pye ɔ: «Ali na waga sa warifuwe pyɔ cɛnme shyen (200) buru lɔ mboo kɔɔnɔ pe na jɛɛnɲenri, pe ni fuun se wa ta.»

⁸A ẁi fɔrɔɔɔ wa, Simɔ Pyeri nɔsepyɔ Andire, wo suu pye ɔ: ⁹«Buru kanɔurugo naa ɲgbangala shyen ke yen lefɔnɲɔ wa yeri laga. Ɛɛn ɔ, to yaa yinɲi yaraga yɔn ki leleɲere nda ti kan?»

¹⁰Kona, a Zhezu ẁi si pe pye ɔ: «Ye janwa wi pye wi cɛn.» Yan leɲere la pye wa ki laga ki na.

A pè si cɛn. P̀aa nambala waga kanɔurugo (5 000) yɔn ko tin. ¹¹A Zhezu ẁi sigi buru wi le. Naa wila kaa Yenjele li shari, a ẁi suu yɛɛle ki leele mbele p̀aa pye ma cɛn pe na, ma ɲgbangala ke yɛɛle pe na ma fun, paa yɛge ɲga na p̀aa pye na jaa we. ¹²Naa pe ni fuun p̀aa kaa ka ma tin, a Zhezu ẁi suu fɔrɔɔfenne pe pye ɔ: «Ye buru kɔnɔkɔnɔ nda t̀i koro ti wulo, janɲo ka kpe ka ka punɲo!»

¹³A pè sigi buru kanɔurugo wi kɔnɔkɔnɔ nda p̀aa ka t̀i koro ti

wulo ma kanja ke ma yiri shyen yin ti ni.

¹⁴ Ki kafɔnnɔ na Zhezu wila pye, naa leele paa kaa li yan sanga ŋa ni, a pè sho fɔ: «Yenŋele yɔn senre yofɔ* ŋa wi daga mbe pan laga dunruya wi ni, wo wi yen kaselege ki nana ŋa we†.»

¹⁵ Eɛn fɔ, naa Zhezu wila kaa ki jen ma yo pe yaa wi yigi fanŋga mboo pye pe wunlunaŋa, a wì si laga le pe tanla, mɛɛ kari naa wa yanwiga ki na wi ye.

Zhezu wila tanga tɔnmɔ na

(Mati 14.22-23; Maki 6.45-52)

¹⁶ Naa yɔnlɔ kila kaa kɔ, a Zhezu wi fɔrɔgɔfenne pè si tigi ma kari wa lɔgbɔgɔ yɔn ki na, ¹⁷ mɛɛ ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni, nɛɛ lɔgbɔgɔ ki kɔɔn na kee wa Kaperinawu kee yeri. Yembine lãa wɔ makɔ maga ta Zhezu wi fa gbɔn wa pe na.

¹⁸ Lɔgbɔgɔ tɔnmɔ pila pye na yege, katugu tifelege kila pye na gbɔɔn ŋgbanga. ¹⁹ Fogo ŋga paa tanga tɔnmɔkɔrɔ ki ni wa lɔgbɔgɔ ki go na, kila culo kanŋurugo, nakoma kɔgɔlɔni yɔn ko tin. Kona, a pè si Zhezu wi yan wila tanri tɔnmɔ pi na, na yɔngɔ tɔnmɔkɔrɔ ki ni. A pè si fyɛ fɔ jɛŋge. ²⁰ Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Muwi, yaga ka fyɛ!»

²¹ Kì kaa pye ma, a pe nɛɛ jaa mboo le wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni. A ko si yala cɛ tɔnmɔkɔrɔ kì kan tara ti na, wa laga ŋga paa pye na kee we.

Janwa wila pye na Zhezu wi lagajaa

²² Ki goto, janwa ŋa wila koro wa lɔgbɔgɔ ki kee ŋga na, a wì sigi wele maga jen ma yo tɔnmɔkɔrɔ nunŋba kila pye wa. Paa sigi jen ma yo Zhezu wii ye wa ki tɔnmɔkɔrɔ ki ni mbe pinle wi fɔrɔgɔfenne pe ni. Eɛn fɔ, wi fɔrɔgɔfenne poro cɛ paa kari. ²³ Ma si yala, wa laga ŋga we Fɔ* wila Yenŋele li shari ma buru wi kan pe yeri, a pòo ka, leele pèle la pan tɔnmɔkɔrɔ ta yege ni wa ki laga ki na, ma yiri wa Tiberiyadi ca ki ni. ²⁴ Naa janwa wila kaa ki yan Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni pe sila pye wa, a pè si ye wa ki tɔnmɔkɔrɔ ti ni, mɛɛ kari wa Kaperinawu mbe sa Zhezu wi lagaja.

Zhezu wo wi yen yinwege yaakara re

²⁵ A pè si saa Zhezu wi yan wa lɔgbɔgɔ ki kee ŋga na, ma suu pye fɔ: «We Nagafɔ, ma gbɔn lagame wagati wiwiin?»

²⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan: Yè buru ta na yeri legere ma ka, ko kì ti yaa na lagajaa. Eɛn fɔ, kii cɛn ndɛɛ kafɔnŋgɔlɔ ŋgele mì pye yè yan, koro kala na yaa na lagajaa. ²⁷ Yaga kaa tunŋgo piin yaakara nda ti maa jogo to kala na. Eɛn fɔ, yaa tunŋgo piin nda†

†6.14: Dete 18.15.

†6.27: Yaakara nda senre ti yen na yuun to ti yen Zhezu we, nakoma mbaa Yenŋele li nandanwa kala li piin, nakoma Yenŋele li showɔ we.

ti ma mə, na yinwege mbakɔɔ ki kaan to kala na, to nda Lere wi Pinambyɔ* wi yaa kan ye yeri we; katugu Yenɲele na li yen To, li li fannga tegerɛ ti tegerɛ wi na.»

²⁸A pè suu yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi we daga mbaa piin mbe sila Yenɲele li nandanwa kagala ke piin mbaa ke yɔn fili?»

²⁹A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kala na Yenɲele laa jaa ye yeri loli na le: Ye taga ɲa li tun wi na.»

³⁰A pè suu pye fɔ: «Yiŋgi kafɔnnɔ ma mbe ya pye mbe naga we na, wee taga ma na? Yiŋgi kala ma yaa pye? ³¹Sanga ɲa ni we telɛye pàa pye na tanri wa gbinri* wi ni na kee, manɛ* wo pàa pye na kaa, paa yege ɲga na Yenɲele senre sɛwe wi yen naga yuun we kan ma yo fɔ:

*Wila yaakara kan pe yeri, a pè
ka, nda tila yiri wa yenɲele
na†.»*

³²A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, yaakara nda tila yiri wa yenɲele na ma kan pe yeri, Moyisi ma wila ti kan pe yeri. Eɛn fɔ, na To Yenɲele lo li yen na yaakara jende ti kaan na yinrigi wa yenɲele na. ³³Katugu yaakara nda Yenɲele laa kaan, to ti yen ɲa wì yiri wa yenɲele na ma pan na yinwege ki kaan dunruya woolo* pe yeri.»

³⁴A pè suu pye fɔ: «We Fɔ, taga yaakara ti kaan we yeri pilige pyew.»

³⁵A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mi yen yaakara, nda ti maa yinwege

kaan. Lere ɲa ka pan na kɔɔɔɔ, funɲo soo yigi naa fyew; lere ɲa ka taga na na, wɔɔɔ soo yigi naa fyew. ³⁶Eɛn fɔ, m̀igi yo ma ye kan, a yànlà yan, konaa ki ni fuun, yee taga na na. ³⁷Na To wiga mbele fuun kan na yeri, poro yaa pan na kɔɔɔɔ. ɲa fuun ka pan na kɔɔɔɔ, mi soo je fyew; ³⁸katugu mii yiri wa yenɲele na mbe pan mbaa na nandanwa kala lo piin. Eɛn fɔ, ɲa wìlan tun wo nandanwa kala lo m̀i pan mbaa piin. ³⁹ɲa wìlan tun, wi nandanwa kala li na: Mbele fuun wì kan na yeri, mi ka ka wa kpe yaga wi puŋgo na na. Eɛn fɔ, mbe ka pe yen mbe pe yirige wa kunwɔ pi ni dunruya kɔpilige. ⁴⁰Na To wi nandanwa kala li na: Mbele fuun ka Pinambyɔ wi yan mbe taga wi na, pe yinwege mbakɔɔ ki ta, mbe ka pe yen mbe pe yirige wa kunwɔ pi ni dunruya kɔpilige.»

⁴¹Kona, a Zhufuye pe nɛɛ kɔngɔri Zhezu wi na; katugu wila ki yo ma yo wi yen yaakara, nda tì yiri wa yenɲele na ma pan laga tara. ⁴²A pe nɛɛ yuun fɔ: «M̀i yo Zhozefu pinambyɔ Zhezu wowi ɲa yɛɛn! Wòo to naa wi nɔ pe jen. Mele, yiŋɔ wì si ya wi yo fɔ wì yiri yenɲele na ma pan?»

⁴³A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaga kaa kɔngɔri. ⁴⁴Lere se ya pan na kɔɔɔɔ wi yɛɛ fannga, na na To ɲa wìlan tun wi suu yege sin. Mi wo na, mi yaa kaa yen mboo yirige wa kunwɔ pi ni dunruya kɔpilige. ⁴⁵Yenɲele yɔn senre yofenne* pàa

†6.31: Yuuro 78.24; Eki 16.4,13-15,31; Nehe 9.15.

ki senre nda ti yonlɔɔ ma yo fɔ: «Yenɲele li yaa ka pe ni fuun pe naga†.» Ki kala na, lere ɲa fuun kanla To wi nagawa senre ti logo mberi le, wo ma pan na kɔrɔɔ. ⁴⁶Ko sigi naga mbe yo fɔ lere wa na To wi yan yenle ni de. Ndeɛ ɲa wì yiri wa Yenɲele li yeri ma pan, wo wìlan To wi yan bɔkɔ. ⁴⁷Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa ka taga na na, wo yinwege mbakɔɔ ki ta. ⁴⁸Muwi mi yen yinwege yaakara re. ⁴⁹Ye teleye pàa mane wi ka wa gbinri wi ni, pàa si ku. ⁵⁰Ɛen fɔ, yaakara nda tila yinrigi wa yenɲele na na tinri laga tara, tori nda re. Lere ɲa ka to ka, wi se ku. ⁵¹Muwi mi yen yinwege yaakara re, nda tì tigi ma yiri wa yenɲele na. Na lere ɲa ka ki yaakara ta ka, wi yaa laa yinwege ki piin kɔsaga fu. Yaakara nda mi yaa kan, to ti yen na wire kara re. Mi yaa ti kan, jaŋgo dunruya woolo pe yinwege ta†.»

⁵²Ki senre ti kala na, a Zhufuye pe neɛ kendige woo pe yeɛ ni ɲgbanga na yuun fɔ: «Ɔja wo mbe ya mboo wire kara ti kan we yeri weri ka mele?» ⁵³A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na yee Lere wi Pinambyɔ wi wire kara ti ka, mboo kasanwa pi wɔ, yinwege se pye ye ni. ⁵⁴Ɔja kanla wire kara ti ka, mbanla kasanwa pi wɔ, yinwege mbakɔɔ ki yen wi wogo. Mi yaa kaa yen mboo yirige wa kunwɔ pi

ni dunruya kɔpilige. ⁵⁵Katugu na wire kara ti yen yaakara jende, na kasanwa fun pi yen tɔnwɔɔ jembe. ⁵⁶Lere ɲa kanla wire kara ti ka, mbanla kasanwa pi wɔ, wo yen na ni, a mi yen wi ni. ⁵⁷Na To ɲa wìlan tun wi yen yinwege na. Mi fun mi yen yinwege na wi fanɲga na. Ki pyelɔmɔ nunɲba pi na fun, lere ɲa kanla ka, wi yaa ka pye yinwege na na fanɲga na. ⁵⁸Yaakara nda tì yiri wa yenɲele na tori nda yeɛn we. Ti woro paa nda ye teleye pàa ka, ko punɲo na ma kaa ku ti yen. Lere ɲa ka yaakara nda ta ka, wo yaa laa yinwege ki piin kɔsaga fu.»

⁵⁹Zhezu wìla ki senre ti yo, ma yala wìla pye na leele pe nari Yenɲele senre ti ni wa sherigo* ki ni wa Kaperinawu.

Senre nda ti maa yinwege mbakɔɔ ki kaan

⁶⁰Naa Zhezu wi fɔrɔɔfenne pàa kaa ki senre ti logo, a pe legere neɛ yuun fɔ: «Ki nagawa senre nda tì ɲgban matoro. Lere se ya mberi le mbaa tanri ti na.»

⁶¹A Zhezu wì sigi jen ma yo wi fɔrɔɔfenne pàa pye na kɔngɔri ki wogo ki na. A wì si pe pye fɔ: «Ki senre ti ye sun ke? ⁶²Na yaga ka Lere wi Pinambyɔ wi yan wìla nuru na kee wa laga ɲga wìla pye faa, kona, yinɲi ye yaa pye? ⁶³Yinnekpoyi lo li maa yinwege ki kaan. Lere wo yeɛ na, wi woro yaraga ka. Senre nda mila yuun ye

†6.45: Eza 54.13.

†6.51: Mati 26.26.

kan, ti maa yinrigi wa Yinnekpoyi li yeri nɛɛ yinwege kaan. ⁶⁴Ɛɛn fɔ, pele yen na ye ni, pee taga na na.» Katugu leele mbele pe sila taga Zhezu wi na, wila pe jen maga le wa ki lesaga ki na, konaa lere ɲa wi mbaa kaa le kɛɛ wi ni. ⁶⁵A wì sho naa fɔ: «Ko kì ti m̀igi yo ma ye kan ma yo fɔ lere se ya pan na kɔrɔgɔ, na na To wi sigi fanɲga ki kan ki fɔ wi yeri.»

⁶⁶Mbege le le ko sanga wo na, a wi fɔrɔgɔfenne pe legere si songɔrɔ pɲngo na. Pe sila taga wi na naa. ⁶⁷Kona, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne ke ma yiri shyen pe pye fɔ: «Yoro fun, yaa jaa mbe songɔrɔ le?»

⁶⁸A Simɔ Pyeri wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We Fɔ, wee la kee ambɔ kɔrɔgɔ? Senre nda ti maa yinwege mbakɔgɔ ki kaan ti yen mboro yeri. ⁶⁹Yingɔ wè taga ki na maga jen ma yo mboro ma yen Kirisi*, Yenɲele li Woo Kpoyi* we.»

⁷⁰A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mi ma mi ye ni fuun ke ma yiri shyen ye wɔ le? Ma si yala, Sɔtanla wi yen wa kotogo na ye ni!»

⁷¹Simɔ Izikariyɔti pinambyɔ Zhudasi wo senre Zhezu wila pye na yuun; katugu ali maga ta Zhudasi wila pye wi leele ke ma yiri shyen wo wa, wo wi mbaa wi le kɛɛ.

Zhezu wi nɔsepiile pe sila taga wi na

7 ¹Ko pɲngo na, a Zhezu wi nɛɛ Galile tara ti yanri. Wi

sila pye na jaa mbe Zhude tara ti yanri; katugu Zhufuye* pàa pye naga lagajaa mboo gbo. ²Ma si yala, Zhufuye pe Gbataala nɔgɔ feti† wila pye na yɔngɔ. ³A Zhezu wi nɔsepiile pè suu pye fɔ: «Yiri lagame ma kari wa Zhude tara, jango kagala ɲgele maa piin, ma fɔrɔgɔfenne* pe ke yan fun. ⁴Na lere ɲa na jaa poo jen, ɲga wila piin, wila laga piin mbaa ki lara. Kì kaa pye maa kagala ɲgele koro cɛnle piin, taga piin teere, jango lere pyew wi ta wila ma yaan.»

⁵Wi nɔsepiile poro jate pe sila taga wi na. ⁶A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na karisanga wi fa gbɔn gben. Yoro yeri, wagati wi ni fuun wi yen ma yɔn. ⁷Dunruya woolo* pe se ya mbe yoro panra, ɛɛn fɔ, pè mi panra; katugu mi yen naga yuun ma yo pe kapyere nda paa piin ti woro ma yɔn. ⁸Yoro wo na, yaa kee feti wi na! Mi woro na kee wa ki feti wi na, katugu na karisanga wi fa gbɔn gben.»

⁹Naa wila kaa ki senre ti yo pe ni ma, mɛɛ koro wa Galile tara.

Zhezu wila kari Zhufuye pe Gbataala nɔgɔ feti wi na

¹⁰Naa Zhezu wi nɔsepiile pàa kaa kari feti wi na, a wo jate wì si kari wa fun. Ɛɛn fɔ, wi sila wi yeɛ naga lere na. Kila pye larawa. ¹¹Zhufuye pàa pye naa lagajaa wa ki feti wi na, nɛɛ yuun fɔ: «Wi yen se yeri?»

¹²Wa janwa wi ni, pàa pye naa senre yuun kalegere ni. Pèle la pye

†7.2: Levi 23.29-43.

na yuun fɔ: «Lejenɛ win.» A pele nɛɛ yuun fɔ: «Ayoo, wila leele pe fanla na pe punɔgu win.»¹³ Konaa ki ni fuun, lere sila pye naa senre yuun mbaa ti finligi, katugu paa pye na fyɛ Zhufuye pe yeɛɛ.

¹⁴Naa feti wila kaa gbɔn nandogomɔ, a Zhezu wì si kari wa sherigo gbɔɔ* ki ni, mɛɛ saa na leele pe nari Yenɛɛle senre ti ni.

¹⁵Wi nagawa senre tila Zhufuye pe pari, a pe nɛɛ yuun fɔ: «Ki naɲa ɲa wì pye meɛ mɛɛ Yenɛɛle senre ti jen yeɛn, ma si yala wii ti kara?»

¹⁶A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Senre nda fuun mila nari leele pe na, mi na woro ma. Eɛn fɔ, pa tila yinrigi wa Yenɛɛle na lilan tun li yeri.

¹⁷Ɔa ka yere ki na mbaa Yenɛɛle li nandanwa kala li piin, wo yaa kaga jen, na kaa pye ki nagawa senre pa tila yinrigi wa Yenɛɛle li yeri, nakoma mila ti yuun na yeɛ fanɲga. ¹⁸Lere ɲa wi maa para wi yeɛ fanɲga, wo maa jaa paa wi gbogo. Eɛn fɔ, lere ɲa wi maa jaa paa wi tunvɔ wi gbogo, wo maa kaselege yuun, kambasinɲge na pye wa wi kotogo na. ¹⁹Mi yo Moyisi wì lasiri* wi kan ye yeri? Ma si yala, ye ni, wa woro na tanri lasiri wi na. Yinɲi na, a ye nɛɛ na lagajaa mbanla gbo?»

²⁰A janwa wì suu pye fɔ: «Yinne tipele li ye ma ni wi le? Ambɔ wila ma lagajaa mbɔɔn gbo?»

²¹A Zhezu wì si senre ti le, mɛɛ pe pye fɔ: «Kala nungba mì pye, a lo si ye ni fuun ye pari! ²²Moyisi wo wila konɔ kan ye yeri ma yo

yaa pinambiile pe kenrekenre*. Eɛn fɔ, Moyisi wo ma wila ki peli naa piin, ye teleye poro paa ki peli. Ki ɲgasele li kala na, ye ma yenle na kenrekenre wi piin ali yere cɛnpilige* jate ki ni. ²³Na kaa pye ye mbe ya pinambyɔ wa kenrekenre cɛnpilige ki ni, Moyisi lasiri wiga ka jɔɔ, yinɲi na, a yè si nawa ɲgban na ni ma yo mì lere lombonɔ sagala cɛnpilige ki ni. ²⁴Yaga kaa kiti kɔɔn leele pe na mbaa yala ɲga yaa yaan laga funwa na ko ni. Eɛn fɔ, yaa kiti sinɲe kɔɔn.»

Zhezu wo wi yen Kirisi we le?

²⁵A Zheruzalemu ca woolo pele nɛɛ yuun fɔ: «A! Mì yo ki naɲa ɲa wo paa lagajaa mbe gbo we? ²⁶Ye wele, wi ɲa wila para janwa wi yege na, pe si woro na yaraga ka yuun wi ni. Anmɛ we teele pe kaa ki jen kaselege ma yo wo wi yen Kirisi* we. ²⁷Ma si yala, na Kirisi wiga ka pan, lere se kaa yirisaga jen. Eɛn fɔ, ki naɲa ɲa wo na, wè wo yirisaga jen.»

²⁸Ma Zhezu wi ta wila pye na leele pe nari Yenɛɛle senre ti ni wa sherigo gbɔɔ ki ni, a wì si gbele ɲgbanga ma yo fɔ: «Yè sho fɔ yànlà jen, mala yirisaga ki jen! Ma si yala, mii pan na yeɛ fanɲga, eɛn fɔ, ɲa wìlan tun, wi yen kaselege fɔ. Ye suu jen. ²⁹Mi wo na, mùu jen, katugu pa mì yiri wa wi tanla, wo wìlan tun.»

³⁰Kona, pe nɛɛ wi lagajaa mboo yigi, eɛn fɔ, lere sila ya mbe keɛ taga* wi na, katugu wi yigisanga wi

sila gbɔn gbɛn. ³¹ Konaa ki ni fuun, wa janwa wi ni, lelegere la taga wi na. Paa pye na yuun fo: «Na Kirisi wiga ka pan, wi mbe ka kafɔngɔɔɔ pye mbe we ngele ki nana na wi pye ke na?»

Paa sorodasheelee tun ma yo pe sa Zhezu wi yigi

³² Kalegere senre nda janwa wila pye na yuun Zhezu wi kanngɔɔɔ, Fariziye* paa ti logo. Ki kaa pye ma, a saraga wɔfenne teele* poro naa Fariziye pe ni, pe si sorodasheelee torogo ma yo pe saa yigi. ³³ A Zhezu wi sho fo: «Mi yen laga ye ni mbe wagati jenri pye naa, ko pungo na, mi yaa kari na tunvo wi korɔɔɔ. ³⁴ Ye yaa kaa na lagajaa, een fo, ye se kanla yan; katugu mi yaa ka pye laga nga na, ye se ya kari wa.»

³⁵ A Zhufuye pe nee pe yee yewe na yuun fo: «Wi yaa kari laga kikiin, waga si kaa yan? Zhufuye mbele pe sɔɔɔɔ, anme poro wila jaa mbe kari pe korɔɔɔ, mbe saa Giresi tara fenne pe nari wi le? ³⁶ Ki senre nda wi yo yeen, to korɔ wo yen mele? Fo: «Ye yaa kaa na lagajaa, een fo, ye se kanla yan; katugu mi yaa ka pye laga nga na, ye se ka ya kari wa.» »

Yinwege tɔnmɔ gbaanla senre

³⁷ Feti piliye yi pungo wogo ko kila pye piligbɔɔɔ† ye. Ki pilige ki ni, a Zhezu wi si yiri ma yere janwa wi yege na, mee gbele ngbanga ma yo fo: «Na wɔɔɔ† ka pye na na, wila paan na korɔɔɔ, wi pan wi wɔ. ³⁸ Lere na ka taga na na, yinwege tɔnmɔ gbaanla yaa la fuun mbaa yinrigi wa wi nawa, paa yege nga na Yenjele senre sewe wigi yo we†.»

³⁹ Zhezu wila pye na para Yinnekpoyi lo senre na ma yo fo mbele pe mbaa taga wi na, pe yaa kali ta. Ki sanga wi ni, Yinnekpoyi pe sila li kan gbɛn, katugu gbɔɔɔɔ sila kan Zhezu wi yeri gbɛn.

Janwa wila kɔn shyen Zhezu wi kala na

⁴⁰ Wa janwa wi ni, naa leele paa kaa ki senre ti logo, a pele nee yuun fo: «Kaselege ko na, Yenjele yɔn senre yofɔ* na waa singi, wowi na yeen!»

⁴¹ A pele nee yuun fo: «Kirisi wowi we!» Een fo, a pele nee yuun naa fo: «Kirisi wi se ya yiri wa Galile tara. ⁴² Yenjele senre sewe wi yen naga yuun ma yo pa *Kirisi wi yaa yiri wa Davidi setirige ki ni, wa Betileemu ca ki ni, ko nga Davidi wila wi yinwege ki pye wa we†.*»

†7.37: Levi 23.36; Nɔmbu 29.35.

†7.37: Wɔɔɔ senre nda ti yo to yen na para lere na wi maa Yenjele li jaa wi kotogo ki ni fuun ki ni, paa yege nga na tɔnmɔ la ma kaa pye lere na we.

†7.38: Eza 58.11; Eze 47.1; Zaka 14.8.

†7.42: 2 Sami 7.12; Mishe 5.1-2.

⁴³ Kona, a janwa wì si kòn shyen Zhezu wi kala na. ⁴⁴ Pèle la pye na jaa mboo yigi, een fɔ, lere sila kée taga wi na.

Zhufuye fanḡga fenne pe sila taga Zhezu wi na

⁴⁵ A sorodasheelee pè si sɔngɔɔ ma kari saraga wɔfenne teelee poro naa Fariziye pe kɔrɔḡɔ. A poro si pe yewe ma yo fɔ: «Yiḡgi na yee si pan wi ni?»

⁴⁶ A sorodasheelee pè sho fɔ: «Lere fa para paa ki naḡa ḡa wi yen fyew.» ⁴⁷ A Fariziye pè si pe yewe ma yo fɔ: «Yoro fun ye ye yee yaga wì ye fanla wi le? ⁴⁸ Ye we teele, nakoma Fariziye wa nuḡba yan wi taga wi na le? ⁴⁹ Een fɔ, ki janwa ḡa wii Moyisi lasiri wi jen. Pe yen ma danḡa!»

⁵⁰ Nikodemu ḡa wìla keli ma saa Zhezu wi yan wagati wa ni, wìla pye Fariziye wo wa. A wo si pe pye fɔ: ⁵¹ «Mbe yala we lasiri wi ni, we se ya mbe lere kan wi ku na we suu senyoro ti logo ḡben, mbe ḡga wì pye ki jen.»

⁵² A pè si wo yɔn sogo ma yo fɔ: «Mi jen mboro fun pa ma yiri wa Galile tara! Yenḡele senre ti kara ma wele, ma yaa ki yan wa, fɔ Yenḡele yɔn senre yofɔ fa yiri wa Galile tara fyew.»

⁵³ [Ko puḡḡo na, a pe ni fuun nuḡba nuḡba pè si kari pe yinre.

Jele ḡa wìla naḡa ta wi senre

8 ¹ A Zhezu wì si kari wa Oliviye tire yanwiga ki na. ² Ki goto yirifaga ki na, a wì si sɔngɔɔ ma kari wa sherigo ḡbɔḡɔ* ki ni. A janwa wi ni fuun wì si fulo wi tanla. A wì si cen nee pe nari Yenḡele senre ti ni. ³ A lasiri sewe jenfenne* poro naa Fariziye* pe ni, pè si pan jele wa ni Zhezu wi kɔrɔḡɔ. Pàa saa wi yigi naḡa ni. A pè suu yerege le janwa wi ni fuun wi yeḡe na, ⁴ mee Zhezu wi pye fɔ: «We Nagafɔ, ki jele ḡa pòo yigi naḡa ni. ⁵ Moyisi wìla sigi yo wa lasiri* sewe wi ni ma yo fɔ na waga ki jeele cenle† wa yigi, woo wa sinndeere ni woo ḡbo. Mboro wo yo mele?»

⁶ Pàa ki wogo ki yo mbe Zhezu wì wa mbe wele, mbe ta mboo yigisaga ta. Een fɔ, a Zhezu wì si sogo nee yɔnlɔḡi tara ti na wi yombelee li ni. ⁷ Naa pàa koro na Zhezu wi yewe, a wì si yiri ma yere, mee pe pye fɔ: «Ye ni, ḡa wi yen laga wi fa kapege pye bɔbɔbɔ, wo mbe keli wuu wa sinndeleeḡe ki ni!»

⁸ A wì si nuru naa ma sogo nee yɔnlɔḡi tara ti na. ⁹ Naa pàa kaa ko senre to logo, a pe nee kee nuḡba nuḡba, maga le leleele* pe na fɔ ma saa ki wa piile pe na. Zhezu wo nuḡba wìla kaa koro wa ki laga ki na, wo naa ki jele wi ni. Wo la pye ma yere wi yeḡe sɔḡɔwɔ. ¹⁰ Kona, a Zhezu wì si yiri ma yere mee jele wi pye fɔ: «Mbele pè baga ma na, pe yen se? Wa kpe sɔɔn le jɔlɔḡɔ?»

† 8.5: Levi 20.10; Dete 22.22.

¹¹ A jele wì sho fò: «Ayoo, we Fò*.» Kona, a Zhezu wì suu pye fò: «Mi fun mi woro nɔɔ nii jɔlɔgɔ. Ta kee, een fò, maga ka kapege pye naa.»]

Zhezu wi yen dunruya wi yanwa

¹² A Zhezu wì si senre ti le naa, nee para janwa wi ni na yuun fò: «Mi yen dunruya woolo* pe yanwa. Lere ɲa ka taga na na, wi se tanga wa wɔwɔ† pi ni naa, een fò, wi yaa yinwege yanwa pi ta.» ¹³ A Fariziye pè suu pye fò: «Ma yee sereya maa yuun, senre nda maa yuun ti woro kaselege.»

¹⁴ A Zhezu wì si pe pye fò: «Ali kiga pye mila na yee sereya yuun, senre nda mila yuun ti yen kaselege, katugu mì yiri laga ɲga na mɛɛ pan, konaa mila kee laga ɲga na, mìgi jen. Een fò, yoro wo na, mì yiri laga ɲga na mɛɛ pan, konaa mila kee laga ɲga na, ye sigi jen. ¹⁵ Ye maa kiti wi kɔɔn leele pe na na yala senwee piile kiti kɔnlɔmɔ po ni. Mi wo na, mi woro na kiti kɔɔn lere na. ¹⁶ Konaa ki ni fuun, mi kaa jaa mbe kiti kɔn lere na, na kiti kɔngɔ ki yen kaselege ni; katugu mi nunɔba ma mi yaa kiti wi kɔn. Een fò, na To ɲa wìlan tun wi yen na ni. ¹⁷ Ki yen ma yɔnlɔgɔ wa ye lasiri wi ni ma yo na leele shyen ka pe sereya yo, a wì pye nunɔba, kona, ki sereya wi yen kaselege†. ¹⁸ Ye wele, mila na yee sereya yuun,

na To ɲa wìlan tun, a wìla na sereya yuun fun.»

¹⁹ A pè suu yewe ma yo fò: «Ma To wo yen se?»

A Zhezu wì sho fò: «Yee na jen, yee silan To wi jen. Ki pye yanla jen, ye jen nala To wi jen fun.»

²⁰ Zhezu wìla ki senre ti yo ma yala wìla pye na leele pe nari Yenɲele senre ti ni wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Pàa pye na yarikanra ti nii yaara nda ni, pa wìla pye ma yere wa ti tanla. Lere kpɛ sila wi yigi, katugu wi yigisanga wi sila gbɔn gbɛn.

Zhezu wìla ki naga ma yo Yenɲele lo làa wi tun

²¹ A Zhezu wì si pe pye naa fò: «Mi yaa kari, ye yaa kaa na lagajaa. Een fò, ye yaa ku wa ye kapere ti ni. Mila kee laga ɲga na, ye se ya kari wa.»

²² Kona, a Zhufuye* pe nee pe yee piin fò: «Wi yaa wi yee gbo wi le, naa wì yo fò: «Mila kee laga ɲga na, ye se ya kari wa we?» »

²³ A Zhezu wì si pe pye fò: «Yoro yen tara na woolo, een fò, muu yen naayeri woo. Yoro yen dunruya ɲa wo woolo. Een fò, mi wo woro dunruya ɲa wo woo. ²⁴ Ko kì ti mì yo ye yaa ku wa ye kapere ti ni; katugu na yee taga ki na mbe yo: «Muwi mi yen ɲa wi yen†, ye yaa ku wa ye kapere ti ni.» ²⁵ A pè suu yewe ma yo fò: «Ambɔ wi mboro?»

†8.12: Wɔwɔ po pi yen sherege kologo ki mbajenme we.

†8.17: Dete 17.6; 19.15; Ebu 10.28.

†8.24: Eki 3.14.

A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ŋga mì yo ye kan maga lɛ wa ki lɛsaga ki na, koyi we. ²⁶ Senlegere yen na yeri mbe yo ye kan, mbe kiti kɔn ye na yarilegere kala na. Eɛn fɔ, ŋa wìlan tun kaselege ko wi maa yuun. Nda mì logo wi yeri, to cɛ to mila yari dunruya woolo pe kan.»

²⁷ Pe sila ki jɛn mbe yo wi To wo senre wìla pye na yuun pe kan. ²⁸ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na yaga ka Lere wi Pinambyɔ* wi yirige† wa naayeri tige na sanga ŋa ni, pa ye yaa ki jɛn mbe yo: «Muwi mi yɛn ŋa wi yɛn.» Pa ye yaa sigi jɛn mbe yo fɔ: Mi woro na kala lo la piin na yɛɛ fanŋga. Eɛn fɔ, nda na To wì naga na na, to mi maa yuun cɛ. ²⁹ Ŋa wìlan tun wi yɛn na ni, wii na yaga na ye; katugu ŋga kùu ndanla, ko mi maa piin pilige pyew.»

³⁰ Naa Zhezu wìla kaa na para ma, a lelegere si taga wi na.

Leseele poro naa kulolo senre

³¹ A Zhezu wì si Zhufuye mbele pàa taga wi na pe pye fɔ: «Na yaga na nagawa senre ti lɛ mbaa tanri ti na, pa ye yaa pye na fɔrɔgɔfenne* kaselege. ³² Kona, ye yaa kaselege ki jɛn, kaselege ki yaa ye pye leseele.»

³³ A pè suu pye fɔ: «We yɛn Abirahamu wo setirige piile. We fa pye lere wa kulolo fyew. Mele, a mà sho we yaa pye leseele?»

³⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye

kan, lere ŋa fuun wi maa kapege ki piin, wi yɛn ki kulo. ³⁵ Kulo wo na pye sege pyɔ sanga pyew, eɛn fɔ, pinambyɔ wo ma pye sege ki woo sanga pyew. ³⁶ Na Yɛnɛle li Pinambyɔ wiga ye pye leseele, pa ye yaa pye leseele kaselege na. ³⁷ Migi jɛn ma yo ye yɛn Abirahamu wi setirige piile. Kona ki ni fuun, ye nɛɛ na lagajaa mbanla gbo, katugu yee yɛnlɛ na senre ti censaga ta wa ye nawa. ³⁸ Ŋga fuun na To wì naga na na, ko senre mila yuun. Eɛn fɔ, yoro wo na, ŋga ye to wì yo ma ye kan ko yaa piin.»

³⁹ A pè suu pye fɔ: «Abirahamu wo wi yɛn we to we.» A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ndɛ ki pye ye yɛn Abirahamu wi piile kaselege, anme kagala ŋgele wìla pye koro yɔngɔ yaa piin. ⁴⁰ Eɛn fɔ, yingɔ ali maga ta kaselege ŋga mì logo Yɛnɛle li yeri, mìgi yo ma ye kan, yaa na lagajaa mbanla gbo. Abirahamu wi sila si ko ka pye. ⁴¹ Kagala ŋgele ye to wì pye koro yɔngɔ yaa piin.»

A pè suu pye fɔ: «We woro kɛɛnre piile. We yɛn To nunɔba piile, wo wi yɛn Yɛnɛle le.»

⁴² A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ki pye Yɛnɛle lo li yɛn ye To kaselege, anme mi ye ndanla, katugu pa mì yiri wa Yɛnɛle li yeri ma pan. Mi yɛn laga lo fanŋga na. Mii pan na yɛɛ fanŋga, eɛn fɔ, lo lilan tun. ⁴³ Yिंगi na nda mila yuun ye kan, ye si woro nari kɔrɔ jenni? Katugu ye se ya mbaa na senre ti nuru. ⁴⁴ Ye To wowi ŋa Sɔtanla we. Ŋga

† 8.28: Zhan 12.31-33; 3.14-15.

ki ye to wi ndanla, ko yaa jaa mbaa piin. Wi yen legbolere maga le wa ki lesaga ki na. Wii koro kaselege ki na, katugu kaselege woro wa wi nawa. Wi kaa yagbogolo ke yuun sanga na ni, wi maa para na yala wi yee cenlomo po ni; katugu wi yen yagboyoo ma pye yagbogolo to. ⁴⁵ Een fo, mi wo na, kaselege ko mi maa yuun, ko ki ti yee taga na na we. ⁴⁶ Ye ni, ambu wi mbe ya mbege yo mbe yo mi yen kapege pyefo? Na ki kaa pye kaselege ko mila yuun, a ki si cen mele, yee si taga na na? ⁴⁷ Lere na ka pye Yenjele woo, wo maa Yenjele li senre ti nuru. Een fo, ye woro Yenjele li woolo, ko ki ti ye woro nari nuru.»

Zhezu wo naa Abirahamu senre re

⁴⁸ A Zhufuye pe suu pye fo: «Tanga yen we yeri we yo Samari* tara fenne woo wi mboro, fo yinne tipele ye ma ni.» ⁴⁹ A Zhezu wi si pe pye fo: «Yinne tipele ma li ye na ni. Een fo, na To wo mila gbogo, yoro wo na, ye woro nala gbogo. ⁵⁰ Mi woro na gbogowo jaa na yee kan. Wa yen wa, wo wila jaa paa na gbogo. Wo wi yaa kiti wi kon. ⁵¹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere na fuun kanla senre ti le mbaa tanri ti na, wo se ku fyew.»

⁵² A Zhufuye pe suu pye fo: «Yingwo we taga ki na jate ma yo yinne tipele li ye ma ni. We tele Abirahamu wila ku, a Yenjele yon senre yofenne* pe ku fun. A mboro

sho fo: «Lere na kon senre ti le mbaa tanri ti na, wo se ku fyew.» ⁵³ We tele Abirahamu wila ku, maa ki jate ma gbogo ma we wi na wi le? Yenjele yon senre yofenne pe ku. Maa ma yee jate yingi lere ma?»

⁵⁴ A Zhezu wi si pe pye fo: «Ki pye mila na yee gbogo, ki gbogowo pi se jen na yaraga ka yon. Na wila na gbogo, na To wowi we. Wowi na yaa yinri ye Yenjele le. ⁵⁵ Een fo, ye suu jen. Mi wo na, muu jen. Na mi ka yo mi suu jen, pa mi yaa pye yagboyoo paa ye yen. Een fo, muu jen, maa senre ti le na tanri ti na. ⁵⁶ Ye tele Abirahamu wila pye na yogori naga sonri wi yaa na sanga wi yan. Wila wi yan, a wi nawa pi yinggi wi na fo jenge.»

⁵⁷ A Zhufuye pe suu pye fo: «Yingi, ma fa yele nafa shyen ma yiri ke ta, a ma si Abirahamu yan!»

⁵⁸ A Zhezu wi si pe pye fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, sanni pe sa Abirahamu wi se, kila yala mi yen wa.»

⁵⁹ Ki senre ti kala na, a pe si sindeere wulo ma yo pe yaa wi wa ti ni. Een fo, a Zhezu wi si lara ma yiri wa sherigo gbogo ki ni.

Zhezu wila nana wa sagala paa wi se fyoon

9 ¹ Naa Zhezu wila kaa na kee, a wi si nana wa yan wa kon, paa wi se fyoon. ² A wi fongofenne* pe suu yewe ma yo fo: «We Nagafu, nana na yeen, wi kapere to ti ti wi se fyoon lee wi sevenne pe kapere tori?»

³A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Wi kapere ma ti ti wì se fyɔɔn, wi sevenne fun poro kapere ma ti ti. Pàa wi se fyɔɔn, jango Yenŋele li fanŋga ki ta ki naga wi kala na. ⁴Sanga ŋa ni yɔnlɔ[†] ki yen wa, ŋa wilan tun, we daga mboo kapyere ti pye mberi yɔn fili. Sanni jenri yembinε li yaa wɔ, lere se ya tunŋgo pye. ⁵Mbanla ta laga dunruya wi ni, mi yen dunruya woolo* pe yanwa.»

⁶Naa Zhezu wìla kaa ki senre ti yo, a wì si cenre wa tara ti na, mεε ki fenrege ki koli maga turugo wa fyɔɔn wi yengele ke na, ⁷ma suu pye fɔ: «Kari ma sɔɔn yege ki jogo wa Silowe titege tɔnŋgbɔɔ pi ni.» Silowe ko kɔrɔ wo yen pitunŋɔ*.

A fyɔɔn wì si kari ma saa wi yege ki jogo. Wi songɔrɔsaga wìla pye na yaan.

⁸Wi cenyεenle poro naa leele mbele pàa pye naa yaan faa wìla yaara ti yenri leele pe yeri, pàa pye na yuun fɔ: «Mì yo ki naŋa ŋa wo wìla pye na cεen na yaara yenri leele pe yeri?» ⁹A pèle yo fɔ: «Wowi.»

A pèle yo fɔ: «Ayoo, wo ma. Wùu le win.»

Ɛen fɔ, a naŋa jate wì sho fɔ: «Muwi.»

¹⁰A pè suu yewe ma yo fɔ: «Ma yengele kè pye mele mεε yenge?»

¹¹A wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Naŋa ŋa pe yinri Zhezu, wo wì fenrege pye maga turugo wa na

yengele ke na, mεε na pye ma yo mbe sanla yege ki jogo wa Silowe titege tɔnŋgbɔɔ pi ni. A mì si kari ma saa na yege ki jogo nεε yaan.»

¹²A pè suu yewe ma yo fɔ: «Ki naŋa wi yen se?» A naŋa wì sho fɔ: «Mì si jen o.»

Fariziye paa fyɔɔn ŋa wìla sagala wi yewe

¹³Kona, a pè si kari fyɔɔn ŋa wìla sagala wi ni wa Fariziye* pe yeri. ¹⁴Ma si yala, Zhezu wìla fenrege ki pye maa yengele ke yenge pilige ŋga ni, kila pye Zhufuye* pe cɛnpilige* ko ni. ¹⁵Ki kala na, a Fariziye fun pè suu yewe wi yengele kàa pye yege ŋga na ma yenge ki ni. A wì si pe pye fɔ: «Fenrege wì pye ma taga wa na yengele ke na, a mì si saa na yege ki jogo. Koonŋa yingɔ mila yaan.»

¹⁶Kona, a Fariziye pèle sho fɔ: «Ki naŋa ŋa yeen, wii yiri Yenŋele yeri, katugu wi yen na cɛnpilige ki jogo.»

Ɛen fɔ, a pèle sho fɔ: «Kapege pyefɔ wi yaa pye mele mbe si ya mbaa ki kafɔnŋɔlɔ ŋgele ke cenle piin?»

A pè si kɔn pe yeε na.

¹⁷A Fariziye pè si nuru naa ma fyɔɔn ŋa wìla sagala wi yewe, ma yo fɔ: «Mboro wo na, naŋa ŋa wɔɔn yengele ke yenge, ma yo mele wi kanŋɔlɔ?» A wì sho fɔ: «Yenŋele yɔn senre yofɔ* wi.»

¹⁸Ma si yala, Zhufuye pe sila taga ki na mbe yo wìla pye fyɔɔn faa,

[†]9.4: Yɔnlɔ ko ki yen senwee pyɔ wi yinwege sanga we, ko sanga wowi wi mbe ya tunŋgo pye. Yembinε lo li yen na wiga ka ku we.

koni wi yengele kè yenge. Kì kaa pye ma, a pè suu sevenne pe yeri, ¹⁹mɛɛ pan ma pe yewe ma yo fɔ: «Ye pinambyɔ ɲa ye yo wì se fyɔɔn wowi ɲa le? Wì pye mele nɛɛ yaan yingɔ?»

²⁰A wi sevenne pè sho fɔ: «Wè taga ki na ma yo we pyɔ wowi, wàa wi se fyɔɔn. ²¹Ɛɛn fɔ, wì pye yege ɲga na nɛɛ yaan yingɔ, we si ko jen. Wi yengele yengefɔ fun we suu jen. Ye wo jate wi yewe. Pyɔ ma, wi mbe ya mbege yege yo ye kan!»

²²Wi sevenne pàa pye na para ma, katugu pàa pye na fyɛ Zhufuye pe yege; katugu Zhufuye pàa yo ma fili ki na ma yo na lere ɲa ka yo Zhezu wo wi yen Kirisi* we, pe yaa wi purɔ mboo wɔ wa sherigo* ki ni. ²³Ko kì ti wi sevenne pàa yo fɔ: «Pyɔ ma, yoo yewe!»

²⁴A Fariziye pè si fyɔɔn ɲa wila sagala wi yeri naa ki shyen wogo na, ma suu pye fɔ: «Kaselege ki yo Yenɲele li yege na! Wège jen ma yo ki naɲa ɲa, kapege pyefɔ wi.»

²⁵A wì si pe pye fɔ: «Na kàa pye kapege pyefɔ wi, nakoma kapege pyefɔ ma, mi si ko jen. Ɛɛn fɔ, yaraga nunɲba mì jen. Mìla pye fyɔɔn, yingɔ mìla yaan.»

²⁶A pè suu yewe ma yo fɔ: «Yingì wì pye ma na? Wòɔn yengele ke yenge mele?» ²⁷A wì si pe pye fɔ: «Mìgi yo ma ye kan makɔ, ɛɛn fɔ, yee logo na yeri. Yingì na, a ye nɛɛ jaa mberi logo na yeri naa? Anmɛ yoro fun yaa jaa mbe pye wi fɔɔɔfenne wi le?»

²⁸A pè suu tɛgele ma suu pye fɔ: «Mboro ma yen ki naɲa ɲa wi fɔɔɔfɔ! Woro wo na, we yen Moyisi fɔɔɔfenne. ²⁹Wège jen ma yo Yenɲele làa para Moyisi wi ni. Ɛɛn fɔ, ɲa wo na, we suu yirisaga jate ki jen.»

³⁰Fyɔɔn ɲa wila sagala, a wì si pe pye fɔ: «Kì si lere pari dɛ. Ye suu yirisaga jen, ma si yala, wì mi yengele koro yenge. ³¹Wège jen ma yo Yenɲele laa la nuru kapere pyefenne pe yeri, ɛɛn fɔ, li maa nuru lere ɲa wi maa li gbogo nali nandanwa kala li piin wo yeri. ³²Male we faga logo mbe yo lere ɲa pè se fyɔɔn, lere wa wa yengele yenge. ³³Ki pye ki naɲa ɲa wii yiri Yenɲele yeri, wi se jen na ya kala la pye.»

³⁴A pè suu pye fɔ: «Maga le wa ma sepilige ki na, pa ma yen wa kapege ki ni. Maa jaa mbaa we nari win!»

A pè suu purɔ maa wɔ wa sherigo ki ni.

Mbele pe yen fyɔɔnlɔ Yinne li kanɲɔlɔ

³⁵A Zhezu wì sigi logo ma yo pàa fyɔɔn ɲa wila sagala wi purɔ. A wì si kari wi kɔɔɔɔ ma suu pye fɔ: «Ma taga Lere wi Pinambyɔ* wi na le?» ³⁶Fyɔɔn ɲa wila sagala, a wì sho fɔ: «Ambɔ wi we Fɔ*, wi naga na na mbe ta mbe taga wi na.»

³⁷A Zhezu wì suu pye fɔ: «Màa yan, wowi ɲa wila para na ma ni yingɔ we.» ³⁸A wì sho fɔ: «Mì taga

ma na we Fɔ.» A wì si kannguuro kan Zhezu wi tanla maa gbɔɔ.

³⁹Kona, a Zhezu wì sho fɔ: «Mì pan laga dunruya ŋa wi ni, kiti mbe ta wi kɔn, fyɔɔnɔ† pe ta paa yaan, mbele paa yaan pe ta pe kanŋga fyɔɔnɔ.»

⁴⁰Fariziye mbele pàa pye wa Zhezu wi ni maga senre ti logo, a pè suu yewe ma yo fɔ: «Woro fun, we yen fyɔɔnɔ wi le?»

⁴¹A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ndɛɛ ki pye ye yen fyɔɔnɔ, kapere se jɛn na pye ye na. Eɛn fɔ, kì kaa pye yè yo yaa yaan, ye kapere tì koro ye na.»

Zhezu wìla yomiyele la wa simbaala naa pe kɔnrifɔ senre na

10¹«Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na lere ŋa si ye wa simbaala* go ki yɔn ki ni, wiga lugu ki kɛɛ ka na mbe ye wa ki ni, ko fɔ wo yen yoo, wi yen benjanri pyefɔ. ²Eɛn fɔ, ŋa wi ma ye wa simbaala go ki yɔn ki ni, wo wi yen simbaala kɔnrifɔ* we. ³Yeyɔngɔ welefɔ wi ma kɔɔ ki yenge wi kan, simbaala pe maa magala li logo. Wi ma wi simbaala pe yeri pe mere ti na ma pe yirige wa funwa na. ⁴Na wiga ka simbaala pe ni fuun pe yirige wa funwa na, wi mɛɛ keli pe yegɛ na kee, pe mɛɛ taga wi na; katugu pɔo magala li jɛn. ⁵Paa taga nambanŋa na. Eɛn fɔ, pe maa fee ki fɔ wi yegɛ wi, katugu

pee nambanmbala pe maganŋala ke jɛn.»

⁶Zhezu wìla ki yomiyele li wa ma pe kan, eɛn fɔ, pe sila li kɔɔ jɛn.

Zhezu wi yen simbaala kɔnrifɔ jɛnŋe

⁷A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mi yen simbaala go ki yeyɔngɔ†. ⁸Mbele fuun pè keli ma pan na yegɛ, pe yen yoolo naa benjanri pyefenne. Eɛn fɔ, simbaala pee logo pe yeri. ⁹Muwi mi yen yeyɔngɔ ye. Lere ŋa ka ye wa na ni, wi yaa sho. Wi yaa la yiin mbaa yinrigi, mbaa yaakara taa mbaa kaa. ¹⁰Yoo wo na, wo ma pan mbe yu, mbe lere gbo, konaa mbe jɔgɔwɔ pye cɛ. Eɛn fɔ, mi wo pan, jango leele pe yinwege ta, pege ta jɛnŋe.

¹¹«Muwi mi yen simbaala kɔnrifɔ jɛnŋe we. Simbaala kɔnrifɔ jɛnŋe wi maa yɛɛ kan kunwɔ pi yeri wi simbaala pe kala na. ¹²Eɛn fɔ, ŋa wi maa simbaala pe kɔnrɪ penjara na, na wi woro simbaala kɔnrifɔ, na simbaala wo woolo jate ma, wiga cenge yan kila paan pe kɔɔgɔ, wi ma simbaala pe yaga ma fe. Cenge ki mɛɛ pan ma simbaala pele yigi, pe mɛɛ fe ma jaraga. ¹³Wi ma fe, katugu wi maa simbaala pe kɔnrɪ penjara na win. Simbaala wogo ko naa jori. ¹⁴⁻¹⁵Mi wo na, mi yen simbaala kɔnrifɔ jɛnŋe, yegɛ ŋga na

†9.39: Fyɔɔnɔ mbele senre tila yuun, poro pe yen mbele pe yen Yenŋele kologo ki kambajɛnmbele.

†10.7: Zhezu wi yen paa yeyɔngɔ yen ŋga pe yaa la yiin la yinrigi wa ki na.

na To wìlan jen, a mi fun mùu jen, ki pyelómò nungba pi na, mi fun mìla simbaala† pe jen, a poro fun pànlà jen. Mila na yee kaan kunwò pi yeri na simbaala pe go shògò ki kala na. ¹⁶ Simbaala pele yee wa na yeri naa, poro woro laga ki simbaala go ñga ki ni. Ki daga mbe pe kònrì mbe pan pe ni. Pe yaa kanla magala li logo. Kona, pe yaa pinle mbe pye simbanjbelege nungba, simbaala kònrifò nungba wi yaa pye pe na.

¹⁷ «Mi yen mala To wi ndanla, katugu mi yen nala yee kaan kunwò pi yeri, janjo mbanla yinwege ki ta naa fòngò. ¹⁸ Lere ma wila na kaan kunwò pi yeri. Een fò, muwi mì yere ki na mbanla yee kan kunwò pi yeri. Fannga yen na yeri mbanla yee kan kunwò pi yeri, fannga si yen na yeri fun mbanla yinwege ki ta naa fòngò. Ko tunngo ko na To wì kan na yeri mbe pye.»

¹⁹ A Zhufuye* pè si kòn naa pe yee na ki senre ti kala na. ²⁰ Pe legerè la pye na yuun fò: «Yinne tipele li ye wi ni. Yara ti ye wi ni, yingi na, a ye nee nuru wi yeri?» ²¹ A pele nee yuun fò: «Senre nda wila yuun yeen, yinne tipele fò senre ma. Yinne tipele mbe ya mbe fyoon yengele yenge?»

Zhufuye pàa je Zhezu wi na

²² Were sanga wo wila gbòn, a pe nee feti wa piin wa Zheruzalemu, poo yinri Dedikasi*. ²³ Zhezu wila pye na yanriyanri wa Salomò

tongboolo pe ni, wa sherigo gbògò* laga nawa. ²⁴ Kona, a Zhufuye pè si saa wa maa maga, ma suu pye fò: «Ma yaa we yaga we jatere wila we kòon shyen fò sa gbòn wagati wiwiin? Na kaa pye mboro ma yen Kirisi* we, ki yo maga filige we kan.»

²⁵ A Zhezu wì si pe pye fò: «Mìgi yo ma ye kan makò, een fò, yee taga na na. Kagala ngele mila piin na To wi fannga ki na, ke yen na para na senre na. ²⁶ Een fò, yee taga na na, katugu ye woro na simbaala poro pele. ²⁷ Na simbaala pe maa na magala li nuru, mì pe jen, pe ma taga na na. ²⁸ Mi yen na yinwege mbakògò ki kaan pe yeri. Pe se ka ku naa fyew. Lere se ka pe shò na kee. ²⁹ Na To ña wì pe kan na yeri, wì gbògò ma we yaraga pyew ki na. Lere se ya mbe pe shò na To wi kee. ³⁰ Mi naa na To wi ni we yen nungba.»

³¹ A Zhufuye pè si sinndere wulo naa mboo wa ti ni. ³² Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Mì kapyere jende legerè pye ye yee na, na To wi fannga na. Ki kajenge kikiin ki ti, a ye nee jaa mbanla wa sinndere ni mbanla gbo?»

³³ A Zhufuye pè suu pye fò. «Ma kajenge pyege kala ma ki ti waa jaa mbòon wa sinndere ni mbòon gbo. Een fò, katugu maa para na Yenjele li mege ki jogo. Mboro senwee pyò, maa ma yee piin Yenjele!»

³⁴ A Zhezu wì si pe pye fò: «Ki yen ma yònlògò wa ye lasiri* sewe

†10.14-15: Simbaala poro pe yen mbele pè taga Zhezu wi na we.

wi ni fɔ Yenŋele ligi yo ma yo fɔ: «Ye yen yengengele† kele.»³⁵ Wège jen ma yo nda ti yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenŋele senre sɛwe wi ni, ti se ya wɔ wa. Yenŋele senre ti gbɔn leele mbele na, Yenŋele li poro yeri yengengele.³⁶ Mi wo na, Yenŋele lilan wɔ mala tun laga dunruya wi ni, mele, a yè sho mi yen na para na Yenŋele li mege ki jogo, naa mi yo mi yen Yenŋele li Pinambyɔ we?³⁷ Na kàa pye mi woro nala To wo kapyegele piin, yaga ka taga na na.³⁸ Eɛn fɔ, na mi kaa ke piin, ali na yee taga na na, ye taga ki kapyegele koro na, jaŋgo yege jen ye filige ki na fɔ na To wi yen na ni, mi fun mi yen na To wi ni.»

³⁹ Kona, a pe nɛɛ wi lagajaa naa mboo yigi. Eɛn fɔ, a wì si sho pe yeri.

⁴⁰ A Zhezu wì si kari naa wa Zhuriden wi keɛ sanŋga ki na, wa laga ŋga Zhan wìla ki peli na leele pe batize* we. A wì si cɛn wa ko laga ko na.⁴¹ Lelegere la kari wi kɔrɔgɔ. Pàa pye na yuun fɔ: «Zhan sila kafɔnnɔ la kpe pye, eɛn fɔ, senre nda fuun wìla yo ki naŋa ŋa wi kanŋgɔlɔ, tila pye kaselege.»

⁴² Lelegere la taga Zhezu wi na wa ki laga ki na.

Naŋa ŋa pàa pye na yinri Lazari wi kunwɔ we

11¹ Wa Betani ca, naŋa wà la pye wa na yaa, pàa pye naa

yinri Lazari. Betani ca ko kila pye Mari naa wi nɔsepyɔ Mariti pe ca ye.² Ki Mari wo wìla latikɔrɔ nuwɔ taan gbɔn we Fɔ* wi tɔrɔ ti na, maa turugo wi yinzire† ti ni. Wi nɔsepyɔ lenaŋa lawi Lazari ŋa wìla pye na yaa we.³ A wi nɔsepiile jeele pè si tunŋgo torogo wa Zhezu wi yeri ma yo pe saa pye fɔ: «We Fɔ, ma wɔnlɔ naŋa wìla yaa.»

⁴ Naa Zhezu wìla kaa ki senre ti logo sanga ŋa ni, a wì sho fɔ: «Lazari yama pi woro wi kunwɔ yama. Eɛn fɔ, pi yaa tɛge mbe Yenŋele li gbɔgɔwɔ pi naga, jaŋgo pe Yenŋele li Pinambyɔ wi gbɔgɔ ki yama pi kala na.»

⁵ Mariti, naa nɔsepyɔ Mari konaa Lazari pàa pye ma Zhezu wi ndanla.⁶ Naa Zhezu wìla kaa ki logo ma yo Lazari wìla pye na yaa, a wì si koro wa laga ŋga wìla pye, ma piliye shyen pye wa naa.⁷ Ko punŋo na, a wì suu fɔrɔgɔfenne* pe pye fɔ: «Ye pan we sɔngɔrɔ wa Zhude tara.»

⁸ A fɔrɔgɔfenne pè suu pye fɔ: «We Nagafɔ, ki fa mɔ gben, Zhufuyeye* pàa pye na jaa mbɔɔn wa sinndeere ni mbɔɔn gbo, a ma nɛɛ jaa mbe sɔngɔrɔ wa naa!»

⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Pilige nunŋba yɔnlɔ ki woro leri ke ma yiri shyen? Na lere kaa tanri yɔnlɔ na, wìla kurugo, katugu wi maa yaan dunruya wi yanwa pi na.¹⁰ Eɛn fɔ, na lere kaa tanri yembine†, wi maa

†10.34: Ye yen yengengele kele, ko kɔrɔ wo yen fɔ ye yen Yenŋele li piile (Yuuro 82.6).

†11.2: Zhan 12.3; Maki 14.3.

†11.10: Yembine lo li yen Zhezu wi yigisanga wi mbenfenne pe yeri.

kunrugu, katugu yanwa woro wi ni.»

¹¹ Naa Zhezu wila kaa ko senre to yo, a wì si pe pye fɔ: «We wɔnlɔ naja Lazari wila wɔnlɔ, ɛɛn fɔ, mi yaa saa yen.»

¹² A wi fɔrɔgɔfenne pè suu pye ma yo fɔ: «We Fɔ, na kaa pye wila wɔnlɔ, pa wi yaa sagala.»

¹³ Zhezu wila pye na jaa mbe yo Lazari wila ku win. Ɛɛn fɔ, a wi fɔrɔgɔfenne poro nɛɛ ki sɔnri ndɛɛ wɔnlɔwɔ jɛmbɛ po senre wila pye na yuun. ¹⁴ Kona, a Zhezu wì sigi yo maga filige pe kan ma yo fɔ: «Lazari wì ku. ¹⁵ Mii pye wa na, ki kala na, mi yen na yɔgɔri yoro kala na, jango ye ta ye taga na na. Ɛɛn fɔ, ye pan we kari wi kɔrɔgɔ.»

¹⁶ Kona, a Toma ɲa pàa pye na yinri Waan, wò si fɔrɔgɔfenne sanmbala pe pye fɔ: «Woro fun, ye pan we kari, jango we sa pinle we ku we Nagafɔ wi ni!»

Zhezu wi yen kuulo pe yɛnfɔ, naa yinwege ki kanfɔ

¹⁷ Naa Zhezu wila ka saa gbɔn wa, a wì sigi yan pè Lazari wi le, a wì piliye tijere pye wa fanga ki ni makɔ. ¹⁸ Betani ca ki sila lali Zheruzalemu ni, ki mbaa culo taanri yɔn ko tin. ¹⁹ Ki kala na, Zhufuye pe legerɛ la kari wa Mariti naa Mari pe yeri mbe sa pe nɔsepɔ wi kunwɔ pi shari mbe pe kotogo ki sogo pe na.

²⁰ Naa Mariti wila kaa ki logo ma yo Zhezu wila paan, a wì si yiri ma kari saa fili. Ɛɛn fɔ, Mari wo

la koro ma cen wa go. ²¹ A Mariti wì si Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, ki pye maa pye laga, na nɔsepɔ wi se jen na ku. ²² Ɛɛn fɔ, mīgi jen ma yo ali yingɔ maga yaraga ɲga fuun yenri Yenɲele li yeri, li yaa ki kan ma yeri.»

²³ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ma nɔsepɔ wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

²⁴ A Mariti wì suu pye fɔ: «Mīgi jen ma yo wi yaa ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, kuulo pe yenpilige, dunruya kɔpilige.»

²⁵ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Muwi mi yen kuulo pe yenme naa yinwege ye. Lere ɲa ka taga na na, ali na wiga ku, wi yaa ka yinwege ta naa. ²⁶ Lere ɲa wi yen yinwege na, mɛɛ taga na na, wo se ku naa fyew. Ma taga ki na le?» ²⁷ A wì sho fɔ: «Ee, we Fɔ, m̀ taga ki na ma yo mboro ma yen Kirisi* we. Ma yen Yenɲele li Pinambyɔ, ɲa wila daga mbe pan laga dunruya wi ni.»

Zhezu wila gbele

²⁸ Naa Mariti wila kaa ko senre to yo ma, a wì si sɔngɔrɔ ma saa wi nɔsepɔ Mari wi yeri, mɛɛ ki yo wi kan larawa ma yo fɔ: «We Nagafɔ wi yen wame, wila ma yinri.»

²⁹ Naa Mari wila kaa ki senre ti logo, a wì si yiri nɛɛ fyɛɛle na kee Zhezu wi kɔrɔgɔ. ³⁰ Ko la yala Zhezu wi fa ye wa ca gben. Wila pye wa laga ɲga Mariti wila saa wi fili we. ³¹ Zhufuye mbele pàa pye wa go Mari wi ni naa kotogo ki

sogo wi na, naa poro la kaa wi yan wì yiri na kee fyelēge na, a pè si taga wi na. Pàa ki yan ndeē pa wìla pye na kee wa fanga ki yɔn na mbe sa gbele.

³² Naa Mari wìla ka saa gbɔn wa laga nga Zhezu wìla pye, maa yan, a wì si kannguuro kan Zhezu wi jegele ma yo fɔ: «We Fɔ, ki pye màa pye laga, na nɔsepyɔ wi se jen na ku.»

³³ Naa Zhezu wìla kaa wi yan wila gbele, konaa Zhufuye mbele pàa pinle wi ni ma kari pe ni, a wì nawa pì si tanga wi na, a wi jatere wì piri wi na fɔ jɛngɛ. ³⁴ A wì si pe yewe ma yo fɔ: «Yoo le se yeri?» A pè suu pye ma yo fɔ: «We Fɔ, ta paan ma yaa ki yan!»

³⁵ A Zhezu wì si gbele. ³⁶ Kona, a Zhufuye pe sho fɔ: «Ye wele, wila pye maa ndanla fɔ jɛngɛ!»

³⁷ Eɛn fɔ, a pèle sho fɔ: «Wo ŋa wì fyɔɔn wi yengele ke yenge, wi saa ya mbege pye fun Lazari wiga ka ku wi le?»

Zhezu wìla Lazari wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni

³⁸ A Zhezu wi nawa pì si tanga wi na naa, a wì si kari wa fanga ki yɔn na. Waliwege layi, ki yɔn kila pye ma tɔn sinndelege ni. ³⁹ A Zhezu wì sho fɔ: «Ye sinndelege ki laga wa!»

A kufɔ wi nɔsepyɔ Mariti wì suu pye ma yo fɔ: «We Fɔ, wi yaa pye wila lugo makɔ; katugu wi pilige tijere wogo koyi nga yeen wa fanga ki ni.»

⁴⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mì yo mɔɔ pye ma yo na maga taga na na, ma yaa Yenŋele li gbɔgɔwɔ pi yan?» ⁴¹ Kona, a pè si sinndelege ki laga wa fanga ki yɔn na. A Zhezu wì suu yegɛ ki yirige wa naayeri, ma sho fɔ: «Na To, mila ma shari, naa màla senre ti logo we. ⁴² Migi jen ma yo ma maa nuru na yeri pilige pyew. Eɛn fɔ, mila ko yuun ki leele mbele pànla maga yeen poro kala na, jaŋgo pe taga ki na fɔ mboro màla tun.»

⁴³ Naa wìla kaa ko senre to yo ma, a wì si gbele ngbanga ma yo fɔ: «Lazari, yiri laga funwa na!»

⁴⁴ A gboo wì si yen ma yiri, parisantɔnlɔgɔ kila pye ma migi wi tɔɔɔ naa wi keyen yi na. Wi yegɛ kila pye ma fo paraga ni. A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoo sanga, yoo yaga wila kee.»

Pàa yɔn le Zhezu wi na

(Mati 26.1-5; Maki 14.1-2; Luki 22.1-2)

⁴⁵ Zhufuye mbele pàa kari wa Mari wi laga ma nga Zhezu wìla pye ki yan, pe legere la taga wi na. ⁴⁶ Eɛn fɔ, pe ni, pèle la kari Fariziye* pe kɔɔgɔ ma saa nga Zhezu wìla pye ki yegɛ yo ma pe kan. ⁴⁷ Kì kaa pye ma, a Fariziye poro naa saraga wɔfenne teele* pe ni, pè si pe kiti kɔnfenne ngbelege* ki gbogolo, mɛɛ pe pye fɔ: «Yiŋgi we yaa pye? Katugu ki naŋa ŋa wila kafɔnngɔlɔ legere piin. ⁴⁸ Na we kaa yaga wila kee ki ni ma, leele pe ni fuun pe yaa taga wi na, pa Ɖɔmu tara fanŋga fenne pe yaa pan mbe

we sherigo gbɔɔ* ki tɔngɔ, naa we tara woolo pe ni.»

⁴⁹Pe ni, nuɔgba la pye wa pàa pye naa yinri Kayifu. Wo wila pye saraga wɔfenne to ki yeɛ li ni. A wo si pe pye fɔ: ⁵⁰«Yee jen mbe jen mbe yo naɔa nuɔgba ka ku leele pe ni fuun pe yɔnlɔ ko mbɔnrɔ, jaɔgo we tara ti ni fuun tige ka tɔngɔ.» ⁵¹Wi sila ki senre ti yo wi yeɛ fanɔga, ɛen fɔ, maga ta wila pye saraga wɔfenne to ki yeɛ li ni, a wì si Yenɔjele li yɔn senre yo ma yo Zhezu wi daga mbe ku Zhufuye cɛnle li kala na. ⁵²Ko tara woolo poro nuɔgba la ma Zhezu wila daga mbe ku pe kala na. ɛen fɔ, wila daga mbe ku, jaɔgo Yenɔjele li woolo mbele pè jaraga dunruya wi lagapyew, mbe pe gbogolo pe yeɛ na pe pye nuɔgba.

⁵³Mbege le le ko pilige ko na, a Zhufuye fanɔga fenne pè si yo ma fili ki na, ma yo pe yaa Zhezu wi gbo. ⁵⁴Ko kì ti Zhezu wi sila koro mbaa yanri Zhufuye pe sɔgɔwɔ mbaa wi yeɛ nari. A wì si kari wa gbinri* wi tanla, ca ka ni pege yinri Efirayimu, ma saa cɛn wa, wo naa wi fɔrɔgɔfenne pe ni.

⁵⁵Zhufuye pe Paki* feti wo wila pye na yɔngɔ, a ki tara ti lelegere si kari wa Zheruzalemu ki feti wi yege, mbe sa keli mbe pe yeɛ pye kpoyi* Yenɔjele li yege na. ⁵⁶Pàa pye na Zhezu wi lagajaa. Naa pàa kaa gbogolo wa sherigo gbɔɔ ki ni, a pe nɛɛ pe yeɛ yewe na yuun fɔ: «Yiɔgi yaa jate? Wi yaa pan laga feti wi na lee wi se pan laga?»

⁵⁷Ma si yala, saraga wɔfenne teele poro naa Fariziye pe ni, pàa konɔ kan leele pe yeri ma yo na wa ka Zhezu wi saga jen, wigi yo pe kan, jaɔgo pe ta poo yigi.

Mari wila latikɔrɔ gbɔn Zhezu wi tɔrɔ ti na

(Mati 26.6-13; Maki 14.3-9)

12¹Kila koro pilige kɔgɔlɔni, Paki* feti wii gbɔn. A Zhezu wì si kari wa Betani ca. Lazari ɔa Zhezu wila wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, pa wila pye ma cɛn wa ki ca ki ni. ²Wa ki laga ki na, a pè si suro sɔgɔ Zhezu wi kan. Mariti wo wila pye naga yaakara ti yeɛle. Mbele pàa pinle na nii Zhezu wi ni, Lazari wila pye pe ni. ³Kona, a Mari wì si latikɔrɔ nuwɔ taan litiri kɔngɔ le, mba pàa gbegele sinme mba pe yinri nari pi piiri ni. Wi sɔnɔgɔ kila pye ma ɔgban fɔ jɛnɔge. A wì suu gbɔn Zhezu wi tɔrɔ ti na, nɛɛ ti tunrugu wi yinzire ti ni. A ki latikɔrɔ nuwɔ taan pì si yiri ma go ki ni fuun ki yigi. ⁴Zhezu wi fɔrɔgɔfenne* pe ni, nuɔgba la pye wa, Zhudasi Izikariyɔti, wo wi mbaa ka Zhezu wi le kɛɛ. A wo sho fɔ: ⁵«Yiɔgi na pee sigi latikɔrɔ nuwɔ taan sɔnɔgbanga woo ɔa wi pɛre warifuwe pyɔ cɛnme taanri (300) na, mbege penjara ti yeɛle fyɔnwɔ fenne pe na?»

⁶Kii cɛn ndɛɛ fyɔnwɔ fenne pe wogo ko kila pye maa jori, ko kì ti wila pye na para ma. ɛen fɔ, wila pye na para ma, katugu wila pye yoo. Pe penjara leyaraga kila

pye wo yeri. Nda pàa pye na nii wa, wila pye nari yuun. ⁷Ɛen fɔ, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Jele wi yaga yew! Ki daga wigi wogo nga ki pye sanni na kupilige ki sa gbɔn panla le. ⁸Fyɔnwɔ fenne pe yaa pye laga ye ni sanga pyew, Ɛen fɔ, mi wo na, mi se pye laga ye ni sanga pyew.»

Saraga wɔfenne teele pàa yɔn le Lazari wi na

⁹Naa Zhufuye* janwa gbɔlɔ làa kaa ki logo ma yo Zhezu wila pye wa Betani, a pè si kari wa. Pe sila kari wa Zhezu wo nuɔgba kala na. Ɛen fɔ, pàa kari mbe ta sa Lazari wi yan fun, wo ɲa Zhezu wila wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni we. ¹⁰Ki kala na, a saraga wɔfenne teele* pè si yere ki yerewe mbe Lazari wi gbo fun; ¹¹katugu wi kala na, Zhufuye pe legerɛ la pye na lari pe na, na tari Zhezu wi na.

Zhezu wi yege wa Zheruzalemu

(Mati 21.1-11; Maki
11.1-11; Luki 19.28-40)

¹²Ki goto, janwa gbɔlɔ na làa pan Paki feti wi na, a pè sigi logo ma yo fɔ Zhezu wila paan wa Zheruzalemu. ¹³A pè si sengembanra kɔn, mɛɛ kari saa fili mbege naga fɔ paa wi gbogo. A pe nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ:

«Gbɔgɔwɔ yen Yenɲele woo.

Ɔa wila paan we Fɔ* wi mɛge ki
na†, Yenɲele sa duwaw wi
na!

Yenɲele sa duwaw Izirayeli tara
wunluwɔ wi na!»*

¹⁴A Zhezu wì si sofile wa ta mɛɛ lugu ma cen wi na paa yege nga na Yenɲele senre sɛwe wi yen naga yuun ma yo fɔ:

¹⁵Yaga kaa fyɛ, yoro Siyɔn
woolo wele!*

Ye wele, ye wunluwɔ wila paan.

Wi yen ma cen sofile pyɔ† na.

¹⁶Wi fɔrɔgɔfenne pe sila ki wogo ki kɔrɔ jen ki pyesanga wi ni. Ɛen fɔ, naa Yenɲele làa kaa gbɔgɔwɔ kan Zhezu wi yeri, a pè si nawa to ki na ma yo Yenɲele senre sɛwe wila ki senre ti yo wi kanɲɔlɔ. A leele fun pège pye maga yɔn fili wi kan.

¹⁷Mbele fuun pàa pye Zhezu wi ni, naa wila Lazari wi yeri ma yo wi yiri wa fanga ki ni, maa yen maa yirige wa kunwɔ pi ni, nga pàa yan, pàa pye naga yege yuun pele kan.

¹⁸Ko kala kì ti janwa wila kari mbe saa fili, katugu pàa ki logo ma yo wila ki kafɔnnɔ li pye. ¹⁹Kona, a Fariziye* pe nɛɛ pe yeɛ piin fɔ: «Ye sigi yan, ye se ya yaraga ko ka pye wi na, leele pe ni fuun paa tari wi na!»

Giresi tara fenne pèle la pye na Zhezu wi lagajaa

²⁰Leele mbele pàa kari wa Zheruzalemu mbe sa Yenɲele li gbɔgɔ feti wi na, Giresi tara fenne pèle la pye pe ni. ²¹A poro si fulo Filipu wi tanla, wo la yiri wa Betisayida ca, wa Galile tara. A pè

†12.13: Yuuro 118.25-26.

†12.15: Zaka 9.9.

suu pye fɔ: «Na to, waa jaa mbe Zhezu wi yan.»

²² A Filipu wì si saa ki yo ma Andire wi kan, a pe ni fuun shyen pè si saa ki yo ma Zhezu wi kan.

²³ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Lere wi Pinambyɔ* wi yaa gbɔgɔwɔ ta wagati ŋa ni wì gbɔn. ²⁴ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na pee shɔɔ pile na lugu wa tara li ku, li ma koro li nungba. Eɛn fɔ, na liga si ku mbe kɔ, li ma pyɔ legere se. ²⁵ Lere ŋa wi yinwege ki yen maa ndanla, wo yaa kaga la. Eɛn fɔ, ŋa kaa yinwege ki panra† laga dunruya ŋa wi ni, wo yaa ka yinwege mbakɔgɔ ki ta. ²⁶ Lere ŋa kaa jaa mbaa tunŋgo piin na kan, wi daga mbe taga na na. Kiga pye ma, mi yaa pye laga ŋga na, pa na tunmbyee wi yaa pye wa fun. Lere ŋa kaa tunŋgo piin na kan, na To wi yaa kaa gbɔgɔ.»

Zhezu wila para wi kunwɔ senre ti na

²⁷ «Yingɔ, na jatere wì piri na na, mi yaa yo mele? Mbege yo mbe yo fɔ: Na To, wagati ŋa wi ni, na shɔ ŋga ki yaa pye na na ki kee le? Ayoo. Eɛn fɔ, ko kala na m̀ pan laga dunruya wi ni, mbe jɔɔ ko wagati wo ni. ²⁸ Na To, ma mege ki pye ki gbɔgɔ!» Kona, a magala là si yiri wa yenŋele na ma yo: «M̀uu gbɔgɔ, mi yaa si nuru naa mboo gbɔgɔ.»

²⁹ Janwa ŋa wila pye wa maga magala li logo, wila pye na yuun fɔ Yenŋele li tin.

A pele nɛɛ yuun naa fɔ: «Merege* wa wi para wi ni.»

³⁰ Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ki magala na lii yiri mi kala na mbeli logo, eɛn fɔ, li yiri yoro kala na. ³¹ Yingɔ kiti yaa kɔn dunruya woolo* pe na, yingɔ pe yaa dunruya ŋa wi to* Sotanla wi purɔ. ³² Mi wo na, na paga kanla le tara ti na mbanla yirige wa naayeri, mi yaa kaa leele pe ni fuun pe tile paa paan na kɔrɔgɔ.»

³³ Wila ki senre ti yo ma, jango wo jate wi mbaa ku yege ŋga na, mbege naga. ³⁴ A janwa wì suu pye fɔ: «Pège yo we kan wa lasiri* sewe wi ni ma yo Kirisi* wi yaa koro yinwege na fɔ sanga pyew†. Mele, a ma si ya ma yo ki daga pe Lere wi Pinambyɔ wi yirige wa naayeri? Ambɔ wi yen Lere wi Pinambyɔ wo?»

³⁵ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yanwa pi yen laga ye ni bere mbe wagati jenri pye. Yanwa pi yen laga ye ni wagati ŋa ni, yaa tanri pi na, jango wɔwɔ piga ka gbɔn ye na, katugu lere ŋa kaa tanri wa wɔwɔ pi ni, wila wi karisaga ki jen. ³⁶ Wagati ŋa wi ni, yanwa pi yen

†12.25: *Mbe yinwege ki panra*: Ko kɔrɔ wò ki naga ma yo maga kaa ki jate yaraga ka.

†12.34: Eza 9.6 Dani 7.14.

laga ye ni, ki kala na, ye taga pi na, jaŋgo ye pye yanwa piile†.»

Zhufuye pe sila taga Zhezu wi na

Naa Zhezu wila kaa ko senre to yo, a wì si kari ma saa wi yeɛ lara pe na. ³⁷ Ali maga ta wila kafɔŋgɔlɔ legere pye pe yege na, pe sila taga wi na. ³⁸ Yenŋele yɔn senre yofɔ* Ezayi* wila senre nda yo, pa tila ti yeɛ yɔn fili yeɛn, fɔ:

We Fɔ, ambɔ wì taga we senyoro ti na?

We Fɔ wuu yawa pi naga ambɔ na†?

³⁹ Kila pye yege ŋga na pe sila si ya taga, Ezayi wila ki yo naa ma yo fɔ:

*⁴⁰ Yenŋele li pe pye fyɔɔnlɔ,
li pe tijinliwe pi ko pe na,
jaŋgo paga kaa yaan pe yengele ke ni,
paga kaa kagala kɔrɔ jenni wa pe kotogo na,
jaŋgo paga ka kanŋa mbe pan mi
Yenŋele na kɔrɔgɔ, mbe pe sagala†.*

⁴¹ Ezayi wila ko yo ma, katugu wila Zhezu wi gbɔgɔwɔ pi yan, mee para wi senre na.

⁴² Konaa ki ni fuun, wa Zhufuye teele pe ni, pe legere la taga Zhezu wi na. Eɛn fɔ, Fariziye pe yege fyere ti kala na, pe sila pye naga yuun naga finligi, jaŋgo paga ka pe

purɔ mbe pe wɔ wa sherigo* ki ni. ⁴³ Leele poro mbaa pe gbogo, ko la pe ndanla ma we Yenŋele lo mbaa pe gbogo ko na.

Zhezu wi senre ti yaa ka kiti kɔn leele pe na

⁴⁴ A Zhezu wì si gbele ŋgbanga ma yo fɔ: «Lere ŋa ka taga na na, wii taga mi nunŋba na. Eɛn fɔ, wì taga ŋa wìlan tun wi na fun. ⁴⁵ Lere ŋa kanla yan, wì ŋa wìlan tun wi yan fun. ⁴⁶ Muwi, mì pan laga dunruya wi ni paa yanwa yen, jaŋgo lere ŋa fuun ka taga na na, wiga ka koro wa wɔwɔ pi ni. ⁴⁷ Na lere ŋa kanla senre ti logo, wi si woro na tanri ti na, mi ma mi yaa kiti kɔn wi na; katugu mii pan mbe kiti kɔn dunruya woolo pe na, mì pan mbe pe shɔ win. ⁴⁸ Lere ŋa ka je na na, na wii yenle na senre ti na, wi kiti kɔnfɔ wi wa. Senre nda mì yo, to ti yaa ka kiti kɔn ki fɔ wi na dunruya kɔpilige. ⁴⁹ Katugu mii para na yeɛ fanŋga, eɛn fɔ, na To ŋa wìlan tun, nda mi daga mbaa yuun konaa mbaa nari leele pe na, wo jate wigi konɔ kan na yeri. ⁵⁰ Migi jen ma yo ŋga wì yo kila piin, ki maa yinwege mbakɔgɔ ki kaan. Kì pye ma, nda mila yuun, mi yen nari yuun na yala ŋga na To wì yo na kan ko ni.»

†12.35-36: Yanwa po pi yen Zhezu we. Wo wi yen kaselege ki nagafɔ. Wɔwɔ po pi yen Yenŋele kologo ki mbajenme we. Yanwa piile poro pe yen mbele pe maa kagala ŋgele Yenŋele laa jaa ke piin.

†12.38: Eza 53.1.

†12.40: Eza 6.9-10.

**ZHEZU WI SENYORO
MA SARA KONAA
YINNEKPOYI LI PANGA YE**

13--17

**Zhezu wila wi fɔɔɔfenne
pe tɔɔɔ ti jogo**

13¹ Kila koro pilige nungba, Paki* feti wii gbɔn. A Zhezu wì sigi jen ma yo wi wagati wila gbɔn wì dunruya wi yaga, wi kari wa wi To wi tanla. Mbele fuun pàa taga wi na laga dunruya wi ni ma pye wi woolo, pàa pye maa ndanla suyi. Pàa si koro maa ndanla fɔ ma saa gbɔn wa ki kɔsaga.

² Zhezu wo naa wi fɔɔɔfenne* pe ni, yembinɛ suro to pàa pye na nii, ma yala Sɔtanla wila ki le wa Simɔ Izikariyɔti pinambyɔ Zhudasi wi nawa makɔ, ma yo wi Zhezu wi le kɛɛ. ³ Zhezu wila ki jen ma yo pa wila yiri wa Yenɲele li yeri ma pan, pa wi yaa si sɔngɔɔ mbe kari wa li yeri, fɔ Yenɲele làa yawa pi kan wi yeri yaraga pyew ki na. ⁴ A wì si yiri le tabali wi tanla, maa derigbɔɔ ki wɔ maga tege, mɛɛ paraga le maga pɔ wa wi senne. ⁵ Ko punɲo na, a wì si tɔnmɔ le leyaraga ka ni, mɛɛ ki le naa fɔɔɔfenne pe tɔɔɔ ti jogo, nɛɛ ti wɔwɔ paraga ŋga wila pɔ ki ni. ⁶ Naa wila kaa gbɔn Simɔ Pyeri wo na, a wo sho fɔ: «We Fɔ*, mboro ma yaa na tɔɔɔ ti jogo?»

⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ŋga mila piin yinɲɔ, mɛɛ ki kɔɔ jen, ɛɛn fɔ, ma yaa kaga kɔɔ jen punɲo na.»

⁸ A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ayoo, ma sanla tɔɔɔ ti jogo fyew.»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Na mii ma tɔɔɔ ti jogo, ma se tawa ta na yeri.»

⁹ A Simɔ Pyeri wì suu pye fɔ: «We Fɔ, maga kanla tɔɔɔ to nungba jogo, ɛɛn fɔ, na keyen naa na go ki jogo fun!»

¹⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Lere ŋa wì woli makɔ, wii jori mbe woli naa, ndɛɛ mboo tɔɔɔ to jogo, katugu wi ma pye kpoyi. Ye yen kpoyi* Yenɲele li yege na, ɛɛn fɔ, ye ni fuun ma.»

¹¹ Zhezu wila lere ŋa wi mbaa wi le kɛɛ wi jen, ko kì ti wila yo fɔ: «Ye ni fuun ma ye yen kpoyi.»

¹² Naa Zhezu wila kaa pe tɔɔɔ ti jogo, a wì suu yeera yaripɔɔ ti le mari le, mɛɛ saa cɛn le tabali wi tanla naa, mɛɛ pe pye fɔ: «Ŋga mì pye ye na, yege kɔɔ jen le? ¹³ Ye maa na yinri: «We Nagafɔ» naa «We Fɔ», tanga yen ye yeri yaa na yinri ma, katugu pa mi yen ma. ¹⁴ Na yège yan mi ŋa mi yen Nagafɔ naa ye Fɔ, mì wo ye tɔɔɔ ti jogo, yoro fun ye daga mbaa ye ye tɔɔɔ ti jogo ye ye kan. ¹⁵ Yege nagawa mì pye ma naga ye na, janɲo ŋga mì pye ye na, yaa ko yɔngɔ piin ye ye kan. ¹⁶ Kaselege ko na, mɪla ki yuun ye kan: Tunmbyee wila gbɔɔ mbe we wi to wi na. Pitunɲɔ* fun wila gbɔɔ mbe we wi tunvɔ wi na. ¹⁷ Koni ki wogo yège jen, na ye kaa tanri ki na, ferewe yaa pye ye woo.

¹⁸ «Mi woro na para ye ni fuun senre na, mbele mì wɔ mì pe jen.»

Ɛen fɔ, ki daga Yennɛle senre sewe wila n̄ga yuun kigi yee yɔn fili, fɔ: «Lere n̄a wila nii ja na ni, wì yiri na kɔrɔɔ†.»¹⁹ Mi yen naga yuun ye kan yingɔ sanni ki kala li sa gbɔn, jango na liga ka gbɔn, ye taga ki na fɔ: «Muwi mi yen n̄a wi yen†.»²⁰ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan: Lere n̄a fuun kanla pitunɔɔ wa yigi jengɛ, muwi ki fɔ wì yigi jengɛ. Lere n̄a fuun ka silan yigi jengɛ, n̄a wìlan tun wo ki fɔ wì yigi jengɛ.»

Zhezu wila ki yo ma yo Zhudasi yaa kaa le kee

(Mati 26.20-25; Maki
14.17-21; Luki 22.21-23)

²¹ Naa Zhezu wila kaa ki senre ti yo, a wi nawa pì si piri wi na fɔ jengɛ. A wì sho fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ye ni nunɔɔba yaa kanla le kee.»

²² A fɔrɔɔfenne pe n̄ee pe yee wele, wila pye na para n̄a senre na pe sila wi jen. ²³ Fɔrɔɔfenne pe ni, nunɔɔba la pye wa, wila Zhezu wi ndanla fɔ jengɛ. Wila pye ma cen ma mara Zhezu wi na. ²⁴ A Simɔ Pyeri wì si n̄gayinne yirige ko fɔrɔɔfɔ wo kan ma yo wi Zhezu wi yewe lere n̄a wila piin wi ni. ²⁵ A ki fɔrɔɔfɔ wì si yeri ma kari Zhezu wi yeri, ma suu yewe ma yo fɔ: «We Fɔ, ambɔ wi?»

²⁶ A Zhezu wì sho fɔ: «Mi yaa singbele le wa sege, mi kali kan lere n̄a yeri, wowi.»

A Zhezu wì si singbele la kɔn ma li le wa sege, mee li kan Zhudasi wi yeri, Simɔ Izikariyɔti pinambyɔ we. ²⁷ Naa Zhudasi wila kaa singbele li sho mali li, a Sɔtanla wì si ye wi ni. A Zhezu wì suu pye fɔ: «N̄ga ma daga mbe pye, ki pye fyaw!»

²⁸ Kila pye yege n̄ga na, a Zhezu wì si ko yo ma, mbele p̄aa pye na nii wi ni, wa sila ki kɔrɔ jen. ²⁹ Mbege ta Zhudasi wo wila pye na pe penjara leyaraga ki teri, ki kala na, pe legere la pye naga jate ndee Zhezu wila yo pè jori yaraga n̄ga kala feti wi na, wi sa ka lɔ, nakoma wi yaraga ka kan fyɔnwɔ fenne pe yeri wi pe saga. ³⁰ Naa Zhudasi wila kaa singbele li sho mali li, mee yiri teere. Kila yala yembinɛ l̄i wɔ.

Yennɛle ngasele fɔnnɔ

³¹ Naa Zhudasi wila kaa yiri, a Zhezu wì sho fɔ: «Yingɔ gbɔɔɔwɔ kan Lere wi Pinambyɔ* wi yeri, gbɔɔɔwɔ kan Yennɛle li yeri fun wi kala na. ³² Na Yennɛle liga gbɔɔɔwɔ ta wi kala na, pa li yaa gbɔɔɔwɔ kan wi yeri li yee kala na. Li yaa suu kan wi yeri sanni jenri. ³³ Na piile†, mi yen laga ye ni wagati jenri ni naa. Ye yaa kaa na lagajaa. Ɛen fɔ, n̄ga m̄i yo Zhufuye* pe kan mila ki yuun ye kan yingɔ fɔ: Mila

†13.18: Yuuro 41.10.

†13.19: Ɛki 3.14.

†13.33: Zhan 7.34.

kee laga nga na, ye se ya kari wa[†].
³⁴Mila ngasele fɔnnɔ kaan ye yeri fɔ: Ye ye yɛɛ ndanla. Ki daga ye ye yɛɛ ndanla paa yɛɛ nga na ye yen mala ndanla we. ³⁵Na yaga ye yɛɛ ndanla, pa lere pyew wi yaa ki jen mbe yo ye yen na fɔɔgɔfenne.»

Zhezu wila yo Pyeri yaa kaa je

(Mati 26.31-35; Maki
 14.27-31; Luki 22.31-34)

³⁶A Simɔ Pyeri wì si Zhezu wi yewe ma yo: «We Fɔ, maa kee se?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mila kee laga nga na, ma se ya taga na na mbe kari wa yingɔ. Eɛn fɔ, punjo na, ma yaa ka taga na na.»

³⁷A Pyeri wì suu pye fɔ: «We Fɔ, yingi na mi se si ya taga ma na yingɔ? Mi yere ki yerewe mbe ku ma kala na!»

³⁸A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mà yere ki yerewe mbe ku na kala na kaselege? Mila ki yuun ma kan kaselege ko na, sanni ngopɔɔ wi sa gbele, ma yaa ki yo mbege filige mbe sa ta yosaga taanri mbe yo fɔ ma silan jen.»

Zhezu wi yen kologo, nga ki maa kee wa we To Yenjele li tanla

14¹A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaga ka ye jatere wì pinri yɛɛ na. Ye taga Yenjele li na, ye taga na na fun. ²Censara legerɛ wa na To wi go. Ki pye ki woro kaselege, mi se jen naga yo ye kan. Mila kee sa laga gbegele wa ye kan.

³Na mi ka sa laga ki gbegele ye kan, pa mi yaa sɔngɔɔ mbe pan mbe ye le, jango mi yen laga nga na, yoro fun ye pye wa. ⁴Mila kee laga nga na, yège konɔ li jen.»

⁵A Toma suu pye fɔ: «We Fɔ*, wee ma karisaga ki jen, we yaa pye mele sigi konɔ li jen?»

⁶A Zhezu wì suu pye fɔ: «Muwi mi yen konɔ, naa kaselege, konaa yinwege ye. Lere wo wa se ya gbɔn wa na To wi na mi punjo na. ⁷Ndeɛ ki pye yanla jen, anme yanla To wi jen fun. Mbege le yingɔ wo na, yòo jen, maa yan.»

⁸A Filipu wì suu pye fɔ: «We Fɔ, ma To wi naga we na, pa ko yaa we bɔ.»

⁹A Zhezu wì suu pye fɔ: «Filipu, wagati titɔnɔwɔ ɲa fuun m̀ pye ye ni, ali bere ma fanla yan jate! Lere ɲa fuun wìlan yan, wo na To wi yan. Mele, a mà sho fɔ: «Ma To wi naga we na?» ¹⁰Mɛɛ taga ki na mbe yo mi yen na To wi ni, a na To fun wi yen na ni? Senre nda fuun mila yuun ye kan, mi woro nari yuun na yɛɛ fannga. Eɛn fɔ, na To ɲa wi yen na ni, wo wila wi kapyegele ke piin. ¹¹Ye taga na na, yege jen ye yo mi yen na To wi ni, na To fun wi yen na ni. Na yee taga na na, na senyoro to kala na, ye taga na na kafɔngɔɔ ɲgele m̀ pye yè yan koro kala na. ¹²Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa ka taga na na, kapyegele ɲgele mila piin, ki fɔ wi yaa kaa ke si piin. Mbe kaa

[†]13.33: Zhezu wì piile mege ko yeri ndanlawa konɔ. Ki yen paa yɛɛ nga na piile to ma kaa na para wi piile ni ndanlawa ni.

kele piin tugbɔŋɔɔ naa mbe we koro na yere, katugu mila kee na To wi kɔɔɔɔ. ¹³Yaraga ŋga fuun ye mbe yenri wi yeri na mege ki na, mi yaa ki pye mbe ye kan, jaŋgo Tofɔ wi gbɔɔwɔ ta Pinambyɔ wi kala na. ¹⁴Na yaga yaraga ka yenri na mege ki na, mi yaa ki kan ye yeri.»

Zhezu wila Yinnekpoyi li panga ki yɔn fɔɔ kɔn

¹⁵«Na mi ka pye mbe ye ndanla, pa ye yaa la tanri na ŋgasegele ke na. ¹⁶Mi yaa na To wi yenri, wi yaa Sagafɔ torogo ye kan, wi yaa koro ye ni sanga pyew. ¹⁷Wo wi yen Yinne na li maa kaselege yuun we, dunruya woolo* pe se ya mbeli ta; katugu pe woro nali yaan, pee sili jen. Eɛn fɔ, yoro wo na, yɛli jen; katugu li yen ye ni, li yaa ka pye wa ye nawa.

¹⁸«Mi se ka ye yaga paa pijiriwele yen, mi yaa ka pan ye kɔɔɔɔ. ¹⁹Sanni jenri, dunruya woolo pe sanla yan naa. Eɛn fɔ, yoro wo na, ye yaa kanla yan, katugu mi yen yinwege na, yoro fun ye yaa ka pye yinwege na. ²⁰Na ki pilige kiga ka gbɔn, ye yaa ki jen mbe yo mi yen na To wi ni, yoro ye yen na ni, a mi fun mi yen ye ni.

²¹«Lere ŋa wilan ŋgasegele ke yigi na tanri ke na, wo mi yen ma ndanla. Mi yen ma ŋa ndanla, wo yaa na To wi ndanla, mi fun wi yaa na ndanla, mi yaa kanla yee naga wi na.»

²²Zhude, ŋa pe sila pye na yinri Izikariyɔti, a wo suu yewe ma yo: «We Fɔ, yingɔ na ma yaa sɔɔn yee naga woro na, mee yaa sɔɔn yee naga dunruya woolo poro na?»

²³A Zhezu wɔ suu pye fɔ: «Mi yen ma lere ŋa ndanla, wi yaa lanla senre ti nuru. Wi yaa na To wi ndanla. Mi naa na To wi ni, we yaa pan wi kɔɔɔɔ mbe koro wi ni. ²⁴Mi woro ma lere ŋa ndanla, wo nala senre ti logo. Senre nda yaa nuru na yeri mila yuun, mi na woro ma, na To ŋa wilan tun, pa tila yinrigi wa wi yeri.

²⁵«Migi kagala ke yo ye kan mala ta laga ye sɔɔwɔ. ²⁶Eɛn fɔ, na To wi yaa Sagafɔ ŋa torogo ye kan na mege ki na, Yinnekpoyi le, lo li yaa ye naga kala li ni fuun li ni, mbe ye nawa to kagala ŋgele fuun mi yo ma ye kan ke na.

²⁷«Mi yen na yeyinŋge kaan ye yeri. Na yeyinŋge ko mi kan ye yeri. Mi sigi kan ye yeri paa yege ŋga na dunruya woolo pe maa ki kaan. Yaga ka ye jaterɛ wi piri ye yee na, yaga si ka fyɛ. ²⁸Yɛge logo ma yo migi yo ye kan fɔ: «Mila kee, eɛn fɔ, mi yaa ka sɔŋɔɔɔ mbe pan ye kɔɔɔɔ.» Na mi ka pye mbe ye ndanla, pa ye yaa la yɔɔri mbege jen mbe yo mila kee na To wi kɔɔɔɔ, katugu na To wɔ gbɔɔ ma we na na. ²⁹Migi kagala ke yo ye kan yingɔ sanni ke ka sa pye, jaŋgo na kaga ka pye, ye taga na na. ³⁰Mi se senlegere yo mbe ye kan naa, katugu dunruya ŋa wi to† wila

†14.30: Dunruya wi to wo wi yen Sotanla we.

paan. Yawa kpe woro wi ni na na.
³¹ Eɛn fɔ, ki daga dunruya woolo
 pege jen na To wi yen mala ndanla,
 fɔ ɲga na To wì yo mbe pye ko mila
 piin. Ye yiri na we kari.»

**Zhezu wo wi yen
 ɛezen tirige jenge ye**

15 ¹«Muwi mi yen ɛezen*
 tirige jenge ye. Na To wo wi
 yen ki kere kɔnfɔ we. ²Njege† ɲga
 fuun ki woro na seni, wi yaa ki
 kɔn mbege wa. ɲga fuun kila seni,
 wi yaa ki yaanla, jango kila seni ki
 wɛ faa wi na. ³Senre nda m̀ yo ma
 ye kan, t̀ ye pye kpoyi* makɔ. ⁴Ki
 kala na, ye koro na ni, pa mi yaa
 koro ye ni. Tige njege ki se ya se
 ki ye na ki woro wa tige ki na. Ki
 pyelɔmɔ nungba pi na, na yee koro
 na ni, ye se ya yaraga ka pye ye ye.

⁵«Muwi mi yen ɛezen tirige ye.
 Yoro ye yen njere re. ɲa ka koro
 na ni, a mi koro wi ni, wi yaa pye
 paa tige ɲga ki maa pire legerɛ seni
 ki yen; katugu na mi ma, ye se ya
 yaraga ka pye ye ye. ⁶ɲa si koro na
 ni, pe yaa wi yirige mboo wa wa
 funwa na paa tige njege yen, ɲga ki
 woro na seni, a pège kɔn maga wa
 wa funwa na kila waga. Ki njewara
 pe mari koli mari wa wa kasɔn ki ni
 ti sogo. ⁷Na yaga koro na ni, a na
 senre ti koro ye ni, yaraga ɲga fuun
 kala ka ye ta, yege yenri, pa ye yaa

ki ta. ⁸Na yaga pye paa tige ɲga
 ki maa pire legerɛ seni ki yen, ko
 ki ma gbɔgɔwɔ kan na To wi yeri.
 Kona, ye maga naga ma yo ye yen
 na fɔrɔgɔfenne*. ⁹Yege ɲga na mi
 yen mala To wi ndanla, yoro fun
 pa ye yen mala ndanla ma. Ye koro
 yanla ndanla. ¹⁰Na ye kaa tanri na
 ɲgasegele ke na, pa ye yaa koro
 mbanla ndanla paa yege ɲga na m̀
 tanga na To wi wogolo ke na, ma
 koro maa ndanla we.

¹¹«Migi kagala ke yo ye kan,
 jango na nayinme pi pye ye ni,
 ye nayinme pi ta pi yɔn fili. ¹²Na
 ɲgasele li na fɔ: Yege ɲga na ye yen
 mala ndanla, ye ye yee ndanla ma
 fun. ¹³Ndanlawa pa si gbɔgɔ mbe
 we mba po na naa fɔ: Lere wa mboo
 yee kan kunwɔ pi yeri wi wenne pe
 kala na. ¹⁴Yoro ye yen na wenne,
 na ye kaa tanri ɲga m̀ yo yaa piin
 ki na we. ¹⁵Mi woro na ye yinri naa
 tunmbyeele, katugu tunmbyee we,
 wila wi to wi kapyege ki jen. Mi
 yen na ye yinri na wenne, katugu
 senre nda fuun m̀ logo na To wi
 yeri, m̀iri yo ye kan. ¹⁶Yoro ma ye
 mi wɔ. Eɛn fɔ, muwi m̀ ye wɔ, m̀
 ye tɛge yaa kee ye saa pire seni†,
 ki pire ti koro wa suyi. Kona, yaga
 yaraga ɲga fuun yenri na To wi yeri
 na mege ki na, wi yaa ki kan ye yeri.
¹⁷ɲgasele na mila kaan ye yeri, loli
 na fɔ: Ye ye yee ndanla.»

†15.2: Eezen tirige njere to ti yen mbele pè pye Zhezu wi fɔrɔgɔfenne wele.

†15.16: Yaa kee ye saa pire seni, ko kɔrɔ wo yen fɔ paa kee pe saa Sentanra ti yari leele pe kan paa tari ti na. Ki kɔrɔ wi mbe ya pye naa fɔ pe saa tagafenne pe tangalɔmɔ pi nari, leele pe koro paa tanri pi na.

Dunruya woolo pè Zhezu wo naa wi woolo pe panra

¹⁸ «Na dunruya woolo* paga ye panra, yege jen ye yo fɔ pè keli mala panra ye na. ¹⁹ Ndeɛ ki pye ye yen dunruya wi woolo, ye jen na dunruya woolo pe ndanla, katugu ye yen dunruya wi woolo. Eɛn fɔ, m̀i ye wɔ laga dunruya wi ni, ye woro dunruya wi woolo, ko k̀i ti dunruya woolo pè ye panra. ²⁰ Ye nawa to senre nda mila yo ye kan ti na, fɔ: «Tunmbyee wila gbɔgɔ mbe wɛ wi to wi na.» Na kaa pye p̀anla jɔlɔ, pe yaa ye jɔlɔ ma fun. Na kaa pye p̀anla senre ti yigi, pa pe yaa ye senre ti yigi fun. ²¹ Eɛn fɔ, pe yaa kaa ko ki ni fuun nga ko piin ye na mi kala na; katugu pee ɲa wɪlan tun wi jen. ²² Ki pye mii ja pan mbaa yuun pe ni, pe se jen na pye kapere pyefenne. Eɛn fɔ, koni tanga woro pe yeri pe kapere ti wogo na. ²³ Lere ɲa kanla panra, wɪlan To wi panra fun. ²⁴ Lere fa kapyegele ɲegele pye, ndeɛ ki pye mii ja koro pye wa pe sɔgɔwɔ, pe se jen na pye kapere pyefenne. Eɛn fɔ, yingɔ p̀anla kapyegele ke yan, mɛɛ we panra, mi naa na To wi ni. ²⁵ Eɛn fɔ, ko pye ma, jaŋgo senre nda ti yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenɲele senre sɛwe wi ni, ti ta tiri yɛɛ yɔn fili, fɔ: «P̀anla panra go fu†.»

²⁶ «Mi yaa Sagafɔ torogo ye kan mbe yiri wa na To wi yeri. Wo wi yen Yinnekpoyi na li maa kaselege ki yuun, na li yaa yiri wa na To wi

yeri we. Mi yaa li torogo ye kan mbe yiri wa na To wi yeri, li yaa kaa na senre yuun. ²⁷ Yoro fun, ye yaa kaa na senre yuun, katugu ye yen na ni maga le wa na tunngo ki lesaga ki na.

16 ¹ «Migi kagala ɲegele ke yo ye kan, jaŋgo na kaga ka gbɔn, yaga ka wɔ wa tagawa pi ni. ² Pe yaa kaa ye puro la ye yinrigi wa sheryinre ti ni. Sanga wa na paan yere, mbele pe yaa kaa ye kuun, pe yaa kaa ki sɔnri ndeɛ paa tunngo piin Yenɲele lo kan ma. ³ Pe yaa kaa ko piin ma, katugu pee na To wi jen, pee si mi fun na jen. ⁴ Migi kagala ke yo ye kan yingɔ, jaŋgo na kaga ka gbɔn ye na sanga ɲa ni, ye nawa to ke na, yege jen ye yo fɔ mila ke yo faa ma ye kan.»

Yinnekpoyi li kapyegele wele

«Mi sigi kagala ke yo ye kan maga le wa ki lesaga ki na, katugu mila pye ye ni. ⁵ Koni mila kee ɲa wɪlan tun wi kɔrɔgɔ. Wa kpɛ silan yewe ye ni mbe yo fɔ: «Maa kee se?» ⁶ Eɛn fɔ, k̀i yesanga wa ye na fɔ jɛɲge, katugu m̀igi yo ye kan. ⁷ Konaa ki ni fuun, mila ki yuun ye kan kaselege, fɔ na mi ka kari, ko yaa mbɔnrɔ ye na; katugu na mii kari, Sagafɔ wi se pan ye kan. Eɛn fɔ, na mi ka kari, mi yaa wi torogo ye kan. ⁸ Na wiga ka pan sanga ɲa ni, wi yaa ki naga dunruya ɲa wi woolo pe na pege jen fɔ pe yen na pe yɛɛ punngu kapege ko naa ɲga ki yen ma sin, naa Yenɲele li

†15.25: Yuuro 35.19; 69.5.

kiti kɔŋɔ ki kanŋɔɔ. ⁹Pe yen na pe yɛɛ punŋgu kapege ki kanŋɔɔ, katugu pee taga na na. ¹⁰Pe yen na pe yɛɛ punŋgu ŋga kɪ sin ki kanŋɔɔ, katugu mila kee na To wi kɔɔɔ, ye sanla yan naa. ¹¹Pe yen na pe yɛɛ punŋgu kiti kɔŋɔ ki kanŋɔɔ, katugu pɛ kiti kɔn makɔ dunruya ŋa wi to* wi na.

¹²«Yarilegere yen na yeri mbe yo ye kan. Eɛn fɔ, ye se ya mberi jen yingɔ. ¹³Yinnekpoyi na li maa kaselege ki yuun, na liga ka pan, li yaa kaa ye yege sinni wa kaselege ki ni fuun ki ni. Li se kaa para li yɛɛ fanŋga. Eɛn fɔ, nda fuun li yaa ka logo, to li yaa kaa yuun ye kan. Kona, kagala ŋgele ke yaa ka pye punŋgo na, koro li yaa kaa yari ye kan. ¹⁴Li yaa kaa na gbogo, katugu ŋga li yaa kaa taa na yeri, ko li yaa kaa yari ye kan. ¹⁵Ŋga fuun ki yen na To wi yeri, mi na wogo yi fun. Ko kɪ ti mɪ yo ŋga li yaa kaa taa na yeri, ko li yaa kaa yari ye kan.»

Yesanga ki yaa ka kanŋga nayinme

¹⁶«Sanni jenri ye sanla yan, ko punŋgo na naa jenri, ye yaa na yan naa.»

¹⁷Kona, a wi fɔɔɔɔfenne* pele nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Ko kɔɔ wo yen mele? Ŋga wɪ yo we kan ma yo fɔ: «Sanni jenri ye sanla yan, ko punŋgo na naa jenri, ye yaa na yan naa.» Kona: «Mila kee na To wi kɔɔɔ.» » ¹⁸A pɛ sho naa fɔ: ««Sanni jenri» ko kɔɔ wo yen mele? Nda wila yuun, we siri kɔɔ jen.»

¹⁹A Zhezu wɪ sigi jen ma yo paa pye na jaa mboo yewe, a wɪ si pe pye naa fɔ: «Migi yo ye kan ma yo fɔ: «Sanni jenri ye sanla yan, ko punŋgo na naa jenri, ye yaa na yan naa.» Ko kala ki ti yaa ye yɛɛ yewe le? ²⁰Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, ye yaa kaa gbele mbaa kawa, eɛn fɔ, dunruya woolo* pe yaa kaa yɔɔɔri ŋga ki yaa na ta ki kala na. Eɛn fɔ, ye yesanga ki yaa ka kanŋga nayinme. ²¹Jele wi kaa jaa mbe se wagati ŋa ni, wi ma yege san, katugu wi sesanga wɪ gbɔn. Eɛn fɔ, na wiga ka se mbe kɔ, wi nawa pi ma yingɔ wi na, wi ma fege wi jɔɔɔ ki kala, katugu wi lere fɔŋɔ se laga dunruya wi ni. ²²Yoro fun pa ye wogo ki yen ma. Ye yen ma yege san yingɔ; eɛn fɔ, mi yaa ka ye yan naa, kona, ye yaa kaa yɔɔɔri, lere se ka ya mbege nayinme pi wɔ wa ye nawa.

²³«Na ki pilige kiga ka gbɔn, ye se kanla yewe yaraga ka ni naa. Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, yaraga ŋga fuun ye mbe yenri na To wi yeri na mege ki na, wi yaa ki kan ye yeri. ²⁴Maga le wa fɔ ma pan ma gbɔn nala, ye fa yaraga ka yenri na mege ki na. Yaa yenri, pa ye yaa ka ta, kiga pye ma, pa ye nayinme pi yaa pi yɛɛ yɔn fili.»

Zhezu wɪ fanŋga ta dunruya wi na

²⁵«Migi kagala ŋgele ke ni fuun ke yo ye kan yomiyegele ni. Eɛn fɔ, wagati wa wa na paan, na wo ka ka gbɔn, mi se kaa para ye ni

naa yomiyegēle ni. Eēn fɔ, mi yaa kaa na To wi kala li yari ye kan mbaa li finligi. ²⁶Na ki pilige kiga ka gbɔn, ye yaa kaa na To wi yenri na mege ki na. Mi woro naga yuun ye kan mbe yo mi yaa kaa wi yenri ye kan; ²⁷katugu ye yen mala To jate wi ndanla, ye yen maa ndanla, katugu m̀i ye ndanla. A yè taga ki na fun ma yo pa m̀i yiri wa Yenḡele li yeri. ²⁸Pa m̀i yiri wa na To wi yeri ma pan laga dunruya wi ni. Yinḡo mi yaa wɔ laga dunruya wi ni mbe songɔɔ wa na To wi yeri.»

²⁹Kona, a wi fɔɔɔfenne pè suu pye fɔ: «Yinḡo wo ni, maa para nari finligi we kan. Ma woro na para naa yomiyegēle ni. ³⁰Yinḡo wège jɛn ma yo mà kala pyew li jɛn, mɛ jori lere mbaa ma yewe naa. Ki kala na, wè taga ki na ma yo pa mà yiri wa Yenḡele li yeri.»

³¹A Zhezu ẁi si pe pye fɔ: «Yè taga na na yinḡo? ³²Wele, wagati wa yen paan, ẁi yere gbɔn mako. Ye ni fuun nuḡba nuḡba ye yaa ka jaraga mbe kari ye yinre mbanla yaga na nuḡba. Eēn fɔ, konaa ki ni fuun, mi woro na nuḡba, katugu na To wi yen na ni. ³³M̀igi kagala ke yo ma ye kan, janḡo ye yeyinḡe ta ye pye nuḡba na ni. Ye yaa jɔlɔɔ ta laga dunruya wi ni, eēn fɔ, ye kotogo ta! M̀i fanḡa ta dunruya wi na!»

**Zhezu ẁila yenri
wi fɔɔɔfenne pe kan**

17 ¹Naa Zhezu ẁila kaa ko senre to yo ma, a ẁi suu yegē

ki yirige wa naayeri ma yo fɔ: «Na To, wagati ẁi gbɔn ma gbɔɔwɔ kan ma Pinambyɔ wi yeri, janḡo ma Pinambyɔ fun wi gbɔɔwɔ kan ma yeri. ²Katugu mà fanḡa kan wi yeri maa tɛge leele pe ni fuun pe go na, janḡo leele mbele fuun mà kan wi yeri, wi yinwege mbakɔɔ ki kan pe yeri. ³Yinwege mbakɔɔ ko yen fɔ leele pɔɔn jɛn pe yo mboro ma yen Yenḡele jenne nuḡba le, pe Zhezu Kiriwi wi jɛn, wo ḡa mà tun we. ⁴M̀ɔ gbɔɔwɔ laga tara ti ni, kapyege ḡa mà kan na yeri mbe pye, m̀igi pye maga yɔn fili. ⁵Na To, gbɔɔwɔ mba mila pye wa pi ni wa ma tanla sanni dunruya wi sa da, yinḡo pi kan na yeri wa ma yee tanla.

⁶«Leele mbele mà kan na yeri ma yiri laga dunruya wi ni, m̀ɔ naga pe na, pe ta pɔɔn jɛn pe Yenḡele. Paa pye ma woolo, a mà si pe kan na yeri. A p̀ɔn senre ti yigi na tanri ti na. ⁷Yinḡo pège jɛn ma yo yaraga ḡa fuun mà kan na yeri, pa k̀i yiri wa ma yeri. ⁸Katugu senre nda màa yo na kan, m̀i ti ni fuun ti yo ma pe kan, a pè yenle ti na. Pège jɛn kaselege ma yo pa m̀i yiri wa ma yeri, a pè taga ki na ma yo mboro màla tun.

⁹«Poro mila ma yenri pe kan we. Mi woro nɔɔ yenri dunruya woolo* poro kan. Eēn fɔ, mbele mà kan na yeri, poro wele mila ma yenri pe kan, katugu poro pe yen ma woolo wele. ¹⁰Mbele fuun pe yen ma woolo, pe yen na woolo. Mbele fuun pe yen na woolo, pe yen ma

woolo, na gbɔgɔwɔ pi yaa naga laga dunruya wi ni poro fanŋga na. ¹¹ Mi se pye laga dunruya wi ni naa, poro yen laga dunruya wi ni, mi yen na kee ma kɔrɔgɔ. Na To, mboro ŋa ma yen kpoyi*, maa wele pe na ma mege ki fanŋga na, ki fanŋga nuŋgba ŋga mà kan na yeri we; jaŋgo pe pye nuŋgba, paa yege ŋga na mi naa mboro we yen nuŋgba we. ¹² Sanga ŋa ni mila pye pe ni, mila pye na wele pe na ma mege ki fanŋga na, mege ŋga mà kan na yeri we. Mi pe go sige, wa kpe si puŋgo, ndeɛ ŋa wila daga mbe puŋgo wo, jaŋgo senre nda tila yɔnlɔgɔ wa Yenŋele senre sewe wi ni, ti ta tiri yeɛ yɔn fili. ¹³ Eɛn fɔ yingɔ, mila kee ma kɔrɔgɔ. Mi yen naga kagala ke yuun mbanla ta laga dunruya wi ni bere, jaŋgo na nayinme pi pye pe ni pi yɔn fili. ¹⁴ Mɔɔ senre ti yo pe kan, a dunruya woolo pè pe panra, katugu pe woro dunruya wi woolo, paa yege ŋga na mi fun mi woro dunruya wi woo we. ¹⁵ Mi woro nɔɔ yenri ma pe wɔ laga dunruya wi ni. Eɛn fɔ, mila ma yenri, ma pe shɔ Sɔtanla wi yeri. ¹⁶ Pe woro dunruya wi woolo, paa yege ŋga na mi fun mi woro dunruya wi woo we. ¹⁷ Pe tege ma pe pye kpoyi ma yeɛ kan kaselege senre ti fanŋga na, ma senre ti yen kaselege. ¹⁸ Mi pe tun wa dunruya wi ni paa yege ŋga na màla tun laga dunruya wi ni we. ¹⁹ Pe kala na, milan yeɛ kan ma yeri

mbe pye kpoyi, jaŋgo poro fun pe pye kpoyi ma yege na kaselege ki fanŋga na.

²⁰ «Mi woro nɔɔ yenri poro nuŋgba kala na. Eɛn fɔ, mbele fuun pe yaa ka pe senyoro ti logo mbe taga na na, mila ma yenri ki woolo pe kan fun, ²¹ jaŋgo pe ni fuun pe pye nuŋgba pe yeɛ ni. Na To, yege ŋga na ma yen na ni, a mi yen ma ni, pe pye nuŋgba we ni ma fun, jaŋgo dunruya woolo pe taga ki na fɔ mboro màla tun. ²² Gbɔgɔwɔ mba mà kan na yeri, mùu kan pe yeri, jaŋgo pe pye nuŋgba paa yege ŋga na mi naa mboro, we yen nuŋgba we. ²³ Mi yen pe ni, a ma yen na ni, jaŋgo pe pye nuŋgba, ki nuŋgbama pi pi yeɛ yɔn fili, dunruya woolo pege jen pe yo mboro màla tun, pege jen pe yo pe yen mɔɔ ndanla paa yege ŋga na mi yen mɔɔ ndanla we.

²⁴ «Na To, mbele mà kan na yeri, mi yen laga ŋga na, mila jaa pe pye wa na ni fun, jaŋgo panla gbɔgɔwɔ pi yan, mba mà kan na yeri we; katugu mɔɔ ndanla na dunruya wi fa da. ²⁵ Na To, mboro ŋa ma yen sinŋe, dunruya woolo pe sɔɔn jen, eɛn fɔ, mi wo ma jen. Mbele mà kan na yeri, pège jen ma yo mboro màla tun. ²⁶ Mɔɔ naga pe na pe ta pɔɔn jen. Mi yaa sila ma nari pe na bere, jaŋgo mi yen mɔɔ ndanla ndanlawa mba ni, pɔɔn ndanla ma fun, konaa mi kpaw mbe pye pe ni.»

Zhudasi wila kari leele ni sa Zhezu wi yigi (Zhan 18.2-3)

ZHEZU WI KUNWƆ NAA WI YENME MA YIRI WA KUNWƆ PI NI

18--20

Pàa Zhezu wi yigi

(Mati 26.47-56; Maki
14.43-50; Luki 22.47-53)

18¹Naa Zhezu wila kaa ki senre ti yo ma saa kɔ, a wo naa wi fɔɔɔfenne* pe ni pè si yiri ma saa Sedirɔn lɔɔ ki kɔn ma yiri. Nangɔ kere tà la pye wa ki laga ki na, a wì si saa ye wa wo naa wi fɔɔɔfenne pe ni. ²Zhudasi ɲa wila pye na Zhezu wi nii kɛɛ, wila ki laga ki saga

jen fun, katugu Zhezu wo naa wi fɔɔɔfenne pe ni pàa pye na finli wa wagati lɛgere na. ³A Zhudasi wì si sorodasheelee ɲgbelege ka le, konaa sherigo gbɔɔ* sorodasheelee pele ni ma kari pe ni wa nangɔ kere ti ni. Saraga wɔfenne teele* konaa Fariziye* poro pàa pe pinle wi ni. Pàa malingbɔnyaara le, naa fitanlaye, konaa yangambɔɔlɔ kasɔnrɔ ni. ⁴Zhezu wila ɲga fuun ki yaa pye wi na ki jen. Ki kala na, a wì si kari ma saa pe fili, mɛɛ pe yewe ma yo fɔ: «Ambɔ yaa lagajaa?»

⁵A pè sho fɔ: «Zhezu ɲa wì yiri wa Nazareti wo waa lagajaa.»

A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Muwi.» Zhudasi ɲa wila pye na Zhezu wi nii kɛɛ, wila pye le pe ni. ⁶Naa

Zhezu wila kaa pe pye fɔ: «Muwi», a pè si sɔngɔɔ puŋgo na, mɛɛ toori le tara. ⁷ A wì si nuru naa ma pe pye fɔ: «Ambɔ yaa lagajaa?»

A pè sho fɔ: «Zhezu ŋa wì yiri wa Nazareti wo waa lagajaa.»

⁸ A Zhezu wì sho fɔ: «Mì ye pye ma yo wowi mi we. Na kaa pye muwi yaa lagajaa, ye mbele poro yaga paa kee.»

⁹ Ŋga wila yo, pa kila daga mbege yɛɛ yɔn fili yɛɛn we, fɔ: «Mbele mà kan na yeri na To, wo wa kpɛ si puŋgo na kɛɛ†.» ¹⁰ Tokobi wà la pye Simɔ Pyeri wi yeri, a wo suu kɔw mɛɛ saraga wɔfenne to wi tunmbyee wi kalige nungbolo li gbɔn ma li laga. Pàa pye naa yinri Malikusi. ¹¹ A Zhezu wì si Pyeri wi pye fɔ: «Ma tokobi wi le wa wi wofogo ki ni. Ma sigi jɛn mbe yo jɔlɔgɔ wɔjenne† na na To wi kan na yeri, mi yaa wɔ wa li ni wi le?»

Pàa kari Zhezu wi ni wa Anne yeri

¹² Kona, a sorodasheelee ŋgbelege konaa pe togbɔɔ wi ni, naa Zhufuye* sorodasheelee pe ni, pè si Zhezu wi yigi maa pɔ. ¹³ Naa pàa kaa wi pɔ, a pè si keli ma kari wi ni wa Anne yeri gben. Wo wila pye Kayifu wi jɔ to we. Kayifu wo wila pye ki yeɛ li ni saraga wɔfenne to we. ¹⁴ Kayifu wo wila Zhufuye pe

yeri ma yo fɔ: «Naŋa nungba mbe ku leele pe yɔnlɔ ko mbɔnrɔ†.»

Pyeri wila je Zhezu wi na

(Mati 26.69-70; Maki 14.66-68; Luki 22.55-57)

¹⁵ A Simɔ Pyeri wo naa fɔrɔgɔfɔ wa ni, pè si taga Zhezu wi na. Saraga wɔfenne to wila ki fɔrɔgɔfɔ wi jɛn. A wo si pinɛ ma ye Zhezu wi ni wa saraga wɔfenne to wi laga. ¹⁶ Eɛn fɔ, a Pyeri wo si koro wa funwa na le yeyɔngɔ ki tanla. Fɔrɔgɔfɔ sanŋa ŋa saraga wɔfenne to wila pye ma jɛn, a wo si yiri, mɛɛ pan ma para jele ŋa wila pye na yeyɔngɔ ki wele wi ni, mɛɛ Pyeri wi pye, a wì ye. ¹⁷ Kona, tunmbyee jele ŋa wila pye na yeyɔngɔ ki wele, a wì si Pyeri wi pye fɔ: «Mì yo mboro fun ma yen ki naŋa ŋa wi fɔrɔgɔfɔ wa?» A Pyeri wì sho fɔ: «Ayoo, wo wa ma mi.»

¹⁸ Tunmbyeele poro naa Zhufuye sorodasheelee pe ni, pàa kasɔn gberi wa ma yere na waga, katugu were tìla pye na kuun. Pyeri wila pye wa pe ni na waga fun.

Saraga wɔfenne togbɔɔ wila Zhezu wi yewe

(Mati 26.59-66; Maki 14.55-64; Luki 22.66-71)

¹⁹ Wa go nawa, a saraga wɔfenne to wì si Zhezu wi yewe wi fɔrɔgɔfenne poro naa wi nagawa

†18.9: Zhan 17.12.

†18.11: Ko kɔrɔ wo yen fɔ jɔlɔgɔ ŋga Yenŋele li yen na jaa Zhezu wi jɔlɔ, wi daga mbege jɔlɔ.

†18.14: Zhan 11.50.

senre ti wogo ki ni. ²⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mila pye nala senre ti yuun nari finligi lere pyew wi yege na. Mila pye na leele pe nari sanga pyew wa sheryinre to naa sherigo gbɔɔ ki ni, wa laga nga Zhufuye pe ni fuun pe maa pe yee finli we. Mii yaraga ka yo larawa. ²¹ Màga kanla yewe naa. Mbele pàa pye na nuru na yeri pe yewe nda mila yo pe kan ti ni. Nda mila yo ki woolo pèri jen.»

²² Naa Zhezu wìla kaa to yo ma, sorodasheelee mbele pàa pye le wi tanla, a wo wa nuŋgba suu fele ma sho fɔ: «Pa maa para saraga wɔfenne to wi ni yeen!»

²³ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Na kàa pye senpere mì yo, nga mì yo, a kì pye tipege, maga naga. Na kaa si pye senjende mì yo, yingì na mee na gbɔn?»

²⁴ A Anne wì si Zhezu wi yaga wa posaga ma suu torogo wa Kayifu yeri, saraga wɔfenne to we.

Pyeri wìla je Zhezu wi na naa

(*Mati 26.71-75; Maki 14.69-72; Luki 22.58-62*)

²⁵ Ko sanga wo ni, Simɔ Pyeri wìla pye ma yere wa kasɔn ki tanla na waga. A pè suu yewe ma yo fɔ: «Mi yo mboro fun ma yen ki naŋa ŋa wi fɔrɔɔfɔ wa?»

A Pyeri wì sigi je ma yo fɔ: «Ayoo, wo wa ma mi.»

²⁶ Pyeri wìla naŋa ŋa nuŋgbolo gbɔn mali laga, wi sefɔ wà la pye saraga wɔfenne to wi tunmbyee wa.

A ko tunmbyee wo si Pyeri wi pye fɔ: «Mì yo mɔɔ yan na wi ni wa naŋɔ kere ti ni?»

²⁷ A Pyeri wì si je naa ma yo kaselege ma. Ki wagati nuŋgba wi ni, a ŋgopɔɔ wì si gbele.

Paa kari Zhezu wi ni wa gboforoneri Pilati wi yege sɔɔwɔ

(*Mati 27.1-2,11-14; Maki 15.1-5; Luki 23.1-5*)

²⁸ Ko punɔ na, a Zhufuye pè si yiri Zhezu wì ni wa Kayifu wì go, mee kari wi ni wa gboforoneri wi yuŋgbɔɔ ki ni. Ki goto yirifaga ko layi. Een fɔ, pe sila ye wa yuŋgbɔɔ ki ni, jaŋgo paga ka pye fyɔŋɔ* ni Yenŋele li yege na, pe ta pe Paki* feti suro ti li. ²⁹ Kì kaa pye ma, a gboforoneri Pilati* wì si yiri wa funwa na pe kɔrɔɔ, mee pe yewe ma yo fɔ: «Yingì kala yè yo ki naŋa ŋa wì pye?»

³⁰ A Zhufuye pè suu pye fɔ: «Ki pye kapege pyefɔ ma, wè se jen na pan mboo le ma kee.»

³¹ Kona, a Pilati wì si pe pye fɔ: «Yoro jate yaa kee wi ni, ye sa kiti kɔn wi na ye yala ye lasiri* wi ni.» A Zhufuye pè suu pye fɔ: «Kii daga we lere wa gbo, na gboforoneri wii yɔn kan.»

³² Zhezu wìla ki naga ma yo wi yaa ku kulɔmɔ mba na, pa ki senre tila daga mberi yee yɔn fili yeen†.

³³ Kona, a Pilati wì si sɔŋɔrɔ ma ye wa yuŋgbɔɔ ki ni, mee Zhezu wi yeri maa yewe ma yo fɔ: «Mboro

†18.32: Zhan 12.32-33; Kapye 2.23.

ma yen Zhufuye pe wunlunaṅa we le?»

³⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mboro ma ko jate naga yuun ma ye lee, nakoma pele wele pege yo ma kan na kanṅɔɔ?»

³⁵ A Pilati wì suu pye fɔ: «Ma mi yan Zhufu le? Ma tara woolo poro naa saraga wɔfenne teele pe ni, poro pè pan mɔɔ le na kee. Yĩngi mà pye kpaw?»

³⁶ A Zhezu wì si Pilati wi pye fɔ: «Na wunluwɔ pi woro dunruya woo. Ki pye pi yen dunruya woo, na tunmbyeele pe jen nala malaga ki gbɔn, jaṅgo paga kanla le Zhufuye pe kee. Een fɔ, na wunluwɔ pi woro dunruya wo woo.»

³⁷ A Pilati wì suu pye fɔ: «Ki cɛn ma yen wunlunaṅa ke?»

A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ko mà yo we. Wunluwɔ wi mi. Ko kì ti pànlà se, a m̀ pan laga dunruya wi ni, mbe pan mbaa kaselege ki senre yuun. Lere ṅa fuun wi yen kaselege fɔ, wi maa na senre ti nuru na tanri ti na.» ³⁸ A Pilati wì suu pye fɔ: «Kaselege ko yen kikiin?»

Pàa yo pe Zhezu wi gbo

(*Mati 27.15-31; Maki 15.6-20; Luki 23.13-25*)

Naa Pilati wìla kaa ki senre ti yo, a wì si yiri laga funwa na naa Zhufuye pe kɔrɔṅɔ, mɛɛ pe pye fɔ: «Mii jereṅisaga yan ki naṅa ṅa wi na, ṅga ki mbe ya pye wi gbowo pi go. ³⁹ Een fɔ, mbe yala ye kaleṅe ṅga ki yen ye yeri ki ni, sanga pyew, Paki feti wi ka gbɔn, mi ma kasopyɔ

wa wa ye kan. Yaa jaa mbe Zhufuye wunlunaṅa wi wa le?»

⁴⁰ A pè si gbele ṅgbanga naa ma yo fɔ: «Ayoo, wo ma! Barabasi wo waa jaa!» Ma si yala, Barabasi wo la pye benṅanri pyefɔ.

19 ¹ Kì kaa pye ma, a Pilati* wì si konɔ kan wi sorodasheelee pe yeri, a pè Zhezu wi gbɔn sapige ni. ² A sorodasheelee pè si wuuro migi wunluwɔ njala ma li kan Zhezu wi kan, mɛɛ wunluwɔ derigbɔṅɔ yengɛ ka le wi kan (mbe ta mbaa tege wi na). ³ A pe nɛɛ fulo wi tanla, nɛɛ wi piin fɔ: «Zhufuye* wunlunaṅa, waa ma shari!»

A pe nɛɛ wi feele.

⁴ A Pilati wì si yiri laga funwa na naa, ma Zhufuye pe pye fɔ: «Yè wele, mi yaa wi yirige laga funwa na ye kan, ye ta yege jen fɔ mii jereṅisaga yan wi na, ṅga ki mbe ya pye wi gbowo pi go.»

⁵ Kona, a Zhezu wì si yiri laga funwa na. Wuuro njala là pye wa wi go na, naa derigbɔṅɔ yengɛ ki ni wi na. A Pilati wì si pe pye fɔ: «Naṅa wi ṅa!»

⁶ Naa saraga wɔfenne teele* poro naa Zhufuye sorodasheelee pe ni, pàa kaa wi yan, a pe nɛɛ gbele ṅgbanga na yuun fɔ: «Wi kan tiparaga* na! Wi kan tiparaga na!»

A Pilati wì si pe pye fɔ: «Yoro jate, yoo yigi ye saa kan tiparaga na, katugu mii jereṅisaga yan wi na, ṅga ki mbe ya pye wi gbowo pi go.»

⁷ A Zhufuye pè suu pye fɔ: «Lasiri* konɔ yen we yeri, mbe yala we lasiri wi ni, wi daga mbe ku

wi, katugu wì yo wi yen Yenjele li Pinambyo.»

⁸Naa Pilati wìla kaa ki senre ti logo, a wì si fyε naa fɔ jεnge. ⁹A wì si ye naa wa yungbɔgo ki ni, mεε Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Ma yiri se yeri?»

Ɛεn fɔ, Zhezu wi sila wi yɔn sogo. ¹⁰A Pilati wì suu pye fɔ: «Muwi ma woro na yuun na ni we? Mεε jεn fannga yen na yeri mbɔɔn wa, fannga si yen na yeri mbɔɔn kan tiparaga na?»

¹¹A Zhezu wì suu pye fɔ: «Fannga kpe woro ma yeri na na, ndεε Yenjele li nga kan ma yeri mbe yiri wa naayeri. Ki kala na, ɲa wìlan le ma kεε, wo kapege ko wε mboro wogo ko na.»

¹²Maga le le ko sanga wo na, a Pilati wi nεε pyewe jaa mbe Zhezu wi wa. Ɛεn fɔ, a Zhufuye pè si gbele ngbanga ma yo fɔ: «Na maga wi wa, ma woro wunlumbolo to wi wɔnɔ. Lere ɲa fuun kaa yεε pye wunluwo, wo yen na wiin wunlumbolo to wi ni.»

¹³Naa Pilati wìla kaa ko senre to logo ma, a wì si Zhezu wi yirige wa funwa na, mεε saa cεn wa kiti kɔnjɔngɔ ki na, wa laga ɲga pe yinri Pave. Ko kɔrɔ wo yen «Laga ɲga pè wɔɔngɔ.» Pe maa ki yinri naa: Gabata Eburuye senre ti ni. ¹⁴Kìla pye pilige ɲga pàa Paki* feti yaara ti gbεgele ko ni, yɔnɔfugo ki na. A Pilati wì si Zhufuye pe pye fɔ: «Ye wunlunaja wi ɲa.»

¹⁵Kona, a pe nεε gbele ngbanga na yuun fɔ: «Wi gbo! Wi gbo! Wi kan tiparaga na!»

A Pilati wì si pe pye fɔ: «Mbe sa ye wunlunaja wi kan tiparaga na?»

A saraga wɔfenne teelee pè sho fɔ: «Na wunlumbolo to wo ma, wunluwo wa yεge woro we yeri naa.» ¹⁶Kona, a Pilati wì suu le pe kεε pe saa kan tiparaga na.

Pàa Zhezu wi kan tiparaga na

(Mati 27.31-44; Maki

15.21-32; Luki 23.26-43)

A pè si Zhezu wi yigi nεε kee wi ni. ¹⁷A Zhezu wo jate wì suu tiparaga ki tugo ma yiri wa ca nawa, ma kari wa laga ɲga pe yinri «Yungɔrɔngɔ laga», Eburuye senre ti ni pe maa ki yinri Gɔligota. ¹⁸Wa ki laga ki na, a sorodasheelee pè si Zhezu wi kan wa tiparaga ki na. Pàa leele shyen pele kan fun tipaara ta na le Zhezu wi tanla. Nuɲgba la pye wi kεε ɲga na, sanɲa wi yen wi kεε ɲga na.

¹⁹A Pilati wì si ti pè sεwε wa yɔnɔngɔ, ma saa wi mara wa Zhezu wi tiparaga ki na. Senre nda tila pye ma yɔnɔngɔ wa tori nda fɔ: «Nazareti ca fenne Zhezu, Zhufuye pe wunlunaja we!» ²⁰Zhufuye pe legerε laga senre ti kara, katugu pàa Zhezu wi kan tiparaga ki na laga ɲga na, kila pye ma yɔngɔ ca ki ni. Pàa ki sεwε wi yɔnɔngɔ Eburuye senre ni, naa Ɔrɔmu tara fenne senre ni konaa Gireki senre ni. ²¹A Zhufuye saraga wɔfenne teelee pè si saa Pilati wi pye fɔ:

«Kii ja daga maga yɔnlɔɔ ma yo fɔ: «Zhufuye wunlunaŋa.» Eɛn fɔ, ki yɔnlɔɔ ma yo fɔ: «Wì yo wi yen Zhufuye pe wunlunaŋa.» »

²² A Pilati wì sho fɔ: «Iŋga mì yɔnlɔɔ makɔ, mì ko yɔnlɔɔ wi.»

²³ Naa sorodasheelee pàa kaa Zhezu wi kan wa tiparaga ki na ma saa kɔ, a pè suu yaripɔɔ ti tɛge tɛgesaga tijere. Sorodashe nungba, tɛgesaga nungba. Ko punɔ na, a pè suu derigbɔɔ ki le, yɔlisaga sila pye ki na, pàa ki ti maga le wa naayeri ma saa kan wa nɔɔna.

²⁴ A pè si pe yɛe pye fɔ: «Yaga ka ti we ki derigbɔɔ ŋga ki walagi. Eɛn fɔ, ye pan we pete gbɔn ki na, we ta wege tafɔ wi jen.»

Ko la pye ma, jaŋgo ŋga kì yɔnlɔɔ wa Yenŋele senre sewe wi ni, ki ta kigi yɛe yɔn fili, fɔ:

*Pànla yaripɔɔ ti yɛele pe yɛe na,
ma pete gbɔn na derigbɔɔ ki wogo na†.*

Ko sorodasheelee pàa pye.

²⁵ Le Zhezu wi tiparaga ki tanla, Zhezu wi nɔ wila pye ma yere le, naa wi nɔ jɔnlɔ sumboro wi ni, naa Kulopasi jɔ Mari wi ni, konna Mari ŋa wila yiri wa Magidala wi ni.

²⁶ Naa Zhezu wila kaa wi nɔ wi yan, naa wi fɔɔɔɔ* ŋa wila pye maa ndanla wi yan yeresaga le wi tanla, a wì suu nɔ wì pye fɔ: «Nɔ, ma pinambyɔ wi ŋa.»

²⁷ Ko punɔ na, a wì suu fɔɔɔɔ wi pye fɔ: «Ma nɔ wi ŋa.»

Maga le le ko sanga wo na, a ki fɔɔɔɔ wì si kari Zhezu wi nɔ wi ni wa wi go.

Zhezu wi kunwɔ we

*(Mati 27.45-56; Maki
15.33-41; Luki 23.44-49)*

²⁸ Ko punɔ na, naa Zhezu wila kaa ki jen ma yo kala pyew li kɔ, a wì sho fɔ: «Wɔɔɔ yɛn na na†.» Wila ko yo, jaŋgo senre nda tila yɔnlɔɔ wa Yenŋele senre sewe wi ni, ti ta tiri yɛe yɔn fili.

²⁹ Leyaraga kà la pye le ki laga ki na, kila pye ma yin duven tangara ni. A sorodasheelee pè si ŋgbala le maa fyɔn wa ki duven tangara ti ni, mɛe wi migi yizɔpi tige njege ka na, mɛe saa wi taga wa Zhezu wi yɔn ki na, wuu shɔnri. ³⁰ Naa Zhezu wila kaa wi wɔ, a wì sho fɔ: «Ki ni fuun ki yɔn kì fili.»

A wì suu go ki sogo mɛe ku.

Sorodashe wà la Zhezu wi kanɔgaga ki sun maga furu

³¹ Paki feti wi yetegewe pilige ko layi. Zhufuye lelele* pe sila pye na jaa gboolo pe koro wa tipaara ti na cenpilige* ki ni, katugu ki cenpilige kila pye piligbɔɔ pe yeri. Kì kaa pye ma, a pè si saa Pilati wi yenri ma yo leele mbele pàa kan wa tipaara ti na, pe pe saanra ti gbɔn pèri kaari, pe gboolo pe tirige. ³² Kì pye ma, a sorodasheelee pè si saa leele mbele pàa kan Zhezu wi ni ja wi konɔbanŋa wì saanra ti gbɔn

†19.24: Yuuro 22.19.

†19.28: Yuuro 69.22.

mari kaari, ma shyen woo wi woro ti gbɔn mari kaari fun. ³³ Naa pàa kaa gbɔn Zhezu wo na, a pè suu yan wì ku makɔ. Kì kaa pye ma, a pè si wo saanra to yaga pe siri kaari. ³⁴ Eɛn fɔ, a sorodashe wà suu sun njanraga ni wi kanngaga ki na. Le ki yɔngɔlɔ nungba ke ni, a kasanwa naa tɔnmɔ si yiri wa ki tulugo ki ni. ³⁵ Lere ŋa wila ki kagala ke yuun, wo kpaw wì ke yan yenle ni. Ŋga wila yuun ki yen kaselege. Wìgi jen ma yo kaselege ko wila yuun, jaŋgo yoro fun ye taga. ³⁶ Ko la pye, jaŋgo Yenŋele senre sewe wi laga ŋga kigi yɛɛ yɔn fili, fɔ: «*Pe se ka wi kajelege ka kpe kaw†.*» ³⁷ A laga ka ki yo naa wa Yenŋele senre sewe wi ni ma yo fɔ: «*Ŋa pè sun njanraga ki ni, wo pe yaa kaa wele†.*»

Pàa Zhezu gboo wi le

(*Mati 27.57-61; Maki 15.42-47; Luki 23.50-56*)

³⁸ Ko pungo na, Zhozefu ŋa wila yiri Arimate ca wì si saa Pilati wi yenri Zhezu gboo wi ni. Zhozefu wila pye Zhezu wi fɔrɔgɔfɔ wa, eɛn fɔ, kila pye larawa, katugu wila pye na fyɛ Zhufuye fanŋga fenne pe yege. A Pilati wì si konɔ kan wi yeri. A Zhozefu wì si kari ma saa Zhezu gboo wi tirige wa tiparaga

ki na maa le. ³⁹ A Nikodemu wì si pan fun, wo wila keli ma kari Zhezu wi kɔrɔgɔ pilige ka yembine la ni. Wila pan sinme nuwɔ taan ni, mba pàa miiri* tire naa alowesi* tire pinle ti yɛɛ ni maa gbegele. Pila culo nafa ma yiri ke yɔn ko tin. ⁴⁰ A pe shyen pè si Zhezu gboo wi le nɛɛ sinme nuwɔ taan pi wuun wi na, ma parisanyɛɛre ti migili wi na maa fo, ma yala Zhufuye pe kalege ki ni. ⁴¹ Wa laga ŋga pàa Zhezu wi kan tiparaga ki na, nanɔgɔ kere tà la pye wa, fanga fɔnngɔ kà la pye wa ki nanɔgɔ kere ti nawa, pàa ki kɔn walaga na. Pe sila gboo le wa ki ni faa. ⁴² Pilige ŋga ki mbaa toro Zhufuye cɛnpilige kii gbɔn ko layi, fanga fun kila pye ma yɔngɔ le, ki kala na, a pè si saa Zhezu gboo wi le wa ko ni.

Zhezu wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni

(*Mati 28.1-8; Maki 16.1-8; Luki 24.1-12*)

20¹ Yapelege ki pilige konɔgbannga ki na, yirifaga ki na, maga ta laga ki fa laga jɛŋge, Mari ŋa wila yiri wa Magidala ca, a wì si kari wa fanga ki yɔn, mɛɛ saa sinndelege ki yan pège konɔgo maga laga wa fanga ki yɔn

†19.36: Eki 12.46; Yuuro 34.21.

†19.37: Zaka 12.10.

Fɔrɔɔfenne pàa saa fanga ki yan waga (Zhan 20.1-10)

na. ²Kona, a wì si fe ma saa ki yo Simɔ Pyeri naa fɔrɔɔfɔ* ña wila pye ma Zhezu wi ndanla pe kan, ma yo fɔ: «Pè we Fɔ* wi gboo wi wɔ wa wi fanga ki ni, ɛɛn fɔ, we suu tegesaga jen.»

³A Simɔ Pyeri wo naa fɔrɔɔfɔ sanja wi ni, pè si yiri nɛɛ kee wa fanga ki yɔn. ⁴Pe ni fuun shyen pàa pinle na fee. ɛɛn fɔ, a fɔrɔɔfɔ sanja wo si fe ñgbanga ma kari ma Pyeri wo toro, mɛɛ keli ma gbɔn wi na wa fanga ki yɔn. ⁵A wì si fɔli ma wele wa, mɛɛ parisanyɛɛɛ ti yan wa. ɛɛn fɔ, wi sila ye wa ki nawa. ⁶Simɔ Pyeri ña wila pye wi puŋgo na, naa wì ka saa gbɔn, a wì si ye wa fanga ki nawa, mɛɛ parisanyɛɛɛ ti yan wa fun, ⁷naa paraga ñga pàa tɛgɛ ma Zhezu gboo wi go ki fo ki ni. Ki sila pye ma pinle parisanyɛɛɛ

ti ni, ɛɛn fɔ, kila pye ma gbogolo ki yɛɛ na laga ka na. ⁸Kona, fɔrɔɔfɔ sanja ña wila keli ma gbɔn wa fanga ki yɔn, a wì si ye wa fun, mari yan, mɛɛ taga ki na ma yo Zhezu wì yen ma yiri wa kunwɔ pi ni. ⁹Katugu Yenjele senre sewe wi yen na senre nda yuun ma yo fɔ: Zhezu wila daga mbe yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, fɔrɔɔfenne pè sila ti kɔrɔ jen gben. ¹⁰Ko puŋgo na, a fɔrɔɔfenne shyen pè si sɔngɔrɔ ma kari pe yinre.

Zhezu wila wi yɛɛ naga Mari ña wila yiri wa Magidala wi na

(Mati 28.9-10; Maki 16.9-11)

¹¹Ma si yala, Mari wila pye ma yere wa fanga ki tanla wa funwa na, na gbele. Maa ta wila gbele, a wì si fɔli ma wele wa fanga ki

ni, ¹² mɛɛ mɛrɛgɛyɛ* shyɛn yan wa, pɛ yaripɔɔ fire le ma cɛn, wa laga ŋga pàa Zhezu gboo wi sinŋge we. Nunŋba la pye wa go kɛɛ ki yeri, sanŋa wila pye wa tɔɔɔ kɛɛ ki yeri. ¹³ A mɛrɛgɛyɛ pɛ suu yewe ma yo fɔ: «Jɛlɛ, yinŋi na, a ma nɛɛ gbele?»

A wì si pe pye fɔ: «Pànla Fɔ wi gboo wi wɔ, pɛ saa wi tɛgɛ laga ŋga na mi sigi jɛn.»

¹⁴ Naa wila kaa ko sɛnrɛ to yo ma, a wì si kanŋga ma wele wa wi punŋo na, mɛɛ Zhezu wi yan wì yere le. Ɛɛn fɔ, wi sila ki jɛn mbe yo Zhezu wowi. ¹⁵ A Zhezu wì suu yewe ma yo fɔ: «Jɛlɛ, yinŋi na, a ma nɛɛ gbele? Ambɔ maa lagajaa?»

A Mari wi nɛɛ ki jate ndɛɛ nanŋɔ kerɛfɔ wowi, mɛɛ wi pye fɔ: «Na to, na kaa pye mboro maa wɔ ma saa wi tɛgɛ laga ka na, ki naga na na mi yaa saa le.»

¹⁶ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Mari!»

A wì si wa ma kanŋga wa wi yeri, mɛɛ para wi ni Eburuyɛ sɛnrɛ ni ma yo fɔ: «Arabuni!» Ko kɔɔ wo yɛn fɔ: «We Nagafɔ.»

¹⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Maga kanla yigi, katugu mì fa kari na To wi kɔɔɔ. Ɛɛn fɔ, kari ma saga yo sɛfɛnnɛ pe kan, fɔ mila kee wa yɛnŋɛle na, na To wi kɔɔɔ, wo ŋa wi yɛn yoro fun ye To we, na Yɛnŋɛle li kɔɔɔ, lo na li yɛn yoro fun ye Yɛnŋɛle le.»

¹⁸ Kona, Mari ŋa wila yiri wa Magidala ca, wì si kari ma saa ki yo fɔɔɔfɛnnɛ pe kan ma yo wì we Fɔ* wi yan, fɔ wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni.

A wì si nda Zhezu wila yo maa kan ti yɛgɛ yo ma pe kan.

Zhezu wila wi yɛɛ naga wi fɔɔɔfɛnnɛ pe na

*(Mati 28.16-20; Maki
16.14-18; Luki 24.36-49)*

¹⁹ Yapelege ki pilige konŋbanŋga ki na, ki pilige ki yɔnlɔkɔɔ ki ni, fɔɔɔfɛnnɛ pàa pe yɛɛ gbogolo go ka ni, ma kɔɔɔ ti sɔɔɔ pe yɛɛ na, katugu pàa pye na fyɛ Zhufuyɛ* fanŋga fɛnnɛ pe yɛgɛ. A Zhezu wì si pan ma yere wa pe sɔɔwɔ mɛɛ pe pye fɔ: «Yeyinŋge ki pye ye ni!»

²⁰ Naa wila kaa ki sɛnrɛ ti yo, a wì suu keyɛn naa wi kanŋgaga ki naga pe na. A fɔɔɔfɛnnɛ pe nawa pì si yinŋi pe na fɔ jɛnŋɛ, naa pàa we Fɔ wi yan we. ²¹ A Zhezu wì si pe pye naa fɔ: «Yeyinŋge ki pye ye ni! Na To wìlan tun yɛgɛ ŋga na, mi fun mila ye tunnu ma fun.»

²² Naa wila kaa ko sɛnrɛ to yo ma, a wì si pe fe wi yɔn tifelege ki ni, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye Yinnekpoyi li ta! ²³ Yaga leele mbele kapere kala yaga pe na, ti yaa kala yaga pe na. Na yee yɛnlɛ mbe mbele kapere kala yaga pe na, pe se ka ti kala yagawa ta.»

Zhezu wo naa Toma sɛnrɛ

²⁴ Ma si yala, Toma ŋa pàa pye na yinri Waan, wo ŋa wila pye Zhezu wi fɔɔɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn wa, wo sila pye wa sanmbala pe ni sanga ŋa ni Zhezu wila wi yɛɛ naga pe na we. ²⁵ Ko punŋo na, a

fɔɔɔɔfenne sanmbala pè suu pye fɔ:
«Wè we Fɔ wi yan.»

Ɛen fɔ, a Toma wì si pe pye fɔ:
«Na mii pɔndiile yɔngɔɔ ke yan wa
wi keyen yi na, mbe yombeɛ le wa
pɔndiile yɔngɔɔ ke ni, mbanla kɛɛ
ki le wa wi kanɔgaga ki ni, mi se
taga ki na fyew.»

²⁶ Ki yapelege nuɔgba naa mbe
kɔ, fɔɔɔɔfenne pàa pe yɛɛ gbogolo
wa go ki ni naa. Kona, Toma wila
pye wa pe ni. Go ki kɔɔɔ tila pye
ma sɔɔɔ pe na. Ɛen fɔ, Zhezu wì si
pan ma yere wa pe sɔɔɔwɔ, mɛɛ pe
pye fɔ: «Yeyinɔge ki pye ye ni!»

²⁷ Ko puɔgo na, a wì si Toma wi
pye fɔ: «Ma yombeɛ li le laga mala
keyen yi wele. Ma kɛɛ ki le laga na
kanɔgaga ki ni. Maga ka koro wa
mbatagawa pi ni, Ɛen fɔ, taga na
na!»

²⁸ A Toma wì suu pye fɔ: «Na Fɔ,
naa na Yenɔɔe!»

²⁹ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Katugu
màla yan, ko kala na mà taga na
na. Ɛen fɔ, mbele paa tari na na pee
silan yan, ferɛwe yen pe wool!»

Ki sɛwɛ ɔa wi pye go ye

³⁰ Zhezu wila kafɔnɔgɔɔ keɛ pye
naa legere wi fɔɔɔɔfenne pe yege
na, ke woro ma yɔnɔgɔ laga ki
sɛwɛ ɔa wi ni. ³¹ Ɛen fɔ, ki wogolo
ɔgele koro yɔnɔgɔ, jaɔgo ye taga ki
na fɔ Zhezu wo wi yen Kiriɔi*, ma
pye Yenɔɔe li Pinambyɔ. Na yaga
taga wi na, ye yinwege ta wi mɛge
ki na.

ZHEZU WILA FILI WI FɔɔɔɔFENNE KɔɔɔSHYEN NI WA TIBERIYADI LɔGBɔGɔ KI YɔN NA

21.1-25

Zhezu wila wi yɛɛ naga wi fɔɔɔfenne kɔɔshyen na

(Mati 28.16; Luki 5.1-11)

21 ¹ Ko puɔgo na, a Zhezu
wì suu yɛɛ naga naa wi
fɔɔɔɔfenne* pe na, wa Tiberiyadi
lɔgbɔgɔ yɔn ki na. Wila wi yɛɛ
naga pe na yege ɔga na ki ɔga:
² Simɔ Pyeri, naa Toma ɔa pàa pye
na yinri Waan†, naa Natanayeli ɔa
wila yiri wa Kana ca, wa Galile
tara, naa Zebede pinambiile shyen
pe ni, konaa Zhezu wi fɔɔɔɔfenne
pele ni shyen, pàa pye laga nuɔgba.
³ A Simɔ Pyeri wì si sanmbala pe
pye fɔ: «Mi yaa sa ɔgbanra wɔ.»

A pè suu pye fɔ: «We yaa pinle ma
ni fun.»

Kona, a pè si yiri ma saa ye
tɔnmɔkɔɔ ka ni. Ɛen fɔ, pe sila
yaraga ka yigi ko yembinɛ lo ni.
⁴ Naa laga kila kaa na lari, a Zhezu
wì si pan ma yere wa lɔgɔ koɔgo ki
na, Ɛen fɔ, fɔɔɔɔfenne pe sila ki jen
mbe yo Zhezu wowi. ⁵ Kona, a wì si
pe pye fɔ: «Na piile, ye ɔgbanra ta
ta le?» A pè sho fɔ: «Ayoo.»

⁶ A wì si pe pye fɔ: «Ye ye mɛɛ
ti wa wa tɔnmɔkɔɔ ki kalige kɛɛ ki
na, pa ye yaa ta yigi.»

†21.2: Zhan 11.16.

A pè si mɛrɛ ti wa wa, ɛɛn fɔ, pe sila ya mberi tile mbe yiri ti ni, naa tɪla pye ma yin ngbanra ti ni ki kala na. ⁷ Kona, fɔrɔgɔfɔ ɲa wɪla pye ma Zhezu wi ndanla, a wɪ si Pyeri wi pye fɔ: «We Fɔ* wowi.»

Naa Simɔ Pyeri wɪla kaa ki senre ti logo ma yo we Fɔ wowi, a wɪ suu derege ki le maga le, katugu wɪla ki wɔ maga tɛgɛ, mɛɛ to wa tɔnmɔ nɛɛ kee wi kɔrɔgɔ. ⁸ A fɔrɔgɔfɛnnɛ sanmbala poro si pan tɔnmɔkɔrɔ ki ni, na mɛrɛ ti tile, tɪla pye ma yin ngbanra ti ni. Pe sila pye ma lali lɔgɔ kɔŋgɔ ki ni, ki fogo ki mbaa mɛtɛrɛ cɛnme yɔn ko tin. ⁹ Naa pàa kaa gbɔn wa lɔgɔ kɔŋgɔ ki na ma tigi wa tara, a pè si kasɔn nanɲanra yan naa ngbanga ni wa ki na, konaa buru ni wa ki tanla. ¹⁰ A Zhezu wɪ si pe pye fɔ: «Ŋgbanra nda yè yigi, ye pan ta ni na kan.»

¹¹ A Simɔ Pyeri wɪ si saa ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, mɛɛ mɛrɛ ti tile ma yiri ti ni wa lɔgɔ ki ni, tɪla pye ma yin ngbanra tugbɔrɔrɔ ni. Ti ni fuun tɪla pye ngbanga pyɔ cɛnme naa nafa shyen ma yiri ke ma yiri taanri (153). Ali maga ta tɪla pye ma legɛ ma, mɛrɛ ti sila kɔɔnlɔ. ¹² A Zhezu wɪ si pe pye fɔ: «Ye pan ye ka.»

Fɔrɔgɔfɛnnɛ wa kpɛ sila ya mboo yewe mbe yo fɔ: «Ambɔ wi mboro?» Katugu pàa ki jen ma yo we Fɔ wowi. ¹³ A Zhezu wɪ si fulo, ma buru wi le maa yɛɛle pe na, naa ngbanga ki ni.

¹⁴ Ki taanri wogo ko layi Zhezu wɪla wi yɛɛ naga wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe na, naa wɪla yen ma yiri wa kunwɔ pi ni we.

Zhezu wɪla yo Pyeri wi ni

¹⁵ Naa pàa kaa ka ma kɔ, a Zhezu wɪ si Simɔ Pyeri wi pye fɔ: «Zhan pinambyɔ Simɔ, mɔɔ ndanla ma wɛ mi yen ma mbele pe ndanla yege ɲga na ki na le?» A Pyeri wɪ suu pye fɔ: «Ee, we Fɔ. Màga jen ma yo ma yen mala ndanla.»

A Zhezu wɪ suu pye fɔ: «Ta yaakara kaan na simbapiile† pe yeri.»

¹⁶ A wɪ suu pye naa ki shyen wogo na ma yo fɔ: «Zhan pinambyɔ Simɔ, mi yen mɔɔ ndanla le?» A Simɔ wɪ suu pye fɔ: «Ee, we Fɔ. Màga jen ma yo ma yen mala ndanla.»

A Zhezu wɪ suu pye fɔ: «Maa na simbaala* pe wele.»

¹⁷ A wɪ suu pye naa ki taanri wogo na ma yo fɔ: «Zhan pinambyɔ Simɔ, mi yen mɔɔ ndanla le?»

A kɪ si Pyeri wi nawa wɔ, naa Zhezu wɪla wi yewe ki taanri wogo ki na ma yo fɔ: «Mi yen mɔɔ ndanla le?» A wɪ si Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, mà kala li ni fuun li jen. Màga jen ma yo ma yen mala ndanla.»

A Zhezu wɪ suu pye fɔ: «Maa yaakara kaan na simbaala pe yeri.»

¹⁸ «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, sanga ɲa ni màa pye lefɔnɲɔ, màa pye nɔɔ kurusijara wi poo ma ye, na kee ma landanlaga na. ɛɛn fɔ,

†21.15: Simbapiile poro pe yen tagafenne mbele pe fa fanɲga ta wa tagawa pi ni. Zhezu wɪ yo Pyeri wɪla pe yege sinni wɪla pe nari paa fanɲga taa wa tagawa pi ni.

na maga ka pye naŋa lelee, ma yaa ma keyen yi jaraga, lere wa wi yaa ma kurusijara wi pɔ ma kan mbe kari ma ni wa laga ŋga ma woro na jaa mbe kari wa we.»

¹⁹ Zhezu wila ko senre to yo Pyeri wi kan maga naga wi na, paa yege ŋga na wi mbaa ka ku mbe gbɔgɔwɔ taga Yenŋele li na we. Ko pungo na, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Taga na na!»

Zhezu wo naa fɔrɔgɔfɔ ŋa wila pye maa ndanla

²⁰ Naa Pyeri wila kaa kanŋga ma wele, a wì si fɔrɔgɔfɔ ŋa wila pye ma Zhezu wi ndanla wi yan wì taga pe na. Wo wila cen ma telege Zhezu wi na yembinɛ na ni pàa li we. Wila Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «We Fɔ, ambɔ wi yaa ma le kee?» ²¹ Naa Pyeri wila kaa wi yan, a wì si Zhezu wi pye fɔ: «We Fɔ, ŋa we sin, yiŋgi ki yaa ka wo ta?»

²² A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ali na mi kaa jaa wi koro yinwege na fɔ mbe sa sɔngɔrɔ mbe pan, ma yiŋgi kala yen ko ni? Mboro wo na, taga na na san.»

²³ A ko ki kan ki senre tì jaraga tagafenne pe sɔgɔwɔ ma yo ki fɔrɔgɔfɔ wi se ka ku. Ma si yala, Zhezu wi sila ki yo mbe yo wi se ka ku. Eɛn fɔ, Zhezu wila ki yo ma yo fɔ: «Ali na mi kaa jaa wi koro yinwege na fɔ mbe sa sɔngɔrɔ mbe pan, ma yiŋgi kala yen ko ni?»

²⁴ Ko fɔrɔgɔfɔ nuŋgba wo wila ki kagala ke sereya wi yuun, wo wì ke yɔnlɔgɔ. Wège jen ma yo wi sereya wi yen kaselege.

Senre pungo woro

²⁵ Eɛn fɔ, Zhezu wì kagala kele pye naa legere. Ki pye pe ke ni fuun nuŋgba nuŋgba ke yɔnlɔgɔ sewe, mi yen naga sɔnri fɔ ki seweele pe se jen na kun laga dunruya wi ni.